

*Poruncă nouă vă dau vouă:
să vă iubiți unul pe altul* (In. 13, 34)

CUPRINS

Porunca iubirii apare cu binecuvântarea **Arhiepiscopiei Sibiului**

C A L E A	Credința și dragostea dinții	C R E D I N Ț A
	Cuvânt despre rugăciune - <i>Evagrie Monahul</i> 4	
	Trup, suflet și duh - <i>Arhim. Teofil Părăian</i> ... 5	
	Eternitate și timp în concepția <i>Părintelui Stăniloae</i> - <i>Prof. Ioan Popoiu</i> 24	
A D E V Ă R U L	Predica de pe munte – cale spre Împărăția Cerurilor (I) - <i>Prof. Pătru Veronica</i> 37	N Ă D E J D E A
	De la Facere la Apocalipsă Rătăcirii și regăsiri	
	Neamurile - rostul lor în mântuirea omului - <i>Dr. Iosif Niculescu</i> 43	
	La Pomul interzis! – <i>Maria Gabor</i> 51	
V I A Ț A	Maica Heruvima - martiră a credinței, azi - <i>Monahul Filoteu</i> 53	D R A G O S T E A
	Misiunea Bisericii Tinerii - Familia - Lumea	
	Despre fericirea cotidiană? („Ajunge zilei răutatea ei”) (I) - <i>Monahia Siluana Vlad</i> . . . 55	
	Tinerii sunt pe drumul necredinței - interviu cu părintele <i>Teofil Părăian</i> . . . 76	
	Dragostea îi unește pe oameni, îi înnobilează - interviu cu <i>Mihai Trăistariu</i> , cântăreț de muzică pop 77	
	Reportaj pe drumul panseluțelor - <i>Cristian Șerban</i> 79	

*Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,
miluiește-mă pe mine, păcătosul.*

CUPRINS - continuare -

Actualitatea religioasă comentată

Părintele Prof. Dr. Nicolae Neaga - Călin Țopan	87
80 ani de la înființarea Legiunii Arhanghelul Mihail	90
Apel - Solovăstru Sabina.....	94
Abonamente. Difuzare. Publicitate	98
Cartea ortodoxă prin poștă	99

Pace ție, cititorule!

Cuvânt despre rugăciune

Evagrie Monahul

Rugăciunea e vorbire minții cu Dumnezeu.

Luptă-te să-ți ții mintea - în vremea rugăciunii - surdă și mută și te vei putea ruga.

Rugăciunea este vlăstarul blândeții și al lipsei de mânie.

Rugăciunea este rodul bucuriei și al mulțumirii.

Rugăciunea este alungarea întristării și a descurajării.

Dacă ești răbdător, pururi te vei ruga cu bucurie.

Nu te ruga împlinind numai formele din afară, ci îndeamnă-ți mintea spre simțirea rugăciunii duhovnicești cu multă frică.

Rugăciunea este urcușul minții spre Dumnezeu.

Nu te îndurera dacă nu capeți îndată de la Dumnezeu ceea ce ceri. Căci vrea să-ți facă și mai mult bine, lăsându-te să stăruie către El în rugăciune.

Precum pâinea este hrană trupului, și virtutea hrană sufletului, așa rugăciunea duhovnicească este hrană minții.

Roagă-te în sfântul loc al rugăciunii, nu ca fariseul, ci ca vameșul, ca să te îndreptezi și tu de către Domnul.

Străduiește-te să nu blestemi pe cineva în rugăciunea ta, ca să dăruiești cele ce zidești, făcând urâtă ruga ta.

Lauda rugăciunii nu stă simplu în cantitatea, ci în calitatea ei.

(Filocalia, vol. I)

Erată: În „Porunca Iubirii” nr. 2/2007 a fost publicată *„Scrisoarea trimisă de Corneliu Z. Codreanu părinților săi, cu o lună înainte de a fi asasinat”*, indicându-se greșit sursa ei. Menționăm că sursa din care ea a fost preluată este publicația „Permanențe” a Fundației George Manu.

Credința și dragostea dintâi

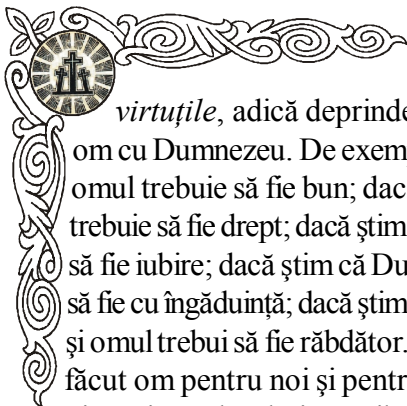
Trup, suflet și duh

Arhim. *Teofil Părăian*

Chip și asemănare

În *Sfânta Scriptură*, în legătură cu facerea lumii, se spune că Dumnezeu, înainte de a-l crea pe om, a spus: „*Să facem om după chipul și asemănarea Noastră*”, și apoi, după ce a fost alcătuit omul, s-a zis, tot de către Dumnezeu, e scris în *Scriptură*: „*A făcut Dumnezeu pe om, după chipul lui Dumnezeu l-a făcut*”. [N.red.: deci l-a făcut numai după chipul Său, asemănare rămânând să o realizeze și cu participarea omului însuși, devenind un țel și al omului]. De aici înțelegem că omul poartă în sine chipul lui Dumnezeu. Nu ni se spune mai îndeaproape în ce constă chipul lui Dumnezeu în om sau cum este omul chip al lui Dumnezeu, ci ni se spune doar că omul este făcut după chipul lui Dumnezeu și că are drept țință să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu.

Chipul lui Dumnezeu în om este, după unii, *libertatea* omului, alții spun că chipul lui Dumnezeu în om este capacitatea de a realiza, de a face ceva, este *rațiunea*, *voința*, este omul în totalitatea lui după partea spirituală, și că de la acest dat, de la această capacitate, pusă de Dumnezeu, dată de Dumnezeu în ființa omului, se poate ajunge la asemănarea cu Dumnezeu. Bineînțeles că și chipul are un fel de asemănare, dar nu este asemănarea realizată, ci este asemănarea cu putință să se realizeze.

Asemănarea propriu-zisă este faptul de a avea în suflet *virtuțile*, adică deprinderile cele bune, care îl aseamnă pe om cu Dumnezeu. De exemplu, dacă știm că Dumnezeu e bun și omul trebuie să fie bun; dacă știm că Dumnezeu e drept și omul trebuie să fie drept; dacă știm că Dumnezeu e iubire și omul trebuie să fie iubire; dacă știm că Dumnezeu e îngăduitor și omul trebuie să fie cu îngăduință; dacă știm că Dumnezeu este îndelung-răbdător și omul trebuie să fie răbdător. Dacă știm că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om pentru noi și pentru a noastră mântuire, S-a smerit pe Sine, și omul trebuie să aibă smerenie. Toate acestea laolaltă îl prezintă pe om ca asemănător cu Dumnezeu. Domnul nostru Iisus Hristos, ca Fiu al lui Dumnezeu întrupat, a arătat în viața omenească chipul lui Dumnezeu și asemănarea cu Dumnezeu, așa încât oamenii văzând pe Mântuitorul nostru Iișus Hristos, vedeau ceva de dincolo de firea omenească, ceva din Dumnezeu.

Partea văzută (trup) și partea nevăzută (suflet) a omului

Astăzi avem o temă cumva mai specială, am putea zice o temă pentru cei care au interese deosebite de cunoaștere teologică. Este vorba despre „*Trup, suflet și duh*”, despre omul ca ființă alcătuită din trup, suflet și duh, despre omul care este alcătuit din trup și suflet. Ce înțelegem prin trup? Ce înțelegem prin suflet? Ce înțelegem prin duh? Care este rezolvarea problemei trup-suflet-duh în raport cu ființa umană? Cine are dreptate? Pentru că sunt unii care spun că ființa umană este alcătuită din trei elemente: trup, suflet și duh. Sunt alții care spun că omul este ființa alcătuită din trup și suflet. Care are dreptate și cum se rezolvă această chestiune?

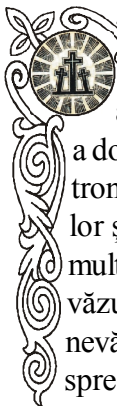
Mai întâi de toate, ceea ce știm noi, din experiența de toate zilele, e că omul, așa cum îl vedem, ca ființă vie, se manifestă în viața de toate zilele în două moduri: în mod material, fiind o ființă materială, deci

fiind o ființă cu trup, și în mod spiritual, fiind și o ființă spirituală. În

Simbolul Credinței, noi mărturisim că Dumnezeu este „*făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute*”, prin cele văzute înțelegând pe cele care cad sub simțuri și prin cele nevăzute înțelegând pe cele care nu pot fi văzute, nu cad sub simțuri, dar pot fi înțelese. În *Filocalie* există expresia, care apare adeseori: „*cele inteligibile*”. Adică sunt lucruri sensibile, lucruri care cad sub simțuri, lucruri care impresionează văzul, auzul, pipăitul, mirosul, gustul, după caz. Sunt lucruri care nu cad sub simțuri, despre care avem cunoștința în general, care nu pot fi simțite, ci sunt înțelese, doar înțelese. De aceea, vorbim despre cele inteligibile direct, cele care pot fi înțelese.

Omul este o ființă care e alcătuită și dintr-o parte văzută, și este alcătuită și dintr-o parte nevăzută, deci face parte și din lumea nevăzută. Din lumea nevăzută fac parte și îngerii. În cele nouă înfățișări ale lor, cele nevăzute fiind dincolo de simțurile noastre și fiind ființe create de Dumnezeu, fiind ființe preamăritoare de Dumnezeu, într-o ierarhie de nouă cete, împărțite în cete de câte trei – trei triade. Și anume: cele mai apropiate de Dumnezeu fiind **serafimii, heruvimii și tronurile**, urmând apoi **începătoriile, domniile și puterile**, după care vin **arhanghelii, îngerii și domniile**. Deci, sunt diferențieri între ființele acestea pe care noi nu le vedem și cărora nu le cunoaștem înfățișarea. Sunt ființe care se deosebesc unele de altele prin capacitatea de cunoaștere a lui Dumnezeu și prin angajarea în preamărirea lui Dumnezeu. Prin urmare, *îngerii*, care sunt pe treapta cea mai de jos, au mai puțină cunoștință de Dumnezeu și mai puțină angajare în preamărirea lui Dumnezeu, față de *serafimi*, care sunt în apropiere de Dumnezeu, care s-au înfățișat ca având șase aripi, sau, mai puțină cunoștință de Dumnezeu și mai puțină angajare în slujirea lui Dumnezeu decât heruvimii, despre care noi zicem că sunt cu ochi mulți, deci cu multă cunoștință de Dumnezeu, și care se angajează cu mai multă putere în slujirea lui Dumnezeu. Toate acestea sunt lucruri care nouă ni s-au descoperit și la măsurile cărora

nu putem ajunge în trup

omenesc. Fiecare ceată de îngeri are o conturare specifică, și nu poate ajunge îngerul arhanghel, sau arhanghelul să fie în ceata numită a domniilor, nu poate ajunge un serafim – heruvim, un heruvim – tron. Toate acestea sunt lucruri rânduite de Dumnezeu cu măsurile lor și cu tendința de a face cât mai mult, de a cunoaște cât mai mult. Iar omul este o ființă care, prin trup stă în legătură cu lumea văzută, pentru că e material, iar prin suflet în legătură cu lumea nevăzută, pentru că este spiritual și are o tendință spre mai mult, spre mai bine.

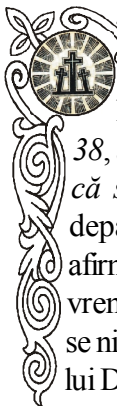
Sfântul Vasile cel Mare, având în vedere rostul omului de a purta chipul lui Dumnezeu și având drept scop să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, spune: „*Omul este ființa căreia Dumnezeu i-a poruncit să devină dumnezeu*”, bineînțeles cu ajutorul lui Dumnezeu. Adică să se apropie de Dumnezeu, să se alcătuiască după asemănarea lui Dumnezeu și să ajungă dumnezeu prin participare. Despre *Sfântul Macarie*, de pildă, se spune în *Pateric*, că s-a făcut **dumnezeu pământesc**, că așa cum Dumnezeu acoperă lumea, tot așa și el acoperea păcatele oamenilor, pe cele pe care le vedea, ca și cum nu le-ar fi văzut și pe cele despre care auzea ca și când n-ar fi auzit de ele. E un mod de a gândi, un mod de a prezenta înaintarea omului de la situația de om la situația de dumnezeu, dar dumnezeu pământesc. Adică omul niciodată nu poate să devină dumnezeu ca Dumnezeu, ci poate să devină apropiat de Dumnezeu (sfânt), să amintească de Dumnezeu, să fie dumnezeu lângă Dumnezeu. Lucrul acesta se poate realiza pentru că omul este alcătuit de Dumnezeu și are menirea aceasta să înainteze până la ultima posibilitate a lui, desăvârșirea fiind fără hotar și realizându-se nu numai în viața pământească, ci și în veșnicie.

Poetul *Nichifor Crainic*, într-o poezie, are următoarea afirmație: „*Sunt duh învelit în nălucă de humă, sunt om odrăslit dintr-un tată și-o mumă, dar sunt nerăspunsă-ntrebare*”. Deci, ce sunt? Sunt duh; pe de o parte sunt duh. Pe de altă parte, ce sunt? Nălucă de humă. Asta înseamnă că omul este o ființă care nu-i

numai suflet și nu-i numai trup, ci e trup și suflet. Să nu vă închipuiți, când vorbim despre trup, că e vorba de trupul, așa cum îl vedem noi, când e părăsit de suflet, când e mort, deci cadavru. **Omul nu este un cadavru însuflețit, ci este o ființă care trăiește, care viază prin puterea lui Dumnezeu, prin puterea însuflețitoare pe care i-o dă sufletul. Omul trebuie luat ca ființă omenească în întregime, neputând studia separat trupul și separat sufletul, deoarece, fiind legate între ele, se influențează reciproc, se determină reciproc.** Vedeți că fiecare dintre noi trăim, dar nu știm cum se realizează în existența noastră, viața noastră, relațiile dintre organe, cine anume conduce în existența noastră, cum se realizează funcțiile vegetative, cum se realizează toate funcțiile câte sunt, funcțiile biologice, funcțiile fiziologice; toate acestea merg de la sine. Noi ne-am pomenit trăind. Se punea odată problema: care e rostul vieții pe pământ? Am fost și eu întrebat în legătură cu aceasta și am spus că noi ne-am pomenit trăind, nu știm cum ar fi dacă n-am fi. Ne-am pomenit trăind și rostul vieții noastre e să ducem mai departe ceea ce am primit, ceea ce suntem noi de fapt. Noi trăim fără să dirijăm noi, prin capacitatea noastră; nu știm cum se realizează toate lucrurile acestea în existența noastră. Dar știm că există o parte materială foarte bine alcătuită. În termeni obișnuiți, am zice: o ființă sofisticată, chiar și numai prin existența materială. Orice organ are o alcătuire a lui, orice celulă a existenței, a omului are o alcătuire a ei. Toate converg pentru existența umană, pentru continuarea *vieții fizice în care se manifestă și viața spirituală*.

Citeam cândva, demult, imediat după ce am terminat Teologia, o carte scrisă de *Alexis Carel*, intitulată: „*Om - ființă necunoscută*”, în care se afirma că nu-i științific să se spună că omul este alcătuit din trup și suflet, că nu-i științific să se spună că omul are suflet și nu-i științific să se spună că omul nu are suflet. Acestea sunt niște lucruri pe care nu le afirmă știința. Știința constată doar că există aceste diferențieri între trup și suflet, că există o ierarhie de valori în existența umană, deși să știți că până la urmă nu se poate spune ce-i mai de valoare

în existența umană, pentru că fiecare are valoare lui, și trupul are valoarea lui și sufletul are valoarea lui. Psalmistul, de pildă, în *psalmul* 38, are cuvântul adresat către Dumnezeu: „*Slăvescu-Te, Doamne, că sunt minunat întocmit*”. Omul e o minunăție, zicea mai departe Nichifor Crainic în aceeași alcătuire poetică, în care are afirmația: „Sunt duh învelit în nălucă de humă”, adică are în vedere vremelnicia humei, vremelnicia materiei care se transformă, care se nimicește și se transformă și devine după aceea, tot prin puterea lui Dumnezeu, parte din alt trup. Oricât m-aș strădui să spun cine sunt, ce sunt, cum sunt, nu pot rezolva chestiunea în așa fel încât să fie un răspuns clar și un răspuns definitiv, un răspuns care nu poate fi contestat de cineva, până la urmă. E așa de măreț omul, încât nu i se poate da o definiție, ca să spui: „acesta e omul”. De aceea, oamenii au și căutat cuvinte diferite ca să exprime ființa umană. De exemplu, în limba greacă, cuvântul *om* se exprimă prin cuvântul *antropos* care înseamnă *privitor în sus*. Celelalte viețuitoare înzestrate cu puterea de a vedea, privesc, dar nu în sus, ci privesc în jos, spre pământ. Omul este ființa care privește în sus pentru că are o altă destinație decât pământul. Omul privește în sus, e ființa care privește în sus. Eu cred că dacă s-ar ocupa cineva de noțiunea aceasta de om în diferite limbi, ar putea trage anumite concluzii din care să se exprime ce a vrut omul să spună despre om.

Am zis că nu-i științific să se spună că omul are trup, că omul are suflet, pentru că omul, așa cum îl cunoaștem noi, ca entitate umană, este, de fapt, o alcătuire care nu se manifestă niciodată numai în trup și nu se manifestă niciodată numai în suflet, ci este o alcătuire în care nu se desparte sufletul de trup și trupul de suflet. Viața însăși a trupului poate că e determinată de suflet, poate că nu e determinată de suflet, nu avem de unde să știm. Poate să trăiască omul după trup, în ansamblul celulelor lui de ființă umană, materială, cum sugerează același om de știință, care a fost și preot – Alexis Carel - care, fiind om și de știință și de credință, nu putea să înlătore credința și să afirme știința, și fiind om de știință, nu putea nici să afirme știința și să înlătore credința,

pentru că el fiind preot, era și om credincios fără îndoială. Și atunci a căutat să combine știința cu credința, dar nu dându-i științei prioritate sau credinței prioritate, ci el a studiat omul fără să-și fixeze o anumită poziție față de om. Cartea lui: „Omul - ființă necunoscută” v-o recomand, deși se citește cam greu pentru că e mai mult un studiu, dar dacă interesează pe cineva, poate să găsească acolo lucruri importante pentru gândirea umană, pentru viața chiar. Noi nu putem să separăm unele de altele și să zicem: până aici e trupul, până aici e sufletul, aici se unește trupul cu sufletul, unde stă sufletul în om, cum e sufletul fără trup... Sunt niște lucruri pe care noi nu le putem desface, nu le putem separa. Însă oamenii, având în vedere toate lucrurile acestea și văzând că lucrurile materiale se întemeiază, într-o anumită latură a lor, pe lucrurile spirituale, s-a ajuns la niște concluzii.

Astfel, unii oameni au spus: „Omul e alcătuit din trup și din suflet”. Alții au spus: „Nu, omul este alcătuit din trup, suflet și duh”. Și atunci: „Cum e alcătuit omul?”. Din **trup**, în orice caz, nu se poate discuta că n-ar fi, pentru că trupul e ceva ce vedem. Trăim în trup, nu contestă nimeni existența trupului, dar contestă mulți existența sufletului. Există filozofii întregi, teorii întregi, în legătură cu materialitatea trupului și spiritualitatea sufletului, sau mai bine zis cu spiritualitatea omului întemeiată pe trup, dar **spiritualitatea ca un rezultat al trupului**.

Iar noi spunem la slujbă: „Pace tuturor” și credincioșii răspund: „*Și duhului tău*”; sau: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toți” și credincioșii răspund: „*Și cu duhul tău*”; sau: „Fie milele marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu voi, cu toți” și credincioșii răspund: „*Și cu duhul tău*”. Deci am putea zice că, iată, Biserica mărturisește că omul are duh. Și atunci poți să zici că omul nu are duh? Poți și nu poți. În ceea ce privește sufletul, vorbim mereu de mântuirea sufletului. Adică, sufletul se mântuiește și duhul nu se mântuiește? Sau atunci cum e: sufletul e o parte și duhul e altă parte? Sau suflet și duh sunt același lucru? Sfântul Apostol Pavel, în

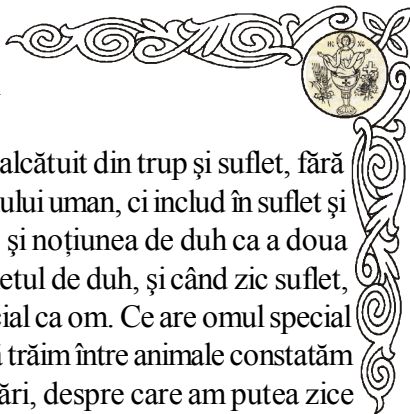

Epistola întâi către Tesaloniceni (cea dintâi epistolă scrisă de Sfântul

Apostol Pavel a fost Epistola întâi către Tesaloniceni, cea mai simplă într-un fel, și se vede din conținutul ei că e o epistolă de început) zice: „**Și trupul vostru și sufletul vostru și duhul vostru să se păzească în întregime fără prihană pentru venirea Domnului nostru Iisus Hristos**”. Iată că Sfântul Apostol Pavel vorbește despre trei elemente care alcătuiesc omul: și trupul în întregime și sufletul în întregime și duhul în întregime, sau toate laolaltă în întregime, păzească-se fără prihană, fără vină, fără pată, fără vreun reproș, fără vreo întinăciune, pentru că asta înseamnă prihană: prihană înseamnă vină. La biserică se spune „fără prihană”: „Ceea ce ești cu totul fără prihană”, cum zicem noi despre Maica Domnului, adică fără nici un fel de vină; sau zicem „Binevoiește să-și petreacă viața lor fără prihană, cu inimă curată împlinind poruncile Tale”, e un cuvânt pe care îl spunem la Cununie, o parte dintr-o rugăciune de la Cununie. Tinerii care se căsătoresc să-și petreacă viața fără prihană, să aibă o viață curată. Deci, Sfântul Apostol Pavel afirmă că omul este alcătuit din trup, suflet și duh. Sunt unii care susțin lucrul acesta, dar sunt alții care spun că nu e așa, că Sfântul Apostol Pavel a avut în vedere concepția din vremea lui. Sfântul Apostol Pavel nu a creat o concepție în chestiunea aceasta, ci s-a referit la o concepție, la felul de a gândi al oamenilor de atunci, și a întrebuințat - având în vedere concepția aceasta - această expresie, această dorire, ca să se păzească omul în întregime: trup, suflet și duh fără de prihană. Sunt unii care fac mult caz de lucrul acesta, că omul e o ființă împărțită în trup, suflet și duh, deși Biserica a spus clar, că omul e alcătuit din suflet și trup sau din trup și suflet, că omul are suflet, că omul are trup, că **omul este o ființă în care se unește trupul și sufletul, în care acționează interdependent trupul și sufletul**. În felul acesta se realizează omul, se realizează viața umană.

Sufletul uman și sufletul animal al omului

Dar cei care spun că omul e alcătuit din trup și suflet, fără îndoială că nu contestă existența duhului uman, ci includ în suflet și noțiunea de suflet ca primă treaptă, și noțiunea de duh ca a doua treaptă a sufletului, și nu separă sufletul de duh, și când zic suflet, înțeleg ceea ce are omul în mod special ca om. Ce are omul special ca om, față de animal, de pildă? Dacă trăim între animale constatăm că și animalele au anumite manifestări, despre care am putea zice că sunt manifestări de suflet, dar bineînțeles, de **suflet animal**. Or, Biserica, nu consideră că animalul are suflet, deși în limba latină, cuvântul „animal” vine de la „anima”, iar în limba latină „anima” înseamnă „suflet”. Zici: „animal”, zici: „însuflețit”, „ființă care are suflet”, ființă care se manifestă nu numai ca trup, ci se manifestă și ca suflet, mai ales animalele superioare. Să ne gândim, de pildă, la animalele din jurul omului, care îl cunosc pe om, care se apropie de om, care avem conștiința că se bucură de om, că au o afecțiune față de om și omul față de animale, și ai impresia că există o viață spirituală, deși o viață foarte redusă în fond, o viață stereotipă, în înțelesul că, de exemplu, albină nu poate face altceva decât ceea ce face, nu face și altceva; face fagurul, adună miere, adună polen, fără să aibă conștiința că acesta este lucrul ei. O face, zicem noi, dintr-un instinct, adică din ceva ce a așezat Dumnezeu în ea, și nu poate să iasă de sub legea aceasta a instinctului. Face lucruri despre care nu știe că le face. Orice om trebuie să recunoască că e și animal, într-un fel, adică și ființă însuflețită la măsura animalului, dar nu-i numai atât, pentru că dacă ar fi doar animal, atunci n-ar mai fi om. Omul față de animal are o ascendență, are ceva ce animalul nu are. Nu poți să zici că omul e animal, ci poți să zici că omul are și o viață animalică, o viață asemănătoare cu a animalelor; și el se hrănește ca animalele, și el se reproduce ca animalele, deci omul are o existență animalică, dar nu o existență negativ animalică, în înțelesul că e numai atât, ci este și ceva ce nu este animalul. Și atunci când zicem *suflet* ne

gândim la ceea ce are omul spre deosebire de animal. Ceea ce este în existența umană, în plus față de animal, unii zic că este duhul, alții zic că este sufletul, **sufletul uman**.

În secolul al IV-lea la sinodul al doilea ecumenic, la anul 381, a fost combătută o erezie, o credință greșită pe care o aveau unii, după o idee lansată de un oarecare Apolinarie, iar gândirea, concepția se numea apolinarism. Acest Apolinarie susținea că în persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care s-a făcut om, s-a manifestat, pe de o parte, trupul și sufletul animalic, și rațiunea a fost înlocuită prin dumnezeire. Ca și când ființa umană a Mântuitorului nostru Iisus Hristos ar fi fost nedeplină și deplinătatea a adus-o firea dumnezeiască, care s-a unit cu firea omenească nedeplină, și a înlocuit ceea ce are omul ca specific: rațiunea și voința, mai ales rațiunea, a înlocuit-o cu firea dumnezeiască. Or, în realitate, lucrurile nu stau așa. De ce? Pentru că dacă lucrurile ar sta așa cum le prezenta Apolinarie ar fi însemnat că omul nu este deplin, firea omenească nu-i deplină în persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Și atunci a venit Biserica, și a zis: omul nu-i alcătuit din „trup, suflet și duh” sau „trup, suflet și rațiune”, ci este alcătuit din „trup și suflet”, iar **sufletul deplin înseamnă și sufletul animalic și sufletul uman**, respectiv ceea ce nu are animalul. Aceasta înseamnă că ființa umană e deplină numai dacă le are pe toate. Iar firea dumnezeiască din persoana Mântuitorului s-a unit cu firea omenească întreagă a Mântuitorului, alcătuită din trup și suflet; așa zice Biserica. Alții ar putea zice că firea omenească întreagă e alcătuită din trup, suflet și duh - și că duhul nu este înlocuit de firea dumnezeiască, ci este unit cu firea dumnezeiască. Sunt niște lucruri de teorie, dar care i-au preocupat pe oameni și pe care oamenii le-au avut în vedere și s-au frământat în legătură cu ele.

Omul are trup și suflet animalic, dar nu-i om până nu are și ceva mai mult decât animalul. Noi zicem, de exemplu, că „sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu” (cuvântul e scris în Scriptură). Ce înseamnă aceasta? Că tot ce are omul în plus față de trup, ține de

suflet, și sufletele dreptilor sunt în mîna lui Dumnezeu. De fapt, omul întreg este în mîna lui Dumnezeu. Nichifor Crainic zice, în aceeași alcătuire pe care am amintit-o: „*Nici maica nu știe ce tainică normă îmi dete din carnea-i vremelnică formă, neant înflorit în minune*”. Cine ar putea să spună mai bine despre existența noastră decât mama noastră în care ne-am alcătuit?! Dar lucrurile s-au petrecut, într-un fel, mai presus de ea; ea a fost pur și simplu asistentă la ceea ce s-a petrecut cu voia lui Dumnezeu, după legile firii, în existența ei pentru existența noastră. Deci, mama însăși nu știe *ce tainică normă*, ce lege anume, *îmi dete din carnea-i - din carnea ei - vremelnică formă*. Ce sunt eu? *Neant înflorit în minune*.

Trup - suflet animal – suflet uman - duh - Duh Sfânt

Am putea spune foarte bine: omul e alcătuit din **trup și suflet, încorporând însă în sufletul uman și duhul** - așa învață Biserica, sau am putea zice, același lucru, dar altfel, că omul e alcătuit din **trup, suflet și duh, dar fără să separăm duhul de suflet**. Și mai este ceva: omul, ca ființă umană, așa cum îl cunoaștem noi, poate să aibă și ceva din darul lui Dumnezeu, și anume: **Duhul Sfânt** vine și lucrează în conștiința umană și-i dă omului conștiința faptului că el este **fiu al lui Dumnezeu**. E un lucru pe care nu-l poate simți omul din capacitatea lui, din sufletul lui, ci vine Duhul Sfânt și îl ajută în chestiunea aceasta: „*Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-a descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu cel din ceruri*”, zice Domnul Hristos, adresându-se Sfântului Apostol Petru. Deci, din puterea omului nu se poate ajunge la conștientizarea faptului că noi suntem fii ai lui Dumnezeu. Și atunci am putea zice foarte bine că omul este alcătuit din **trup, suflet și duh, înțelegând prin duh și participarea Duhului Sfânt în conștiința omului care l-a primit pe Duhul Sfânt**, pentru

că nu toți oamenii îl au pe Duhul Sfânt lucrător în ei. Mai ales cei care nu sunt botezați și cei care nu sunt creștini, nu au lucrarea Duhului Sfânt în existența lor.

Dacă prin suflet înțelegem tot ceea ce are omul superior față de trup, față de animal, în cazul acesta e corect să spunem: omul e alcătuit din **trup și suflet [uman]**. Iar dacă prin suflet înțelegem numai cât are animalul (suflet animal), și prin ceea ce are omul superior față de animal, înțelegem altceva decât sufletul, înțelegem duhul, atunci putem zice că omul e alcătuit din **trup, suflet [animal] și duh**. Totuși, Biserica are învățătura aceasta clară și indiscutabilă, că omul este alcătuit din trup și suflet, prin suflet înțelegând și duhul.

În realitate, omul e o ființă integrală, o ființă în care nu vedem trupul de-o parte, sufletul de altă parte, duhul de altă parte, sau în care nu vedem trupul de-o parte și sufletul de alta, ci totdeauna vedem și trupul și sufletul împreună câtă vreme este în viață omul, iar la despărțirea sufletului de trup - pentru că din punct de vedere dogmatic moartea este despărțirea sufletului de trup - trupul rămâne cum îl vedem noi în situația lui de cadavru, iar sufletul nu-l vedem, nu-l știm. Noi ne închipuim că sufletul este așa cum arată omul în viață. Când ne gândim la părinții noștri care au trecut la cele veșnice, noi niciodată nu-i vedem după partea lor sufletească, ci totdeauna îi vedem după partea lor fizică. Ca și când ar fi între noi, ca și când așa cum i-am văzut noi în viața de toate zilele, cum au trăit împreună cu noi, putem să-i vedem tineri, bătrâni, cum i-am cunoscut noi, dar în orice caz nu-i vedem altfel, nici în conștiința noastră, decât ca și când ar avea și formă fizică. Nu ne gândim în abstract la cei care au trecut în viața aceasta, pentru că **sufletul se imprimă și în trup și trupul se imprimă și în suflet**. De aceea, Biserica vorbește despre o judecată de apoi, la care va lua parte și sufletul și trupul, pentru că și faptele s-au făcut de către suflet în trup și s-au realizat în această alcătuire umană, pe care noi nu o cunoaștem decât așa cum am văzut-o, așa ne cunoaștem pe noi înșine. De ce se fac fotografii, de pildă?

Nu s-ar putea zice că fotografiile

sunt fotografii ale trupului. În realitate, fotografiile sunt și ale trupului și ale sufletului. Este o vorbă: „*Te spune fața cum ți-i viața*”, adică se manifestă sufletul în trup. Fotografia nu reprezintă un trup simplu, ci reprezintă un om viu, un om viu în care se manifestă în materie și spiritul, un om în care materia își pune amprenta și pe spirit, așa că omul este, de fapt, o ființă pe care trebuie să o înțelegem așa cum este ea, în întregimea ei. Cum am spus înainte, nu poți să te gândești la cineva trecut la cele veșnice, altfel decât cum l-ai văzut în viața aceasta. În vis apar ființele cum le-am văzut în realitate. Or, în realitate ființele din vis nu sunt ființele cele trecute la cele veșnice și venite în fața noastră, ci sunt alcătuirii ale închipuirii noastre, despre cei pe care i-am cunoscut, despre cei pe care i-am văzut, glasul lor e același, mișcărilor lor sunt la fel. În realitate, însă, nu vin ei de dincolo. Eu, de exemplu, dacă mă gândesc la părinții mei - Dumnezeu să-i odihnească - și mă gândesc că nu i-am visat aproape niciodată, nu înseamnă că nu am fost vrednic să vină părinții în sfera visurilor mele, ci înseamnă că pur și simplu nu m-am gândit eu, n-am avut eu capacitatea de a-i realiza, de a-i realcătu în conștiința mea, așa cum i-am știut în lumea de dincolo.

Concluzia ar fi aceasta: Biserica învață că omul este o ființă alcătuită din **trup și din suflet**, prin suflet înțelegând nu numai partea ființială, care intră în existența animalelor – **suflet animal** -, ci omul este un însuflețit și de ceva pe care se întemeiază *viața conștientă*, și anume, **sufletul uman** (sau duhul uman), care poate fi și mai întărit (mai duh, mai înduhovnicit), atunci când și **Duhul Sfânt** vine și se sălășluiește în *conștiința omului*. Aceasta e tot ceea ce trebuie să știm! Nu putem să zicem că omul e alcătuit din trup, suflet și din duh, pentru că Sfântul Apostol Pavel a zis că e alcătuit din trup, suflet și duh, pentru că aceasta a fost concepția de atunci a oamenilor, și, cum am spus, nu erau încă precizate lucrurile. Zicem la slujbă: „Și cu duhul tău”, și nu zicem: „Și cu sufletul tău”, dar înțelegând prin aceasta (prin duh) tot ansamblul de calități care formează ființa umană. Nu ne gândim când zicem: „Și cu duhul tău” numai la partea spirituală, ci ne gândim la omul întreg. Însă așa s-a formulat și așa zicem. Noi, de obicei, așa

vorbim: despre trup și suflet, despre omul întreg alcătuit din trup și suflet, din suflet și din trup, și atâta tot. Fără să mai umblăm cu precizări din acestea, cum că: „Da, dar poate fi și duh, că uite ce a spus Sfântul Apostol Pavel: *„cuvântul lui Dumnezeu este ca o sabie ascuțită care intră între măduvă și os și între suflet și duh”* - iarăși un argument pentru unii că omul poate fi alcătuit din trei elemente. Or, în realitate, al treilea element este un element care ține integral și indiscutabil de sufletul omenesc [n.red.: sufletul este duhul întrupat], pe care nu-l înțelegem doar la măsura sufletului animalic, ci îl înțelegem la tot ceea ce are omul în plus față de animal.

Mântuirea trupului și a sufletului

Ființa umană este o ființă care are și materialitate și spiritualitate. Ființa umană, preponderent față de animale, are conștiința de sine, are o viață spirituală care caracterizează pe om, spre deosebire de animal, și toate acestea sunt cuprinse în noțiunea de suflet. Așa că putem vorbi foarte ușor de **mântuirea sufletului**, putem vorbi de înaintarea sufletului în cele spirituale, putem să ne referim la suflet și la trup în diferite situații, în diferite ipostaze, deși în realitate noi când îl avem în față pe om, nu-l avem separat, ca alcătuit din trup și din suflet, ci îl privim în ansamblul lui. De exemplu, eu acum vă vorbesc, cuvântul meu ajunge să fie cunoscut prin simțul auzului. Am în vedere capacitatea aceasta de a fi auzit de cei care îmi stați în față, de către cei care mă ascultați, și prin aceasta eu, de fapt, ajung la sufletul dumneavoastră, nu mă opresc la urechile dumneavoastră, ci merg mai departe, vă trec pragul sufletului, ajungem acolo ca să ne înțelegem, ca să putem scoate niște concluzii împreună, și toate acestea sunt posibile prin trup. Eu am cunoscut la Cluj un om care nu aude și nu vede, și cu care se comunică prin pipăit. Simțurile au rosturile lor și trupul are rostul lui. De aceea, Biserica vorbește și despre **mântuirea trupului**, nu numai de mântuirea sufletului, pentru că omul numai în integralitatea lui se poate

mântui și poate fi mișcat spre mai bine, spre mai mult, pentru că nu avem posibilitatea aceasta de a ne adresa omului, adresându-ne numai sufletului. Chiar și când scrii o carte, când scrii o scrisoare îți pui sufletul în scrisoarea aceea, o trimiți la celălalt. Cel care o primește se bucură, citește, ia aminte, dar tot prin simțuri se realizează lucrul acesta; nu se realizează în afară de simțuri. De aceea, putem vorbi despre rolul simțurilor în lucrarea mântuirii sau în lucrarea desăvârșirii umane.

Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate și să ne formăm o concepție întemeiată pe învățătura Bisericii, pentru că nu noi suntem cei care hotărâm concepțiile, nu noi suntem cei care creăm noțiunile, ci noi le-am luat de la alții, care ni le-au dat nouă, și care au știut ce ne oferă și noi știm ce am primit și așa mergem mai departe.

Dumnezeu să ne ajute!

Răspunsuri la întrebări

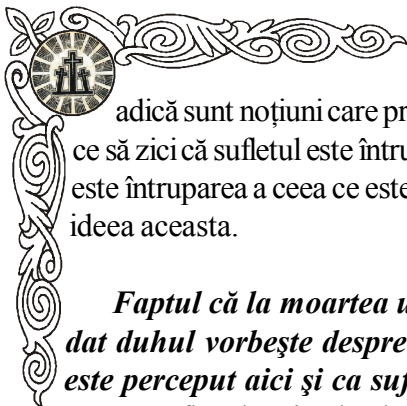
Poate fi văzut trupul, sufletul și duhul ca o imagine, ca o icoană a Sfintei Treimi, un chip?

Omul poate zice multe, dar nu cred că e cazul să facem astfel de apropieri.

Este adevărat că la un Sfânt Sinod Ecumenic s-a votat la o diferență de un vot că nu există reîncarnare?

Ceea ce știu eu e că la sinodul al V-lea ecumenic a fost condamnat și Origen pentru ideile acestea de reîncarnare. Acestea cred că sunt niște speculații ale celor care vor să susțină ideea acesta a reîncarnării.

Poate fi privit sufletul ca fiind partea întrupată a duhului?

Cred că nu pentru că și sufletul și duhul sunt nemateriale, adică sunt noțiuni care prezintă imaterialitatea și atunci n-ai de ce să zici că sufletul este întruparea duhului, adică ceva nematerial este întruparea a ceea ce este tot nematerial. Nu cred că e corectă ideea aceasta.

Faptul că la moartea unui om în popor se spune că și-a dat duhul vorbește despre existența duhului la om. Duhul este perceput aici și ca suflet.

Ca suflet, da. Și-a dat duhul, adică s-a sfârșit din viața aceasta pământească. Și Domnul Hristos a zis: „Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu”. Sau Sfântul Ștefan: „Doamne, lisuse primește duhul Meu”. V-am spus că chestiunea e de noțiune, nu-i o chestiune care precizează că aici e duhul, acolo-i sufletul. „Primește duhul meu” sau „primește sufletul meu” e același lucru.

De ce greco-catolicii spun Sfântul Spirit în loc de Sfântul Duh?

Ei au trebuit să-și facă cumva niște situații ca să se separe de ortodocși. Ei se consideră catolici, și atunci au vrut să înlăture ceea ce aduce aminte de slavi, de cuvinte care nu-s de origine latină. Și atunci au ajuns la concluzia să nu mai zică: „Doamne miluiește-ne”, care provine de la slavi, ci să zică: „Doamne îndură-Te spre noi”. Sau să nu zică Sfântul Duh care e de origine slavă, ci să zică Sfântul Spirit că-i de origine latină. Și au introdus lucrurile acestea pentru ca totuși să se separe cu ceva, pentru că altfel nu s-ar fi separat cu nimic. Dacă te duci într-o biserică greco-catolică la Liturghie e exact ca Liturghia noastră pentru că-i tot: t a Sfântului Ioan Gură de Aur liturghia, slujba e aceeași, numai că auzi: „Doamne îndură-Te spre noi” în loc de: „Doamne miluiește”, și auzi: „Spiritusui Sfânt” în loc de: „Duhului Sfânt”. Ei au avut o tendință din aceasta de latinizare. Știți de Școala Ardeleană cu Timotei Cipariu, cu Gheorghe Șincai, cu Petru Maior și alții care au vrut să introducă forțat cuvinte latinești în slujbele bisericești. De

exemplu, ei nu zic Fecioară, ci zic Vergură. Profesorul Ghibu a făcut un fel de pamflet în legătură cu tendința aceasta de latinizare și zicea că cei de la Blaj, respectiv greco-catolicii, au avut tendința aceasta. De exemplu, cum zicem noi troparul: „*Schimbă-Te-ai la Față în munte, Hristoase Dumnezeu, arătând ucenicilor Tăi mărirea Ta, pe cât li se putea, strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea fiitoare, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, mărire Ție!*”. Zicea Ghibu că ei au tendința aceasta să zică în loc de: „Schimbă-Te-ai la Față” – „Transfigurat-Te-ai la fizionomie, Hristoase Dumnezeu nostru, arătând discipolilor Tăi, gloria Ta pe cât le era lor cu posibilitate”. Acestea sunt, așa, lucruri de a scoate în evidență o tendință care nu-i firească, dar nu s-a ajuns chiar până acolo.

Dacă omul este format din trup și suflet, înainte de Domnul Iisus Hristos a fost Duhul Sfânt sau n-a fost? Că Domnul Iisus Hristos a zis ucenicilor: „Luați Duh Sfânt”.

Duhul Sfânt de care a zis domnul Hristos: „Luați Duh Sfânt” e altceva decât duhul ca parte componentă a omului. E vorba de Persoana a treia a Sfintei Treimi, de harul care se primește de la Duhul Sfânt prin puterea Duhului Sfânt: „Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele vor fi iertate...” sau le-a spus ucenicilor: „Va veni Duhul Sfânt și Acela vă va învăța pe voi toate” sau „Voi trimite pe Duhul Sfânt, Acela pe Mine Mă va preamări”. Deci, e vorba de o persoană, Persoană a Sfintei treimi, care vine peste ucenicii Mântuitorului, peste cei credincioși, nu numai peste ucenicii cei 12 și cei 70, ci peste toți ucenicii și toți creștinii sunt și ucenici sau numai în măsura în care sunt și ucenici, sunt creștini.

Domnul Hristos a avut, deci, în vedere pe Duhul Sfânt ca a treia Persoană a Sfintei Treimi, nu ca parte componentă a omului.

Când mergem la mănăstire sau la Sfinte Moaște sau la biserici și reușim să ne rupem de noi, să ne unim într-adevăr cu Biserica, cu slujba, apare un moment de bucurie. Acel

moment de bucurie, care mă face să lăcrimez poate, e pe bază emotivă sau este o mișcare a sufletului.

Poate să fie și o mișcare a sufletului, o mișcare de la Duhul Sfânt, pentru că Duhul Sfânt are ca roadă și bucuria. Sfântul Apostol Pavel spune: „*Roadă Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea...*” și celelalte, dar poate să fie și o emoție personală. Sunt unii oameni care sunt mai predispuși la emotivitate și pot să fie și lucruri firești pe care omul le poate interpreta într-un fel sau altul. Asta depinde de cel care simte ceea ce simte în fața lucrurilor dumnezeiești, fie că sunt sfinte moaște, fie că sunt icoane, fie că sunt alte lucruri pe care le binecuvântează Dumnezeu, cum este, de exemplu, untdelemnul sfințit la Maslu sau apa sfințită la Sfeștanie. Toate acestea creează o atmosferă de bucurie în care intră omul în măsura în care este și el deschis spre bucurie. Nu s-ar putea spune că în cazul cutare a fost sigur lucrarea Duhului Sfânt, în cazul cutare a fost o lucrare firească, nu asta este important. Important este că „toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este”, pogorând de la Părintele luminilor. Deci, într-un fel, orice lucru pozitiv tot de la Dumnezeu pornește.

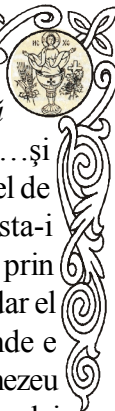
În ce constă purgatoriul, dacă există?

La noi, la ortodocși, nu există noțiunea de purgator. Ce înseamnă purgator? *Purgo, purgare* în limba latină înseamnă a curăța, foc curățitor. Credința catolică e întemeiată indirect pe mărturii ale Scripturii, căci nu există nicăieri în Scriptură o afirmație clară în sensul că există trei locuri de petrecere a sufletelor după moarte: *rai, iad și purgator*. Purgatorul ca noțiune de a curăța sufletul, ca foc ispășitor în concepția ortodoxă nu există. Ci există concepția că omul dacă e vrednic de rai, merge în rai, dacă e vrednic de iad merge în iad, dar până la judecata de apoi există posibilitatea ca din iad să fie scos și dus în rai. De exemplu, noi avem o rugăciune care se cântă la slujba de înmormântare, care zice așa: „*Pe o dumnezeire în trei străluciri cu bună credință să o lăudăm,* strigând: *Sfânt ești Părinte cel*

*fără de început, Fiule Cel
împreună fără de început și Duhule*

*cel dumnezeiesc, luminează-ne pe noi care cu credință
slujim Ție și ne scoate din focul cel de veci”. Ce înseamnă: „...și
ne scoate din focul cel de veci”? Că dacă suntem în focul cel de
veci să nu mai fim și dacă nu suntem să n-ajungem acolo. Asta-i
concepția ortodoxă, și anume: din iad poate fi scos omul prin
rugăciunile Bisericii și prin milosteniile care se fac pentru el, dar el
personal nu poate să iasă de acolo de unde a ajuns, de unde e
vrednic să fie. Cât privește chestiunea aceasta a ispășirii, Dumnezeu
nu-i cere niciodată omului niște lucruri ispășitoare. Jertfa Domnului
Hristos ajunge pentru ispășire. Omul și așa nu are posibilitate de ispășire.
Iar curățirea aceasta, focul acesta ispășitor în concepția ortodoxă nu
există, ci există numai - să zicem așa - foc pedepsitor care, până la
urmă, nu înseamnă pur și simplu foc, ci înseamnă chin sufletesc, înseamnă
orice care arată că omul nu și-a împlinit datoriile aici pe pământ. Am
mai putea zice că dacă nu există un purgator dincolo de lumea asta,
există un purgator în lumea asta: necazurile care vin peste oameni îi
curăță de multe ori de zgura păcatelor.*

ETERNITATE ȘI TIMP

*în concepția Părintelui Stăniloae**

Prof. Ioan Popoiu

Problema eternității și timpului, alături de supraviețuirea sufletului și sensul existenței i-a preocupat demult pe oameni, fiind prezentă în numeroase filosofii și religii.¹ În sânul creștinismului s-au născut două concepții despre Dumnezeu, una provine din Scriptură, din concepția tradițională iudaică, proprie vieții creștine, iar cealaltă își are originea în filozofia greacă și expusă în manualele de dogmatică influențate de scolastică. Prima concepție înfățișează un Dumnezeu special, plin de înțelepciune și compasiune pentru oameni, în timp ce a doua prezintă un Dumnezeu nemișcat, impasibil, detașat de frământările și grijile oamenilor.

Părinții Bisericii (cei răsăriteni) au realizat o sinteză a celor două concepții, iar rezultatul a fost nașterea unei viziuni în care Dumnezeu este înfățișat ca o ființă imuabilă, personală, activă în relațiile cu făpturile. Viziunea Părinților răsăriteni și-a găsit formularea teologică cea mai expresivă în doctrina Sfântului Grigorie Palama (sec. XIV) despre energiile necreate. Ideea fundamentală a doctrinei palamite este aceea că Dumnezeu, aflat *mai presus de timp*, comunică cu făpturile, aflate sub incidența timpului, prin *energiile Sale*.

1. Care este originea și sensul Eternității? „Eternitatea lui Dumnezeu se cuprinde în fântâna inepuizabilă a existenței de Sine a Lui”.²

Existența, în general, are un început, un izvor (căci nu se poate naște din neant), iar acesta nu poate fi decât Dumnezeu. El nu poate fi, în creștinism, decât o existență personală. Dumnezeu, existența personală supremă, este o ființă inepuizabilă. El este izvorul ultim al tuturor actelor în care se manifestă această existență. Dumnezeu este izvorul eternității, Legea veșnică, în El își are temeiul.³ Propriu-zis, Dumnezeu, Cel mai presus de

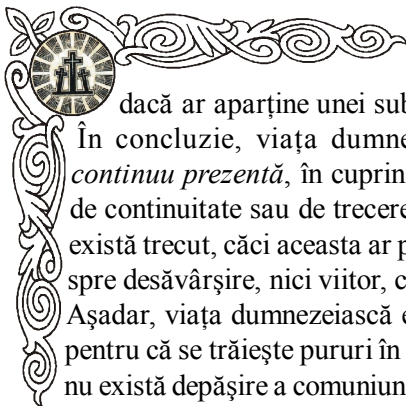
orice determinare, Cel supraexistent, este mai presus și de eternitate! Ca

ființă eternă, îl experiem, prin comparație, noi, oamenii, ființe limitate, temporale prin definiție.

Eternitatea, în concepția creștină, nu poate fi ceva vag, monoton, impersonal, abstract. Adevărata eternitate nu poate fi disociată de interioritate, de o *rațiune* cugetătoare, de plenitudine. O eternitate separată de *viața liberă și conștientă*, proprie persoanei, ar fi ambiguă, în fond falsă, limitată și de o monotonie deprimantă. Eternitatea veritabilă este asociată unei *subiectivități desăvârșite*, total incoruptibile, inepuizabile și de o *noutate infinită de manifestare*. Mai mult decât atât, adevărata viață este prezentă în *comuniune*, iar plenitudinea existenței subzistă în comuniunea perfectă între subiecte desăvârșite. Mai presus de eternitatea unei substanțe imuabile de tip parmenidian⁴ și de eternitatea unei devenirii continui, de tip hegelian⁵, se află, după învățătura creștină, eternitatea treimică, aceea a Sfintei Treimi. Treimea Persoanelor sfinte este plenitudinea, întregul. Ea explică, de fapt, totul. Eternitatea înseamnă viață, iar viața presupune mișcare. Însă, nu o mișcare identică, o mobilitate automată, ciclică, specifică antichității precreștine⁶, ci o mișcare situată mai presus de orice mișcare. Aceasta subzistă în comuniune desăvârșită între subiecte inepuizabile și în interioritate reciprocă a infinității lor. În aceasta se află viața adevărată, nesfârșită, nelimitată, eternă.

Părintele Stăniloae subliniază că acela care, prin rațiune luminată de credință, accede la o astfel de comuniune interpersonală, supremă, se împărtășește și el de viața eternă.⁷

Acesta este sensul cuvântului Evangheliei lui Ioan: „*Și aceasta este viața veșnică: să te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis*”.⁸ Viața eternă a subiectivității nu constă în trecerea de la un lucru la altul, nu depinde de obiecte finite, nu este o viață alcătuită din momente finite. Viața subiectivității eterne este o plenitudine netrecătoare, ce consistă într-o iubire față de o altă subiectivitate și într-o uniune desăvârșită cu aceasta, de aceeași plenitudine. Un eu dumnezeiesc iubește cu o iubire veșnic inepuizabilă, ceea ce îi este propriu, într-o reciprocitate deplină. Aceasta este viața dumnezeiască. Ea coexistă cu plenitudinea inalterabilă, cu iubirea infinită. Altminteri, eternitatea ar fi sinonimă cu plictiseala

insuportabilă, dacă ar fi asociată cu o conștiință singulară sau un nonsens, dacă ar aparține unei substanțe sau unei legi fără țință.

În concluzie, viața dumnezeiască este *plenitudine infinită, continuu prezentă*, în cuprinsul căreia nu putem vorbi nici măcar de continuitate sau de trecere. În cuprinsul vieții dumnezeiești, nu există trecut, căci aceasta ar presupune distanță parcursă în drumul spre desăvârșire, nici viitor, ceea ce ar însemna progrese spre țință. Așadar, viața dumnezeiască este un prezent continuu, fără sfârșit, pentru că se trăiește pururi în plenitudine. Fiind etern, în Dumnezeu nu există depășire a comuniunii înfăptuite. Numai ființa umană, care este limitată, este capabilă de depășire și de creștere, pentru că nu e supusă pe deplin legilor repetitive ale naturii și pentru că evoluția ei își are originea în existența infinită, adică în Dumnezeu.⁹

În același timp, viața dumnezeiască nu este o încremenire, fără început și fără sfârșit, ci o comuniune între subiecte perfecte.

Dionisie Areopagitul afirma: „De aceea, Dumnezeu se numește și Împăratul veacurilor, întrucât în El este și subzistă toată existența”.¹⁰ Mai presus de orice devenire și determinare, Dumnezeu a creat o lume destinată împărtășirii de eternitatea Sa, înțeleasă ca plenitudine a comuniunii personale.

2. Numai Dumnezeu, eternitatea adevărată, face posibilă înțelegerea timpului și raportul dintre eternitate și timp. În acest sens, eternitatea nu mai poate fi privită ca fiind ireconciliabilă cu timpul. Totodată, eternitatea nu este identică cu timpul.

„*Timpul nu este ceva contrar eternității, o cădere din eternitate, dar nici o eternitate în desfășurare*”.¹¹ Eternitatea dumnezeiască poartă cu sine posibilitatea timpului și, în mod egal, timpul se poate împărtăși de eternitate prin comuniunea cu Dumnezeu, care este o comuniune interpersonală, eternă și comunică cu oamenii, ființe temporale, împărtășindu-le iubirea Sa. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune direct: „*Rățiunile timpului se află în Dumnezeu*”.¹² Dumnezeu a zidit lumea ca să o facă părtaşă de eternitate, prin har, prin împărtășire de ea. Eternitatea fiind transcendentă făpturii, este un dar de Sus. Sfinții, ființele cele mai alese dintre făpturile zidite, se împărtășesc încă din cursul vieții pământești de o „pregustare” a eternității

dumnezeiești. Același Sfânt spune despre Melchisedec – ființa cea mai desăvârșită a Vechiului Testament – ca unul ce „*nu are nici început zilelor, nici sfârșit vieții*” (Evrei 7, 3) – că „*s-a ridicat peste timp și fire și s-a învrednicit să se asemene cu Fiul lui Dumnezeu*”.¹³

La rândul său, Sfântul Grigorie Palama spune, citându-l pe Sfântul Maxim, că cel îndumnezeit devine „fără început și fără sfârșit”,¹⁴ precum Melchisedec. Sfântul Grigorie invocă, apoi, pe Sfântul Vasile cel Mare, care spune că „*cel ce se împărtășește de harul lui Hristos, se împărtășește de slava Lui veșnică*”.¹⁵ În sfârșit, Sfântul Grigorie de Nyssa, în același sens, spune că „*omul părtaș la harul dumnezeiesc își depășește firea (condiția umană) și devine din muritor – nemuritor, din trecător – veșnic și din om – Dumnezeu*”.¹⁶ Alături de sfinți, toți cei care au crezut și s-au străduit să trăiască potrivit voinței lui Dumnezeu, se vor împărtăși de eternitate, pentru că vor fi în comuniune cu Dumnezeul cel veșnic.

3. Omul accede la eternitate prin orientarea (mișcarea) lui spre Dumnezeu, în timp. Astfel, putem înțelege că Dumnezeu a creat oamenii și lumea și i-a destinat eternității, însă eternitatea se dobândește prin mișcarea (efortul) spre El și se realizează în timp. Așadar, timpul este mediul prin care Dumnezeu cel veșnic conduce fapăturile plăsmuite, în eternitatea Sa.

În opera sa, *Ambigua*, Sfântul Maxim Mărturisitorul, mare sfânt al secolului VII, a apărut *mișcarea* (efortul uman de apropiere de Dumnezeu), împotriva teoriei lui Platon, reluată în creștinism de Origen, care considera mișcarea ca o cădere păcătoasă a ființelor spirituale din unitatea lor în Dumnezeu, motiv pentru care au fost închise în corpuri. În virtutea acestei teorii, sufletele închise în corpuri încearcă să se elibereze cât mai rapid de mișcarea în timp și de lume, ridicându-se în planul celest, în eternitatea divină.¹⁷ Împotriva spiritului acestei teorii, Sfântul Maxim susține că *mișcarea* aceasta este imprimată de Însuși Dumnezeu, ființei raționale create de El, ca unica modalitate a înaintării lor spre odihna finală, în Creator.

Origen (sec. III), în teoria sa, presupune următoarea schemă: 1. creația; 2. mișcarea; 3. odihna fericită în eternitatea dumnezeiască.¹⁸ Ființele create de Dumnezeu nu puteau, prin natura lor, să aibă acces la

eternitate, de la început, căci ar fi însemnat să fie eterne prin firea (datul) lor. Ele puteau, însă, să ajungă la eternitate prin devenire, adică prin efort propriu, impulsivat de harul (grația) dumnezeiesc. De aici concluzia: mișcarea și timpul corespund unei necesități pozitive. Astfel înțelegem că mișcarea în timp este folosită de Dumnezeu etern, pentru atragerea ființelor create în sânul Lui. Sfântul Maxim afirmă în această ordine de idei: „Creația tuturor celor sensibile și inteligibile trebuie cugetată înaintea mișcării”.¹⁹ Sfântul insistă asupra acestei idei și spune în continuare că toate ființele raționale sunt create, sunt puse în mișcare, fiind orientate spre existența bună (fericită), prin voința sădită de la începutul lor, după fire, iar sfârșitul mișcării este existența în Cel etern bun, precum începutul lor este același Dumnezeu, Dătătorul existenței.²⁰ Părintele Stăniloae preia spusele Sfântului Maxim și afirmă că *mișcarea* ființelor raționale, de accedere de la existență (printr-o existență bună), la existența fericită, eternă în Dumnezeu, este săvârșită prin voința acestora și se numește *lucrare*. Prin *lucrare*, fapăturile pășesc spre Dumnezeu, întrucât se purifică de pasiuni (se despățimesc), dobândesc virtuțile, în primul rând iubirea și, în acest fel, eliberate de patimi, cunosc rațiunile dumnezeiești ale lucrurilor sau pe Dumnezeu în toate cele ce sunt. Este un drum dificil, o *inițiere* ce presupune desăvârșirea etică, îmbogățirea în cunoaștere, iar la sfârșitul acestui drum sinuos (o călătorie interioară), apare Dumnezeu, se intră în comuniune iubitoare cu El.²¹ Așa cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Ziua a opta** și prima, ziua cea una și netrecătoare, este arătarea preacurată și atotluminoasă a lui Dumnezeu, care se produce după oprirea mișcării (înaintării) spre El. Dumnezeu vine întreg în cei ce s-au folosit, prin voința lor, de rațiunea cea după fire a existenței și le oferă eterna existență bună, prin împărtășirea Sa, ca Cel ce este singurul, veșnic și fericit existent”.²² Părinții Bisericii au accentuat constant că odihna în eternitatea dumnezeiască este rezultatul efortului înălțării ființei umane spre iubirea lui Dumnezeu: „...cel ce și-a oprit pornirile spre pământ, și-a potolit cugetul său trupesc și s-a desprins de afecțiunea față de ceea ce este trupesc (lumesc) – prin care își împarte iubirea ce o datorează numai lui Dumnezeu – încât poate să spună ca Pavel: «Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos?»» (Romani 8, 35) – a devenit fără tată și fără

mamă și fără neam, ca marele Melchisedec, nemaifiind reținut nici de trup, nici de fire, pentru unirea cu Duhul”.²³

Sfinții Părinți subliniază, apoi, că la eternitatea dumnezeiască participă deplin cel ce a devenit întreg al lui Dumnezeu, căci și Dumnezeu a devenit întreg al Lui. Însă, aceasta presupune o iubire deplină între om și Dumnezeu, iar această stare înaltă se dobândește prin efort și în timp. Totodată, trebuie subliniat, iubirea aceasta pornește de la Dumnezeu ca deschidere spre om și aceasta este continuă. Iubirea omului este numai un răspuns la această deschidere (iubirea) dumnezeiască. Această iubire n-ar fi posibilă fără deschiderea de sus, care este, în același timp, și o putere dată omului pentru a fi receptiv la chemarea din înalt.²⁴ Ceea ce înseamnă că eternitatea lui Dumnezeu (ca și Creator) este strâns legată de timpul omului (ca și creatură). Mai mult încă, eternitatea lui Dumnezeu este conținută în timpul omului prin deschiderea (generozitatea) iubirii Sale.²⁵

4. Sfântul Maxim Mărturisitorul afirmă: „Timpul când se oprește din mișcare este eon, iar eonul, când se măsoară, este timp purtat de mișcare”.²⁶ Altfel spus, eonul este timpul lipsit de mișcare, iar timpul, eonul măsurat prin mișcare. Într-o altă lucrare a sa, Sfântul Maxim susține: „Îndumnezeirea este concentrarea și sfârșitul tuturor timpurilor și veacurilor și a celor ce sunt în timp și în veac”.²⁷

Ce putem înțelege din aceste cuvinte, oarecum enigmatice, ale Sfântului? Eternitatea, care se va instala la sfârșitul timpului, va fi o concentrare a întregului timp laolaltă cu eforturile făcute de oameni, concentrare pătrunsă de eternitatea dumnezeiască, cu care oamenii se află în comuniune deplină. Așadar, eonul devine timp, când se ivește creația cu curgerea ei firească, iar timpul devine eon în momentul în care creația se oprește din mișcare în Dumnezeu, Cel ce este mai presus de mișcare, ca Unul ce are în sine totul din veac și până în veac. Părintele precizează: „Eonul preexistă ca virtualitate a timpului în sânul eternității divine fără să se confunde cu ea, ca o rațiune a timpului legată de rațiunea cosmosului, așa cum se afirmă în Scriptură (Fapte 17, 26-28)”.²⁸

Dumnezeu susține cele create prin energiile Sale necreate și, în acest sens, este prezent în ele cu eternitatea Sa. Timpul a început odată cu lumea creată, însă subliniem, fără o eternitate existentă el nu

ar fi putut să înceapă. La fel, timpul nu este doar o simplă secvență în nesfârșitele intervale ce au fost și vor fi. Eternitatea dinainte de timp, ca și aceea de după, este altceva decât timpul. Cu toate acestea, eternitatea explică timpul care provine și sfârșește în eternitate. Eternitatea este fundamentul timpului.

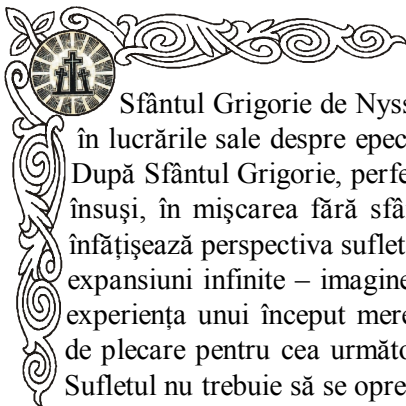
Părintele Stăniloae spune: „*Timpul, ca desfășurare a eonului, este un fel de scară întinsă de eternitate (sau o lucrare a ei) spre lumea creată*”.²⁹ Este scara, explică Părintele, întinsă de eternitatea lui Dumnezeu, pusă la dispoziția noastră după măsura noastră, printr-o lucrare dumnezeiască la nivelul nostru, căci oamenii nu pot trăi, încă, eternitatea ca atare. Sfântul Maxim afirmă că timpul nu aparține ființei, creaturii – pentru că în viața viitoare, el nu mai este trăit în desfășurarea lui, însă susține că existența pământească, creația, nu se poate concepe fără timp. Timpul nu se află în afară (nu rămâne exterior) creaturii, ci devine de la început o condiție a ascensiunii spre cer.³⁰ Nu e mai puțin adevărat că ființa umană e menită să depășească mișcarea și timpul. Timpul este condiția relației dinamice a creaturii (a ființei) cu Cel etern. O dată ajunsă în urcușul ei deplin în Dumnezeu, ființa umană se instalează cu timpul ei, redevenit eon, în eternitatea Lui. Numai atunci, relația lui Dumnezeu cu ființa umană a dobândit o intimitate deplină. Astfel, relația cea mai înaltă între Persoana dumnezeiască și persoana umană este o relație de iubire și urmărește unirea în această iubire desăvârșită.

5. Afirmam mai sus că eternitatea lui Dumnezeu este percepută ca fiind conținută (prezentă) prin deschiderea iubirii Sale, care provoacă și înlesnește răspunsul nostru. Încă de la crearea noastră Dumnezeu ne-a dăruit iubirea Sa mângâietoare și susținătoare, iar răspunsul nostru la dăruirea de Sine a lui Dumnezeu, poate să înlăture așteptarea divină.³¹ Vom fi mulțumiți în dăruirea noastră către Dumnezeu, doar atunci când vom și depășit orice nedeplinătate în răspunsul nostru la dragostea Sa. Pentru aceasta este necesar efortul nostru uman de participare la lucrarea lui Dumnezeu, de creștere duhovnicească care să ne apropie de El. Noi, oamenii, suntem temporali, dar totodată, tindem spre eternitate, suntem atașați de ea. Năzuința este a noastră, dar împlinirea o avem prin ajutorul lui Dumnezeu.

Dumnezeu acceptă făptura care trăiește în timp, în eternitatea Sa, deși timpul reprezintă și o distanță spirituală între persoanele create și Creator. Această distanță va fi învinsă (depășită) numai în deplina unire finală dintre oameni și Dumnezeu.³²

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune într-o operă a sa: „*Taina Cincizecimii este... unirea naturii create cu Creatorul, prin lucrarea providenței, unire în care nu se mai arată nici timp, nici devenire*”.³³ În Dumnezeu, durata așteptării este practic inexistentă, căci iubirea între subiectele dumnezeiești (Persoanele Treimii) este simultană în toată perfecțiunea ei. Însă ființele create, cu o existență mărginită, trebuie să răspundă iubirii lui Dumnezeu, ca să se deschidă Lui, iar aceasta nu o pot face decât treptat, ceea ce înseamnă creștere și efort. Răspunsul deplin al ființelor (oamenilor) nu va fi posibil decât atunci când Dumnezeu li se va dărui, prin stăruința lor. Dumnezeu așteaptă cu îndelungă răbdare întoarcerea noastră la El, trezirea noastră la iubirea pe care ne-o dăruiește: „*Iată, Eu stau la ușă și bat. De va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine*”.³⁴ Timpul înseamnă, pentru Dumnezeu, durata așteptării între bătaia Sa la poartă și fapta noastră de a o deschide. El nu intră cu forța în inima oamenilor. Timpul implică, în acest sens, și libertatea și respectul de Dumnezeu al creaturilor conștiente. Unirea cu El, în iubire, nu este cu puțință fără răspunsul liber al oamenilor la oferta (darul) iubirii Sale. Însă Dumnezeu, în așteptarea răspunsului nostru, trăiește timpul fără să uite de eternitatea Sa, fără să iasă din ea, în timp ce noi, când nu auzim glasul Lui, trăim timpul fără conștiința eternității.³⁵ Unii răspund mai prompt așteptării lui Dumnezeu, însă alții Îl dezamăgesc: „*Ierusalime, Ierusalime... de câte ori am voit să adun pe fiii Tăi precum adună pasărea puii săi sub aripile ei, dar nu ați voit*”.³⁶ Sensul timpului se poate deduce și prin faptul că noi tindem mereu înainte, nu ne închidem în ceea ce suntem, nu am ajuns la ceea ce voim, suntem mereu pe cale, în existență! Suntem *călători*! Timpul este expresia faptului că noi nu rămânem și nu putem rămâne în ceea ce suntem, dar nici nu am ajuns în acea plenitudine în care să ne putem odihni, suntem suspendați deasupra abisului.³⁷ Ceea ce precumpănește în noi este *căutarea*, tindem spre ceea ce este înaintea

noastră, spre depășirea a ceea ce suntem, spre o țință înaltă, nevăzută.³⁸

Sfântul Grigorie de Nyssa (sec. IV), în același sens, vorbește în lucrările sale despre epectază sau epectaze. Ce este epectaza? După Sfântul Grigorie, perfecțiunea spirituală rezidă în progresul însuși, în mișcarea fără sfârșit a sufletului spre Dumnezeu. El înfățișează perspectiva sufletelor concepute ca universuri de har în expansiuni infinite – imagine însăși a vieții eterne! Epectaza este experiența unui început mereu nou: fiecare cucerire este punctul de plecare pentru cea următoare.

Sufletul nu trebuie să se oprească niciodată la ceea ce este cucerit, ci mereu să tindă înainte, suspendat în mărinimia divină. Epectaza, ca atitudine permanentă a sufletului, va persista în viața eternă. Sfântul Grigorie de Nyssa a avut revelația frumuseții dumnezeiești de-a lungul eternității eonilor!³⁹ Aceasta denotă că noi nu suntem mulțumiți de existența în timp, că noi suntem făcuți pentru *eternitate*! Atâta vreme cât trăim, încă, într-o viață insuficientă, nedesăvârșită, adică în timp, noi, oamenii, nu avem propriu-zis un prezent. Dumnezeu este un prezent etern! Totuși, noi trebuie să acționăm, să lucrăm în fiecare clipă, să folosim timpul ce ni s-a dat spre mântuire (salvare). Pe de altă parte, în timp este ceva ambiguu. El este și nu este! În acest fel l-a perceput și Sfântul Vasile cel Mare. Timpul este trecerea de la o stare moartă, fără perspectivă, la plenitudine! *Timpul este sinonim cu fuga din Egipt prin deșertul Sinai spre Țara Făgăduinței.*⁴⁰

A rămâne pe loc înseamnă moarte. Trebuie să renunțăm la o stare destinată morții, pentru a găsi plenitudinea. În acest sens, este inevitabilă părăsirea prezentului (a secvențialului), adică viața aparentă, viața amenințată de moarte, pentru a ajunge la viața plenară, adecvată, prin *asumarea Crucii*! Aceasta înseamnă a nu mai trăi ție însuși, ci Aceluia pe care L-ai aflat prin credință. Acesta este sensul cuvintelor Evangheliei: „*Cel ce ține la viața sa o va pierde, iar cel ce va pierde viața sa pentru Mine, o va afla*”.⁴¹ Sfântul Chiril din Alexandria spune că *nu se poate intra la Dumnezeu (la Tatăl) decât în stare de jertfă, adică în starea de moarte voită față de tine însuși, într-o dăruire totală față de Dumnezeu.*⁴²

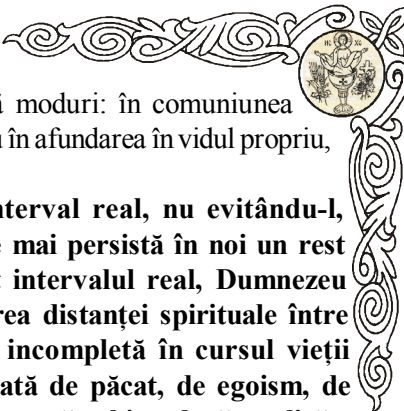
Timpul implică cea mai mare *libertate* pentru ființa umană. Fără această libertate, timpul nu ar avea nici un sens. În această eventualitate,

și eternitatea ar fi lipsită de libertate, căci ar fi o eternitate impersonală, abstractă. Timpul încetează în două moduri: în comuniunea desăvârșită a Persoanelor Supreme sau în afundarea în vidul propriu, în eternitatea solipsistă.

6. Numai depășind timpul, ca interval real, nu evitându-l, ajungem la eternitate. Câtă vreme mai persistă în noi un rest de egocentrism, cât n-am depășit intervalul real, Dumnezeu nu ni se dăruiește deplin. Depășirea distanței spirituale între noi și Dumnezeu, rămâne mereu incompletă în cursul vieții noastre pământești, fiind obstaculată de păcat, de egoism, de limitele noastre firești, de firea umană, chiar dacă realizăm progrese.

Pe de altă parte, dacă noi nu ne dăruim lui Dumnezeu, prin dragoste față de aproapele nostru, suntem condamnați să nu-l aflăm deplin nici pe acesta, conform Evangheliei după Ioan. Însă nu avem puterea să ne dăruim complet aproapelui și lui Dumnezeu, dacă nu primim un impuls de Sus, prin faptul că Hristos se sălășluiește în noi.⁴³ Noi, oamenii, avem aspirația unei adecvări desăvârșite, între apelul lui Dumnezeu și răspunsul nostru la iubirea Sa, dar aceasta nu este cu puțință decât prin harul Său, prin ascultare de El, prin împlinirea poruncilor de a ne iubi unul pe altul și pe Tatăl Ceresc. Dumnezeu participă la suferințele oamenilor, suferă dacă omul nu răspunde la iubirea Sa, nu în înțelesul că ar avea nevoie de iubirea noastră, ci El suferă pentru toate limitările noastre, care apar din cauza refuzului de a răspunde la iubirea Lui. Suferința lui Dumnezeu, care compătimește cu noi, își are originea în suferința și neputințele noastre.⁴⁴ Vina aparține oamenilor din cauza creșterii noastre spirituale încete, consecința libertății noastre de decizie, a mărginirii noastre. Oamenii se pot maturiza spiritual (duhovnicește) doar treptat. Nu putem să dăm răspunsurile cele mai adecvate. Timpul istoric formează un tot, un eon în desfășurare, în care unii sunt influențați de alții în bine și în rău și, de aceea, vom fi judecați pentru toate, chiar și pentru gândurile și cuvintele noastre.⁴⁵

7. Timpul căzut din raza eternității dumnezeiești este de o imobilitate chinuitoare. Atâta vreme cât noi ne păstrăm mobilitatea spirituală, timpul persistă cu posibilitatea lui dublă, conform capacității ambivalente a libertății

noastre: ocazii de înălțări și căderi, drum spre eternitatea luminoasă sau, dimpotrivă, întunecată. Timpul poate înceta, însă, atunci când vom fi închiși definitiv și total în singurătatea noastră. Un refuz continuu al omului de a răspunde la iubirea lui Dumnezeu va fixa creatura (ființa) spirituală într-o neputință totală de comunicare.⁴⁶ În această stare de tragică neputință, când nu se mai ivește nimic nou, atunci nu va mai fi propriu-zis timp, pentru că nu va mai fi nimic din eternitate în timp, pentru că va fi gol de orice conținut. Acesta este timpul devenit ne semnificativ, inutil, prin vidul lui total, prin absența oricărei mișcări, în orice direcție sau ținută a acestuia. Aceasta ar fi o eternitate nefericită, care este chiar dedesubtul timpului. Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbește și el despre eternitatea de dedesubt a timpului.⁴⁷

Monotonia fără sfârșit a vidului și plenitudinea reprezintă cele două forme, radical diferite, ale eternității: prima este eternitatea moartă, a doua este eternitatea vie. Timpul care poate înainta spre plenitudinea adevăratei eternități este creator. El absoarbe viața din energiile dumnezeiești infinite, pe care o transferă în planul creat.

Timpul căzut din raza eternității, într-o monotonie totală, nelimitată, nu mai are nimic din caracterul timpului, fiind o eternitate contrară. El nu mai este propriu-zis timp, pentru că nu mai este o succesiune de stări mereu noi, stimulate de speranța de a ajunge mereu mai departe, în eternitate, ci o eternitate a monotoniei, a golului, în care nu mai este posibilă speranța, așteptarea, împlinirea. Este timpul golit de substanță sau de sensul succesiunii, pentru că nu se mai așteaptă nimic, nu se mai întâmplă nimic în el, pentru că nu mai este atras de eternitate: „*Este o stare fără sfârșit, trăită ca un blestem, ca o pietrificare, ca o moarte conștientizată sau eternitatea neagră a iadului, întunericul cel mai dinafară, cum spune Scriptura*”.⁴⁸ „*Viermele lor nu va putezi niciodată*”⁴⁹ spune profetul Isaia, urmat de evanghelistul Marcu.

Timpul este o grație dată pentru căință și o speranță, care lipsește în iad, după cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul: „*Iar celor ce s-au folosit prin voință de rațiunea firii, contra firii, Dumnezeu le va da, în loc de veșnica existență fericită, veșnica existență nefericită*”.⁵⁰

Temporalitatea umplută de eternitatea în Hristos. Dumnezeu

se oferă ființelor (făpturilor umane) conștientie în Hristos, pe Sine Însuși ca ipostas. Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat pentru a ne ajuta să depășim, prin mișcarea noastră, intervalul temporal care ne separă de comuniunea deplină cu Dumnezeu. El, Hristos, după întrupare, a adus, în această temporalitate, ca subiect al eternității, și puterea unui răspuns complet al omului la dragostea dumnezeiască.

Concluzii:

Eternitatea este solidară cu timpul fără să se confunde cu el. Eternitatea este obârșia și perspectiva timpului și forța care mișcă timpul spre eternitate. La sfârșit, eternitatea va covârși timpul, îi va da calitatea ei. Atunci „nu va mai fi timp”,⁵¹ pentru că noi nu vom mai avea în noi decât iubirea. În acest sens, Sfântul Maxim spune: „*Prin iubire vom putea avea nu numai o singură natură, ci și o singură voință deliberativă cu Dumnezeu și între noi, nemaivând nici un interval între noi și Dumnezeu și între noi înșine*”.⁵²

Atunci, Dumnezeu „va șterge lacrimile celor ce vor fi deplin cu El și moartea nu va mai fi”.⁵³

(NOTE)

* Pr. Prof. Dr. Acad. Dumitru Stăniloae (1903-1993) este considerat cel mai mare teolog român și unul dintre cei mai mari ai sec. XX. Dintre lucrările sale menționăm: *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Sibiu, 1943; *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I-III, Buc., 1978; *Filocalia* (11 volume traduse din limba greacă).

¹ A se vedea: Dr. E. Vasilescu, *Istoria religiilor*, Buc., EIBMBOR, 1982; Jean Delumeau, *Religiile lumii*, Buc., Humanitas, 1996; M. Eliade: *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I-III, Chișinău, Universitas, 1992.

² Pr. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Buc., EIBMBOR, 1978, pag. 173

³ Dr. Nicolae Mladin, *Teologia Morală Ortodoxă*, vol. I, Buc., EIBMBOR, 1973.

⁴ A se vedea Francis Peters, *Termenii filozofiei grecești*, Buc., Humanitas, 1993.

⁵ A se vedea J. Hersch, *Mirarea filozofică. Istoria filozofiei europene*, Buc., Humanitas, 1997.

⁶ M. Eliade, *Mitul eternei reînnoierii*, Buc., Ed. Științifică, 1991 (cap. 2, *Regenerarea timpului*).

⁷ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 174-175.

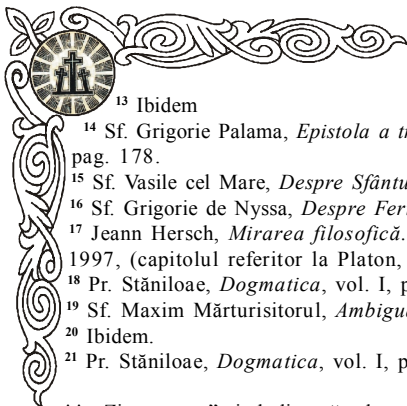
⁸ *Evangelia după Ioan*, 17, 3.

⁹ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 176.

¹⁰ Dionisie Areopagitul, *Despre numele divine*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 176.

¹¹ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 177.

¹² Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, apud Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 177.

- ¹³ Ibidem
- ¹⁴ Sf. Grigorie Palama, *Epistola a treia către Achindin*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 178.
- ¹⁵ Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 178.
- ¹⁶ Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre Fericiți*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 178.
- ¹⁷ Jeann Hersch, *Mirarea filosofică. Istoria filozofiei europene*, Buc., Humanitas, 1997, (capitolul referitor la Platon, pag. 28-42).
- ¹⁸ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 179.
- ¹⁹ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 180.
- ²⁰ Ibidem.
- ²¹ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 280.
- ** „Ziua a opta” simbolizează eshaton-ul, veșnicia pregătită de Dumnezeu celor aleși ai Săi, ca răsplată pentru virtuți.
- ²² Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 180.
- ²³ Ibidem.
- ²⁴ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 181.
- ²⁵ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 181.
- ²⁶ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 181.
- ²⁷ Idem, *Răspunsuri către Talasie*, 59, în Filocalia, vol. III, pag. 315.
- ²⁸ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 182.
- ²⁹ Ibidem.
- ³⁰ Ibidem.
- ³¹ Ibidem, pag. 183.
- ³² Ibidem, pag. 184.
- ³³ Sf. Maxim Mărturisitorul: *Răspunsuri către Talasie*, în Filocalia, vol. III, pag. 439.
- ³⁴ Apocalipsa 3, 20
- ³⁵ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 186.
- ³⁶ Matei 23, 37
- ³⁷ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 187.
- ³⁸ Filipeni 3, 14
- ³⁹ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 187.
- ⁴⁰ Ibidem, pag. 189.
- ⁴¹ Matei 10, 39
- ⁴² Sf. Chiril din Alexandria, *Despre închinarea în Duh și adevăr*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 189.
- ⁴³ Pr. Stăniloae, *Dogmatica*, vol. I, pag. 192-193.
- ⁴⁴ Ibidem, pag. 193.
- ⁴⁵ Ibidem, pag. 194.
- ⁴⁶ Ibidem, pag. 194-195.
- ⁴⁷ Ibidem, pag. 195.
- ⁴⁸ Ibidem, pag. 195.
- ⁴⁹ Isaia 66, 24; Marcu 9, 24.
- ⁵⁰ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 196.
- ⁵¹ Apocalipsă 10, 6
- ⁵² Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, apud Pr. Stăniloae, op. cit., pag. 198.
- ⁵³ Apocalipsă 21, 4

PREDICĂ DE PE Munte

– cale spre Împărăția Cerurilor (I)

Prof. Pătru Veronica

Predica de pe Munte este partea cea mai extinsă din învățăturile Domnului, consemnată în Noul Testament. Doar Sfântul Evanghelist Matei o prezintă ca pe un discurs unitar; Evanghelia după Sfântul Luca conține multe din aceleași învățături, câteva dintre ele expuse într-o predică asemănătoare (Luca 6, 20-49), iar altele distribuite de-a lungul istorisirii sale (Luca 11, 9 și 12, 22-31, de exemplu). Învățăturile cuprinse în ea sunt adresate tuturor celor care sunt hotărâți să îmbrățișeze învățăturile lui Hristos, după ce L-au primit ca Fiu al lui Dumnezeu, Mântuitor, Răscumpărător și Mesia. Ucenicii au fost cei care s-au urcat pe munte pentru a-L asculta. Pe de altă parte, „mulțimile” L-au auzit și ele, deoarece la sfârșit Sfântul Evanghelist Matei spune: „mulțimile erau uimite de învățătura Lui”.

Iisus continuă să adreseze cercului Său de apropiați, nouă, care suntem creștini și membrii ai Bisericii Sale, aceleași învățături trainice, înnoitoare, iar o mulțime mult mai mare, întreaga societate, este conștientă de ceea ce învață El, chiar dacă nu Îl acceptă ca pe „Unicul și adevăratul Dezvăluitor al voii lui Dumnezeu pentru om”. Cei din afara cercului de apropiați s-ar putea întreba de ce ucenicii Lui de astăzi acceptă cu atâta ușurință mai degrabă cerințele lumii acesteia decât pe ale Sale!?

Cerințele lui Hristos pentru comportamentul uman și formulele sale de „fericire” se află în contradicție izbitoare cu ideile acceptate în societate. Pentru a primi învățăturile Sale ca singur îndrumar adevărat pentru viață este necesar să Îl recunoaștem drept ceea ce spune El Însuși că este: Calea, Adevărul și Viața. Doar puterea Lui transformatoare și îndrumarea Duhului Sfânt, pe Care El Îl trimite, pot face dorită și realizabilă calea Sa.

Scurtă istorie a Predicii de pe Munte Evangheliile de la Matei și Luca

Numim în mod obișnuit „*evangelii*” primele patru scrieri din Noul Testament. Este un cuvânt grecesc: *εὐαγγέλιον*, care numai începând cu secolul al II-lea creștin a fost folosit ca titlu pentru aceste scrieri sfinte. Evangheliile sunt scrieri care descriu viața și activitatea Mântuitorului. În greaca clasică „*evangelion*” însemna la început *răsplata pentru o veste bună*, iar mai târziu *vestea bună* însăși. Cu acest sens este folosit cuvântul în prima și foarte importanta traducere greacă a Vechiului Testament: *Septuaginta*, care va fi Biblia Sfinților Apostoli și a misionarilor creștini în lucrarea lor de propovăduire printre vorbitorii limbii grecești. În textul mesianic de la Isaia 52, 7 este folosit acest cuvânt: „Cât de frumoase sunt pe munți picioarele trimisului care vestește pacea, a solului de *veste bună*, care dă de știre mântuirea”. Deci, cuvântul a fost utilizat și în Vechiul Testament pentru *vestea cea bună a mântuirii mesianice*.

În Noul Testament această mântuire nu mai este o speranță pentru viitor, ci un fapt deja realizat. Aici, cuvântul este folosit fie pentru vestea cea bună pe care a vestit-o Mântuitorul Însuși, fie pentru propovăduirea apostolică despre Hristos și despre mântuirea prin El. Nu este vorba încă de o scriere, ci de propovăduirea creștină și de conținutul acesteia. Începând cu secolul al II-lea cuvântul „Evanghelie” este folosit pentru scrierile ce cuprind istorisirea vieții Mântuitorului și învățătura Sa, iar termenul evangelist este folosit doar pentru autorii acestor scrieri.¹ „Evanghelia a fost de la început una și a rămas una după conținut; numai după forma de expunere noi putem vorbi de patru Evanghelii. Înainte ca să fie scrisă pe hârtie ea a fost scrisă cu cuvinte de foc pe tablele de carne din inima ucenicilor celor mai apropiați ai Mântuitorului, în inima apostolilor”.² Sfintele Evanghelii sunt documente istorice. În ele, autorii n-au intenționat să ne dea toate amănunțele vieții Mântuitorului, ci au pus accentul în special pe faptele și învățătura Lui. Din viața Mântuitorului sunt alese îndeosebi acele momente care au influențat mai profund pe ascultători.

Evanghelia este vestea cea bună, e una singură, cea trăită și propovăduită de Hristos, Care nu a scris nimic. Ea a fost preluată

de sfinții Săi ucenici și apostoli. A circulat oral timp de câteva decenii sub garanția Duhului Sfânt, care i-a asigurat adevărurile fundamentale. Dintre cei care au predicat-o oral s-au distins apoi aceia pe care-i cunoaștem cu numele de *evangelisti*. Ei au consemnat în scris o parte din Tradiția orală, pe care o posedau, direct sau indirect, de la martori oculari sau prin mijlocirea unor documente. Fiecare evangelist a procedat în funcție de scopul, mijloacele, cultura și stilul proprii. Astfel, deși Evangheliile istorisesc aceeași viață și aceeași învățătura a lui Iisus, nici nu se suprapun și nici nu epuizează întreaga materie. Relatând unul și același eveniment un autor îl amplifică în timp ce altul în condensează sau îl așează într-un alt context, după rolul și importanța pe care i le conferă în iconomia întregului.

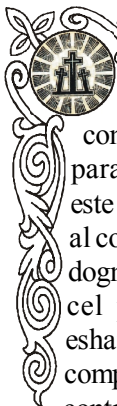
Evangheliile de la Matei și Luca fac parte din Evangheliile numite „sinoptice”, deoarece ele au asemănări atât de mari încât pot fi puse pe trei coloane paralele și privite simultan: același plan general, același tip, aproape aceeași succesiune a episoadelor, același vocabular, aceeași viziune asupra învățaturii lui Iisus. Dar, fiecare își are particularitățile care o fac o operă distinctă și inconfundabilă.

a) Sfânta Evanghelie după Matei

Când spunem „*Evanghelia după Matei*”, cuvântul „*după*” înseamnă: potrivit lui Matei, în conformitate cu cele scrise de Matei, în versiunea lui Matei. *Evanghelia după Matei* se datorează celui ce mai înainte se numise Levi, funcționar public în vamă și care fusese chemat de Mântuitorul să-I devină ucenic.³ A fost, deci, martor direct al evenimentelor relatate. Matei a scris *Evanghelia* mai întâi în aramaică (ebraica vorbită de contemporanii săi și limba în care propovăduise Iisus), în jurul anului 50, pentru creștinii proveniți dintre iudeii din Palestina. Această versiune nu a ajuns până la noi. În jurul anului 65 (oricum înainte de anul 70) Matei a rescris-o în limba greacă, care era limba în care, practic, circula toată cultura Imperiului Roman. Versiunea aceasta ni s-a păstrat în peste 500 de codice.

Matei nu și-a propus să prezinte viața, activitatea și învățatura lui Iisus în succesiunea lor cronologică, ci își organizează materialul în funcție de două scopuri principale: **1.** să demonstreze că Iisus Hristos reprezintă plinirea profețiilor mesianice din Vechiul Testament, de unde și caracterul profund dramatic al vieții Sale: respins de propriul Său popor (pentru care în primul rând

neamurilor păgâne, chemându-le la mântuire în Împărăția Cerurilor. 2. Să înfățișeze viața și activitatea lui Iisus în compartimente compacte: episoade biografice semnificative, cuvântări, minuni, parabole. S-a impus drept *evangelistul marilor cuvântări*. Matei este un scriitor al echilibrului și armoniei, al înțelepciunii bine așezate, al construcției solide, al stilului sobru. „Evanghelia sa are un caracter dogmatic. Evangelistul vrea să arate că Iisus Hristos este Mesia cel prezis de profeți”.⁴ *Predica de pe Munte*, Cuvântarea eshatologică, rechizitoriul lui Iisus asupra fariseilor sunt modele de compoziție elaborată din a cărei construcție nu lipsesc anumite jocuri controlate din simbolistica numerelor, cum ar fi: cifra 7 (7 cereri în Rugăciunea Domnească, 7 parabole, 7 muștrări asupra fariseilor, 3 grupe a câte de 2 ori 7 – 14 – în genealogia lui Iisus). Gândirea ordonată, expresia fluidă, suflul epic, plasticitatea descriptivă sunt calități care-i conferă Evangheliei un anume primat în preferințele cititorilor. Evanghelia de la Matei are 28 de capitole.

Planul Evangheliei după Matei este centrat pe Împărăția Cerurilor, structurează foarte clar materialul Evangheliei, scoate în evidență rolul cuvântărilor Mântuitorului:

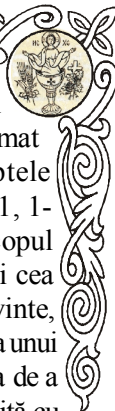
- Nașterea și copilăria Mântuitorului (cap. 1-2)
- I. Promulgarea Împărăției Cerurilor (cap. 3-7)
 - a) Secțiunea narativă (cap. 3-4)
 - b) ***Predica de pe Munte (cap. 5-7)***
- II. Propovăduirea Împărăției Cerurilor (cap. 8-10)
 - a) Secțiunea narativă: 10 minuni (cap. 8-9)
 - b) Predica apostolică – despre misiunea Sf. Apostoli (cap. 10)
- III. Taina Împărăției Cerurilor (cap. 11, 1-13, 52)
 - a) Secțiunea narativă (11, 1-12)
 - b) Cuvântare – 7 parabole (13, 1-13, 52)
- IV. Biserica, realizarea istorică a Împ. Cerurilor (cap. 13, 52-18, 35)
 - a) Secțiunea narativă (cap. 13, 53-17, 27)
 - b) Cuvântarea bisericească (cap. 18)
- V. Venirea Împărăției Cerurilor (cap. 19-25)
 - a) Secțiunea narativă (cap. 19-22)
 - b) Cuvântarea eshatologică (cap. 24-25)

Patimile moartea și Învierea Domnului

Sunt astfel cinci mari părți structurate pe cinci mari cuvântări care au fiecare un început și o încheiere.

b) Sfânta Evanghelia după Luca

Cea de-a treia Evanghelia, „cuvântul cel dintâi” al Sfântului Luca, oferă cercetătorului Bibliei privilegiul de a fi urmat de un „al doilea cuvânt” al aceluiași autor – cartea Faptele Apostolilor. Această Evanghelia are în frunte un prolog (Luca 1, 1-4) în care autorul se referă la izvoarele folosite și precizează scopul scrierii sale. Din cele patru Evanghelii, Evanghelia a treia e și cea mai lungă, dacă se ține seama de numărul de versete și de cuvinte, deși are doar 24 de capitole.⁵ Evanghelia după Luca este opera unui autor foarte instruit, cu o bogată cultură generală, înzestrat cu arta de a scrie frumos. Biografia Sfântului Luca, sumară, poate fi reconstituită cu ajutorul câtorva texte din Noul Testament, dar și prin mărturia unor Părinți răsăriteni, care au preluat tradiția Bisericii primare. Există părerea că el s-ar fi numărat printre cei 70 de apostoli și că alături de Cleopa a fost unul din cei doi călători de pe drumul spre Emaus.⁶ În anul 44 făcea parte din comunitatea creștină a Antiohiei, în Siria – cetate în care i se bănuiește și obârșia.

Luca este un produs al lumii elenistice, înfloritoare în Asia Mică, un intelectual care gândește și scrie grecește, într-o limbă literară neegalată de nici un autor nou-testamentar (cu excepția celui ce a redactat Epistola către Evrei). Luca a fost un colaborator apropiat al Sfântului Apostol Pavel care-l menționează în epistolele sale ca pe unul dintre cei mai devotați ucenici atât în călătoriile misionare, cât și în cele două captivități de la Roma. Luca a fost și un medic profesionist, dar și pictor (după o mărturie din sec. al VI-lea), autor al primului portret-icoană al Maicii Domnului. Scriind și Faptele Apostolilor, unii spun că Evanghelia a fost scrisă prin anii 70-80, alții că prin anul 65 (sigur după 63) la Roma.

Ca și Faptele Apostolilor, scrierea îi este adresată lui Teofil, patrician proaspăt convertit sau în curs de convertire la creștinism, căruia Luca îi oferă o „viață” a lui Iisus la nivelul exigențelor unui intelectual autentic. Autorul procedează ca un istoric care-și cunoaște meseria; întâi se documentează, apoi își verifică datele și alcătuiește scrierea (cu conștiința că scrie o istorie sfântă). El folosește deopotrivă și cu egală îndreptățire izvoare scrise și orale. Izvoarele scrise sunt Evanghelia după Marcu și Evanghelia după Matei (în versiunea aramaică sau grecească). Izvoarele orale sunt ucenici ai Sfântului Ioan Botezătorul, apostolul Ioan sau ucenici direcți ai lui, sfințele femei care-L însoțeau pe Domnul din Galileea spre Ierusalim: Maria

Magdalena, Ioana, Suzana,

surorile lui Lazăr; apoi Maica Domnului de la care a aflat o serie de lucruri – pe care le păstra în inima ei.

De reținut este prezența unui prolog, după modelul obișnuit al scrierilor grecești din epocă. Luca este un stilist al limbii elene și un spirit de mare finețe, eleganță și sobrietate, întotdeauna atent la nuanțele și implicațiile cuvântului. Luca nu se mulțumește să preia izvoarele tale-qual, ci separă segmentele, le compară, le confruntă, le supune unor riguroase criterii estetice și literare. Omite ceea ce crede ele că îngreuiază lectura sau nu se acordă cu planul general sau exprimă tonuri prea severe ori nedelicate la adresa unor personaje. Introduce propriile sale completări și nuanțe, pentru un spor de limpezime și credibilitate, pentru eleganța stilului literar, stil care face din *Evanghelia a treia o capodoperă a genului*. „Luca, deși n-a fost ucenic al Domnului, făcând cercetări mai amănunțite asupra vieții și faptelor Mântuitorului, expune materialul în ordine mai cronologică”.⁷ Autorul știe să-și construiască fiecare episod, să-și pregătească efectele printr-o adevărată artă a tensiunii dramatice (de exemplu: Iisus în templu la 12 ani). Lui îi datorăm consemnarea câtorva bijuterii ale tezaurului evanghelic: parabola vameșului și a fariseului, pilda samarineanului milostiv, pilda fiului risipitor, drumul spre Emaus.

Sfântul Luca are trei teme predilecte. Prima este cea a milei dumnezeiești, a nemărginitei bunătați a lui Dumnezeu, de aceea a fost numit și scriitorul bunătații lui Hristos. A doua temă ar fi preferința pentru cei săraci, aceasta observându-se în forma Fericirilor din Evanghelia sa (cap. 6, 20-21, 24-25). Este numit și evanghelistul săracilor. În al treilea rând, printre subiectele dragi Sfântului Luca este cel care privește viața familială (în special a lui Iisus) și, legat de aceasta, locul mai important pe care-l ocupă femeile în Evanghelia sa. Între toate se distinge Maica Domnului – atât în Evanghelie cât și în Faptele Apostolilor – Luca oferind, astfel, temeuriile cele mai sigure și mai clare pentru cinstirea ce i se cuvine Maicii Domnului.⁸

(Note)

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, Asist. Drd. Daniel Mihoc, Drd. Ioan Mihoc, *Introducere în Studiul Noului Testament*, vol. I, Ed. Teofania, Sibiu, 2001, pag. 113.

² Pr. Prof. Sofron Vlad, *Ideile teologice fundamentale ale Evangheliei*, ST, seria II, 1950, nr. 3-6, pag. 159.

³ Matei 10, 3; Marcu 3, 18; Luca 6, 15.

⁴ Pr. Prof. Sofron Vlad, *op. cit.*, pag. 159.

⁵ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, Asist. Drd. D. Mihoc, Drd. I. Mihoc, *op. cit.*, pag. 135-136.

⁶ Luca 24, 13-35.

⁷ Pr. Prof. Sofron Vlad, *op. cit.*, pag. 160.

⁸ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, Asist. Drd. D. Mihoc, Drd. I. Mihoc, *op. cit.*, pag. 147-148

**De la Facere la
Apocalipsă.
Rătăcirii și regăsiri**

Puncte de vedere

NEAMURILE

ROSTUL LOR ÎN MÂNTUIREA OMULUI

Dr. Iosif Niculescu

medic, veteran de război

Ce nu s-a spus și ce nu s-a scris în jurul acestui cuvânt și a noțiunii pe care o subsumează!? Despre rolul lor, al neamurilor, în ceea ce privește țelul suprem al existenței omului pe pământ, prea puține. Personal, mă leg de începutul stării a treia din Prohodul Domnului Hristos, în care se cântă: „*Neamurile toate, laudă-Ți aduc, Hristoase Dumnezeule...*”. Vasăzică, în acea lungă jelanie prilejuită de răstignirea și moartea pe Cruce a Fiului lui Dumnezeu, toți cei care participă la această prohodire, deși sunt uniți în aceeași suferință, totuși, se deosebesc între ei prin apartenența la „neamuri. Dacă stăm și ne gândim, întreaga omenire vine de la Adam și Eva, deci ar trebui ca toți să se asemeने între ei, căci provin din aceeași părinți, dar după cum se vede, totuși se deosebesc între ei, alcătuind „neamuri”! Cum vine aceasta?

După ce Dumnezeu a scos pe Eva (viața) din „coasta” lui Adam, aducând, astfel, în sânul creației Sale celei mai alese, sexualitatea, urmând lanțul generațiilor din Cartea Facerii, observăm că, până la potop, tații au fost de trei tipuri, pe când mamele au fost mereu aceleași

descendente din unica femeie creată de Dumnezeu, din Eva (viață). Acea primă Eva a dat naștere la trei tipuri de bărbați, viitori tați:

- **Cain**, care a avut și tristul apanaj de a fi și primul fraticid;
- **Abel** - deși al doilea în ordinea nașterii, prima victimă;
- **Set** - despre care în Cartea Facerii se spune expres că „*a fost făcut după chipul lui Adam*” (iar acesta, se știe, a fost creat *după chipul și asemănarea lui Dumnezeu* – Facere 4, 3).

Din cei trei descendenți din Adam, urmași au avut doar Cain și Set. Cu toată vinovăția sa recunoscută, din Cain s-a desprins o linie genetică, zisă a cainiților, căci nu a pierit fiindcă Dumnezeu a interzis celor din descendența lui Set să se răzbune pe urmașii ucigașului de frate. Dar, ambele linii descendente din Adam și Eva au avut aceeași descendență maternă, același genom feminin – cum se spune în noua știință genetică – genom în care nu s-a semnalat vreo modificare. Din Eva – pe linie feminină – au ieșit tot Eve (viață). În schimb, pe linie masculină, din Eva și descendentele sale, au ieșit la început cele două linii masculine citate, linia cainiților și linia setiților. Prima moștenind alterarea spirituală a strămoșului Cain, acea înclinare spre ucidere, iar din cea de-a doua linie genetică (bărbătească) descinzând acel șir de ziși Patriarhi antediluvieni, fiecare cu un nume semnificativ, între care s-au deosebit mai semnificativ doi: Enoh și Noe.

Linia cainită a creat o civilizație întemeind metalurgia, știind să facă unelte tăioase sau instrumente de cântat și să imagineze confecționarea unor acoperămături – corturi – care să-i protejeze de intemperii. Dar nu numai atât, ci să manifeste instinctul ucigaș moștenit de la Cain și să inaugureze începerea acelei devieri sexuale, părăsirea monogamiei (Lameh, Facere 4, 24).

Din **linia lui Set**, primul său născut, **Enos**, a fost și primul om care a „chemat” numele Domnului (Facere 4, 26). Va să zică, pe puțin până la a treia generație, oamenii au cunoscut *numele* Creatorului și l-au și folosit, invocându-l. Această afirmație se află în contradicție cu credința și practica postdiluviană, care interzicea

oamenilor de a rosti numele lui Dumnezeu. Acest nume se afla în lume, fără a subsuma un *res* – lucru (vezi concepția lui Cicero despre nume).

Un alt descendent al liniei genetice a lui Set a fost, cum se știe, **Enoh** – cel care nu a murit și a fost luat de Dumnezeu (Facere 5, 24). Acest Enoh, care a trăit (de fapt, a fost prezent pe pământ) doar 365 de ani, a marcat istoria omenirii prin aceea că a fost vrednic unor viziuni, al căror conținut el le-a scris, și se pare că „manuscrisele” sale au trecut peste potop sau că, fiind cunoscute de Noe, acesta le-a scris el sau le-a dictat unuia din urmașii lui. Așa s-ar explica în literatura teologică apocrifă existența zisei „cărți a lui Enoh” în care citim, între altele, și o informație care pare vrednică de crezare și care ne poate fi de folos în descifrarea tainei acesteia a „neamurilor”.

În Geneză 6, 1-2 (text adus de toate cele trei religii monoteiste: mozaismul, creștinismul și islamismul) se începe povestirea despre cauzele potopului, se spun următoarele: când s-au înmulțit oamenii pe suprafața pământului și li s-au născut fiice, *fiii lui Dumnezeu* văzând că fetele oamenilor sunt frumoase, le luară de neveste, fiecare pe care le-a plăcut. Acest text - care este socotit de exegeții biblici a fi „misterios” – introduce noțiunea „fiii lui Dumnezeu”, apelativ interpretat și exprimat în cartea lui Enoh ca fiind, de fapt, nu oameni (probabil din spița lui Set), ci *îngeri căzuți*, o anumită categorie (a III-a) și care, potrivit lui Enoh, erau decăzuți din poziția inițială de îngeri luminați, în aceea că manifestau înclinări sexuale. Șeful lor, Gadriel, fusese acel înger care o ispitise (cu „succes”) pe Eva și care îi învățau pe oameni să ucidă (așa spune Enoh). Aceștia ar fi fost cei care, atrași de frumusețea fiicelor oamenilor și-au luat dintre ele de neveste. Că a fost o fecundație reală și nu doar o senzație de raport sexual, o dovedește faptul că s-au născut niște oameni deosebiți – uriașii. Or, aici tradiția biblică, apocrifele și mitologia greco-romană sunt de acord, admitând că a fost posibilă împreunarea femeilor (Eve cu genomul ancestral cunoscut) cu acei parteneri de excepție – *fiii lui Dumnezeu* în Geneza

urii biblică, îngerii căzuți (sexualizați) și zeii din lumea păgână, din care au ieșit uriașii. Toate cele trei tipuri de informații (textul oficial biblic, apocrifa lui Enoh, mitologia greco-romană), admitând posibila fecundare, spun că au dat naștere uriașilor sau semizeilor. Textul oficial al Genezei admite că acești descendenți, pe lângă că erau de talie mare, erau și răi. Răutatea, cum se putea manifesta mai evident decât prin aceea că erau ucigași. Exegeții admit că tocmai prezența acestor ființe pe pământ a maturat venirea potopului, care a avut rolul de a distruge aceste forme aberante de viață.

Textele oficiale ale Genezei sunt de aceeași părere cu apocrifa lui Enoh, în sensul că această lume hibridă a fost distrusă de Dumnezeu prin potop. Dar, în timp ce textul oficial nu mai pomenește nimic despre soarta acelor îngeri decăzuți (care, neavând trup, nu au putut fi distruși prin potop), apocrifa lui Enoh spune că după potop *acei îngeri au rămas în lume*. Și zicem noi că nu au fost opriți imediat și în totalitate în activitatea lor, continuând o vreme a se împreuna cu acele „fete frumoase”, noi le zicem „ispititoare”, adică, în termeni teologici, desfrânate, deci, continuându-se și după potop să se nască uriași. Textul Genezei ne vorbește în mai multe locuri despre acei oameni de talie înaltă, unul dintre ei fiind citat în vremurile istorice (1.000 a. Hr.) sub numele de Goliat, pe care l-a înfrânt tânărul David, viitorul rege al lui Israel. Acest Goliat avea și o altă caracteristică genetică, semn degenerativ, căci avea câte șase degete la mâini și picioare.

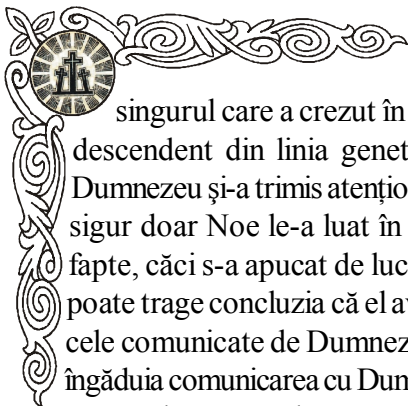
Așadar, și după potop au existat o vreme uriași, descendenți hibridi ai femeii cu îngerii decăzuți [numiți „Sburătorii” în tradiția populară; în alte tradiții, Azazel este conducătorul lor]. Prin existența acestui soi de ființe se poate aprecia că femeia umană avea această capacitate de a fi fecundată atât de un duh (al îngerului căzut), cât și de spermatozoidul uman (care este și el alcătuit dintr-o soma pe care este alipit un *duh* - în terminologia latină *spirit*, iar în cea grecească *nous*), care are puterea de a declanșa diviziunea oului. Avem fie ovulul femel matur, dar nedivizat, fie ovulul matur împreunat cu spermatozoidul. În primul caz, avem de-a face cu partenogeneză, fenomen întâlnit și la alte ființe vii;

în al doilea caz, cu sexualitatea normală de tip adamic. De fiecare dată, însă, temelia trupului rămâne tot genomul femel. Eva este prezentă întotdeauna, dar Adam numai în unele cazuri.

Din câte se vede din textul biblic, împreunarea femeiei-înger s-a început prediluvian, ceea ce a făcut ca procesului normal de înmulțire a rasei umane să i se adauge și acest al doilea soi de înmulțire. Aceasta a dus, cum se exprimă textul biblic, la o mare înmulțire a oamenilor pe „suprafața” pământului, dar, concomitent acestui proces, se constată o degradare a ființelor umane, căci zice acolo că se înmulțise răutatea pe pământ (adică oamenii răi). Cât despre fetele frumoase (ispititoare), este evident că ele nu puteau descinde decât din linia cainică și ne arată că genomul Evei s-a alterat în descendentele lui Cain. Alterării primare, comune atât liniei cainice cât și celei a lui Set, i s-a adăugat acel caracter imprimat de îngerul decăzut (cel care o sedusese spiritual și pe Eva). Așadar, în acest fel apar în lume deosebiri, neputând fi prezentă omogenitatea, presupusă a fi ca o consecință a existenței unui singur cuplu genitor. Iar aceste deosebiri nu sunt de ordin material. Soma tuturor oamenilor derivă din aceeași sușe, din Eva, dar factorul diferențial în oameni este de origine nematerială, este de ordin duhovnicesc, spiritual. Acest adevăr fundamental al antropogenezei a fost sesizat și mărturisit în 1936 la Berlin, la un Congres de antropologie de tânărul avocat român Ion Moța, care în comunicarea lui a afirmat: „Oamenii nu se deosebesc între ei prin sânge, aceasta e la fel la toți oamenii, este Eva biblică (afirmație confirmată ulterior la genetică), ci prin spiritul lor□. Se spune că Hitler, auzind această afirmație, ar fi spus: „*Această persoană nu mai trebuie să calce niciodată pe pământul german*”. După cum se știe, Hitler a fost cel cu teoria sângelui germanic și diavolul din el a văzut în Moța un primejdios adversar care-i pune în primejdie înșelătoria prin care el urma să provoace crimele naziste.

Iată-ne, dar, ajunși, pe marginea prăpastiei, în momentele pregătitoare ale potopului.

Din relatarea biblică este de înțeles că din acea mulțime umană, singurul care a crezut în avertismentul divin a fost acel Noe, descendent din linia genetică a lui Set. Nu putem crede că Dumnezeu și-a trimis atenționările Sale numai lui Noe, dar în mod sigur doar Noe le-a luat în seamă și și-a dovedit credința prin fapte, căci s-a apucat de lucru. Din sumara descripție biblică se poate trage concluzia că el avea și abilitatea de a realiza întocmai cele comunicate de Dumnezeu și că starea lui duhovnicească îi îngăduia comunicarea cu Dumnezeu până la nivelul „tehnic” descris în text – la care să adăugăm că știa și botanică și zoologie suficientă ca să aleagă spre salvare exemplarele reprezentative genetic, așa cum scrie în Cartea Facerii: „fiecare după felul ei”. Iar în ceea ce privește elementele faunei, acestea încă nu erau sălbăticiți, ceea ce i-a permis să le strângă și să le țină viabile cu ușurință. În ce măsură ființele acvatice au supraviețuit nu avem cum să știm, dar în povestea biblică nu se află nici un indiciu că apele revărsate peste pământ au avut niște însușiri suplimentare care să le facă improprie viețuitoarelor marine. Asta i-a ușurat mult misiunea salvatoare a lui Noe.

Cât despre cei trei fii ai săi și a soției sale, textul biblic oficial nu ne-a păstrat nici o informație mai deosebită, în afara numelor lor. Deși, vechi texte și tradiții au transmis numele femeilor, totuși, nu au ajuns până la noi. De altfel, nici nu ar fi avut prea mare relevanță dat fiind faptul că limba pe care o vorbeau s-a pierdut. Rudimente din ea s-au păstrat în fiecare din cele trei spîțe principale umane, dar având în vedere că albiu au vorbit după un sistem, galbenii și negrii fiecare articulând și formând altfel cuvintele, este hazardat și plin de incertitudini să afirmăm, așa cum o fac ebraiștii, care susțin că limba lor este descendentă (și unică) limbă a celei vorbite de Noe și fiii lui. Dacă ar fi așa, ar trebui ca, fundamental, toate cele trei spîțe umane să grăiască după același sistem de vorbire, ceea ce, evident, nu este așa. Nu putem presupune că Noe a vorbit cu Ham într-o limbă și cu Iafet în alta.

Dacă adăugăm la acestea și celebra „încurcare” a limbilor, putem presupune că limba originară a lui Noe s-a pierdut. Ebraiștii

susțin că doar limba lor nu a fost supusă „încurcăturii”, fiindcă strămoșul lor nu a lucrat la turnul lui Babel. Din păcate nu s-a păstrat un tabel nominal al lui /Nimrod din care să aflăm care au fost lucrători și care au fost cei care s-au sustras. Un lucru este sigur: la data (încă neprecis cunoscută) la care s-a produs acea adevărată minune a încurcării [diversificării, înmulțirii] limbilor, deja se petrecuse, nu prea târziu după potop, alături de înmulțirea urmașilor lui Noe, și o mare deunificare între acei descendenți, ceea ce a și dus la o modificare a felului de a vorbi și deci de a gândi și de a se reflecta în conștiință impresiile venite din afară.

Văzând, de exemplu, un animal, unul era, poate, mai impresionat de culoarea corpului, a blănii eventual, altul de forma lui, altul poate de caracteristicile capului (coarne, urechi, ochi etc.), altul de răgetul scos etc. În acest fel, fiecare grup etnic (să-i zicem așa) a dat numele celor din jur după modul propriu de percepere sau gândire. „Încurcarea” despre care vorbește textul biblic s-a referit la elementul psihologic al fiecărei etnii care, la rândul său, respecta structura spirituală (duhovnicească) pe care o avea de la genomul patern, înger sau om, după caz. Aceasta-i originea etniilor (și a neamurilor, de fapt), care, așa cum am spus-o, însemna, în același timp, origine comună, care din cele spuse până aici este factorul matern (Eva), dar și deosebire care provine din deosebirea dintre duhurile care s-au împreunat cu soma. Așa au ieșit neamurile. În ce fel Dumnezeu a „lucrat” acea „încurcare” a limbilor, iată o nouă taină care ne barează capacitatea de a înțelege modul divin de lucru. Un lucru, însă, este sigur: a încurcat Dumnezeu limbile, dar nu atât cât să ducă la desființarea factorului comun, originea comună maternă. De aceea, având în vedere țința supremă a creației: ca „toate să fie una”, încurcarea nu a cuprins întregul fiecărei ființe omenești creând prin aceasta premisa ca, odată și odată oamenii sa reintre în matca lor de origine, în așa fel încât, în acel moment în care Prototipul lor murea pe Cruce să se poată ca toți să-i deplângă moartea. În acest fel, indicându-ne că la picioarele celui Răstignit a fost prezentă mama, mama cea din totdeauna alături cu bărbatul neatașat

sexualității, adică neatașat pricinii deosebirilor, ci rămâne și el ca prototip al ființei umane independente, nelegate de cele pământești. Căci în cer nu mai există bărbat și femeie, iar Fecioara este deasupra chiar și a îngerilor, având „loc rezervat” la picioarele tronului divin.

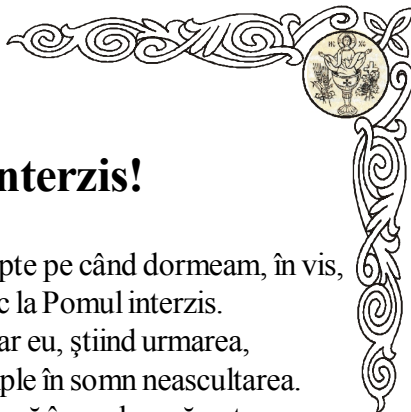
De aici se înțelege că *sufletul omenesc întrupat*, în cadrul trecerii prin furcile caudine ale existenței, ca ființă întrupată, ca fenomen tranzitoriu, *nu va putea ajunge la starea inițială a nemuririi decât pășind pe drumul responsabilității, caracteristice fiecărui neam*, în cadrul divinității căreia i-a fost supus de-a lungul acelei perioade zise istorice, în care timp fiecare a căutat să se rupă din lanțurile iluziilor vieții terestre și să *năzuiască spre recâștigarea stări inițiale paradisiace*. Pentru aceasta, fiecare suflet întrupat trebuie să încerce cât mai des posibil acea „nostalgie a paradisului pierdut” despre care a vorbit cândva Nichifor Crainic.

În acest fel trebuie înțeleasă mult trâmbișata „*judecată de apoi*” care echivalează cu *învierea istoriei*. Ajungerea la acel loc și moment nu se poate face decât într-un singur fel: la picioarele Celui Răstignit pe Cruce, plângând acolo și cerând iertare pentru complicitatea cu voie sau fără voie, în calitate de ființă umană, la marea crimă care, spre deosebire de toate celelalte crime, a făcut însă posibilă Învierea din morți. A nu fi prezent acolo și atunci înseamnă auto-excluderea din marea familie a veritabililor descendenți din Adam și Eva.

Aceasta-i semnificația și rostul neamurilor în mântuirea fiecărui suflet uman.

De aceea, se cuvine ca fiecare conștiință umană să-și aducă aminte că în fiecare început de primăvară este așteptată Învierea cea mare și să plângă alături de „toate neamurile” moartea cu Trupul a Aceluia care a vrut să moară în acel mod, ca fiind singura modalitate de a scoate pe toți oamenii din întunericul vinei.

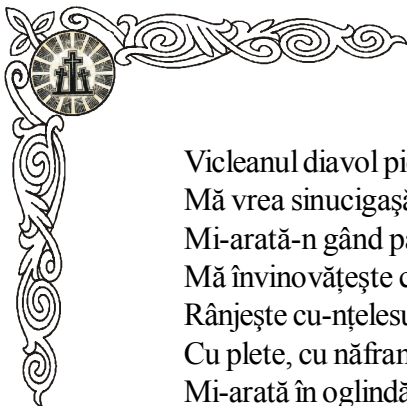

La Pomul interzis!

Mi se-ntâmpla azi-noapte pe când dormeam, în vis,
 Să stau de pază strașnic la Pomul interzis.
 Adam să nu mai vină, iar eu, știind urmarea,
 Să-mpiedic să se-ntâmple în somn neascultarea.
 Mă nevoiam cu caznă, mă încordam să pot.
 De-ar fi să mor de foame, de sete și de tot
 S-alung din minte gândul, să lupt și să-l înving
 Ca nici prin vis să-mi treacă de măr să mă ating.

Cu neteda lui coajă un măr privea frumos
 Din ramurile pline de rod mărinimos.
 Și numai cu privirea de mi l-aș fi dorit,
 Nevrednica de mine m-aș fi disprețuit.
 Îmi încordam auzul la orice foșnet fin
 Să nu mă amăgească vreun șarpe, să leșin,
 În nesimțirea mută s-aud fără să știu
 Îndemnul să iau mărul, să mușc și prea târziu
 Să mă trezesc uimită că am gustat din măr,
 Să mor nenorocită de crudu-mi adevăr.

Cu tulburare mare din somnu-mi mă trezesc.
 Îmi vine să-mi smulg părul, nu vreau să mai trăiesc,
 Nu vreau să știu de mine. De ce m-oi fi născut?
 Mă prinde deznădejdea în mintea mea de lut
 Că port în truda firii a Evei epopee.
 Mă răzvrătesc în sine-mi: nu vreau să fiu femeie!

Vicleanul diavol pierde și gândul cel mai pur
 Mă vrea sinucigașă, mă-ndeamnă la sperjur,
 Mi-arată-n gând păcate ce nici nu le-am făcut
 Mă învinovățește că-n vis poate le-am vrut.
 Rânjește cu-nțeleșuri, îmi flutură cerceii,
 Cu plete, cu năframe, cu hainele femeii,
 Mi-arată în oglindă un chip sulemenit.
 Deși nu-s eu, în mine, femeile-nmulțit
 Își înroșesc obrajii și buzele-și vopsesc,
 Se-ascund după dantele și brusc se dezgolesc,
 Cu gesturi neghicite și rotunjimi de brațe
 Oglinda mă cuprinde și vrea să mă înhațe.

Mai am atâta vreme cât să mă mai închin.
 Oglinda rea se sparge, mă-mproașcă cu venin. ..
 Eu fug eliberată s-ajung la primul râu,
 Mă spăl de-ademenire, de-ndemnul la desfrâu,
 Strig pe Măicuța Sfânta cu-așa mare credință,
 Că vine, mă primește, mă spală, -mi dă căință.

Maria Gabor

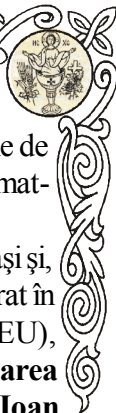

MAICA HERUVIMA

- martiră a credinței, azi -

În cimitirul Mănăstirii Petru Vodă se odihnește, de mai bine de 5 ani de zile, monahia Heruvima, pe care, ca mireancă, a chemat-o Svetlana Mihaela Tanasă.

Maica Heruvima a terminat facultatea de limbi clasice la Iași și, în 1995, a primit o bursă de la Fundația Soros pentru un masterat în istorie medievală la Universitatea Central Europeană (CEU), Budapesta. Lucrarea sa de masterat a constatat că în **cercetarea unui manuscris al Tâlcuirii la Facere, scris de Sfântul Ioan Gură de Aur, și dovedea, în această lucrare, că textul tipărit de iezuiți și preluat de J. P. Migne în Patrologia Greacă are numeroase interpolări și modificări față de manuscrisul cercetat, în care se regăsea un text cu adevărat hrisostomic, plin de duh.** Concluzia era că la o ulterioară ediție critică a Tâlcuirii la Facere se va descoperi balastul introdus cu reavoință de iezuiți (de altfel, apropo de asta, pr. Dumitru Fecioru a făcut același lucru cu traducerea în românește, pentru că a luat textul tradus la Neamțu, care se găsește într-un uriaș manuscris de la Academia Română, și l-a prelucrat după cel tipărit în PG; o altă observație - a mea, de data asta - ar fi aceea că părinții nemțeni de acum 200 de ani nu au tradus nici un singur cuvânt după edițiile apusene ale Sfinților Părinți, ci doar după manuscrisele din spațiul ortodox). Profesorii ei au apreciat munca și i-au propus să se înscrie la doctorat. Lucrarea sa de doctorat era axată tot pe tâlcuirea la Cartea Facerii: trebuia să dovedească faptul că Sfinții Părinți l-au urmat în tâlcuirea lor la Facere pe ereticul Origen. Svetlana s-a apucat de lucru cu încredere, neștiind ce i s-a cerut, de fapt. Dar, pe măsură ce mai citea din Sfinții Părinți cu pricina, realiza hula ce i se cerea să o dovedească. Am aici, rămase de la ea, Tâlcuirea la Facere a Fericitului Augustin (în latină), cea a lui Origen (în greacă), cea a Fericitului Theodorit al Kirului (în greacă), și cea a Stântului Efrem Sirul (în engleză), ba chiar și comentariul filosofului evreu Filon din Alexandria (în greacă), lucrări pe care le citise acolo, la Budapesta, în original. Cu cât mai citea înțelegea nu numai că Sfinții Părinți nu l-au urmat pe ereticul Origen în lucrările lor, ci unul din

motivele pentru care au întocmit aceste lucrări a fost acela de a-l combate pe eretic, și se vedea asta din felul în care abordau fiecare chestiune în parte.

S-a întâmplat că, fiind acolo, să-si pună câteva întrebări despre profesorii săi și să afle că majoritatea sunt evrei, și să vadă disprețul lor pentru Ortodoxie și pentru Tradiție, cu toate studiile lor universitare. Iar când le-a comunicat concluzia de mai sus cu privire la Sfinții Părinți, ei i-au spus: „Nu, nu e așa. Mai citește-i o dată. Mai gândește-te. Noi te plătim ca tu să demonstrezi ceva, iar tu trebuie să o faci”.

Au urmat mai multe zile de certuri și argumentări. Venind în țară pentru a-și mai aduce niște lucruri, s-a simțit rău și s-a dus la medic să-și facă un control. Așa a aflat că are un cancer al pielii cu o evoluție rapidă în zona omoplatului stâng. Explicația era una singură: fusese iradiată. Doctorul i-a zis că mai are doar câteva luni de trăit. S-a întors la Budapesta să-și ia bagajele. S-a certat cu toată lumea, care îi spunea: „De ce pleci? Avem soluții pentru boala ta. Nu e nimic grav, noi putem să-ți oferim vindecarea. Fii ascultătoare și vei scăpa cu viață”. A luat tot ce a putut (deși mare parte din cărți i-au rămas acolo) și s-a întors în țară. A venit la părintele Iustin și i-a povestit toată trășenia, iar părintele i-a spus să rămână la noi în mănăstire (aceasta se întâmpla în august 1997).

A urmat un an și jumătate de suferință. Boala a ajuns repede la metastază. Încet, încet, se topea văzând cu ochii. A primit să fie rasoforită și, cu câteva săptămâni înainte de a pleca dintre noi, a fost călugărită de părintele Iustin. A refuzat să ia morfină, pentru a-și șterge, prin suferință, toate păcatele săvârșite în această lume.

Urletele ei de durere vestesc și astăzi, în urechile celor care le-au auzit, chinurile iadului. Dumnezeu i-a ascultat ultima dorință, aceea de a prinde sărbătoarea Sfinților Arhangheli. După privegherea hramului mănăstirii noastre, în noaptea de 7 spre 8 noiembrie 1998, pe la ora 3 dimineața, Sfânta Muceniță Heruvima a plecat dintre noi cu sufletul împăcat, luminoasă la chip, să mărturisească înaintea Sfintei Treimi lupta ortodocșilor împotriva stăpânitorilor acestui veac.

Dacă lumea în care trăim este, în întregul său, chipul Babilonului, al curvei celei mari, atunci Sfânta Heruvima dă mărturie despre ceea ce stă scris în Apocalipsă: „Și într-însa s-a aflat sânge de prooroci și de sfinți și de toți cei junghiați pe pământ”. - *continuare la pag. 96* -

DESPRE FERICIREA COTIDIANĂ

„Ajunge zilei răutatea ei”

(I)

Monahia Siluana Vlad

**Să primim viața așa cum este
și învățătura ortodoxă așa cum ne este dată**

Cuvântul „Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm” este, cu adevărat, un îndemn la fericirea aceasta de zi cu zi. De câte ori spunem asta, zicem și: „Ce mincinos sunt Doamne!”. Și, totuși, îndrăznim de fiecare dată să spunem, și iarăși să spunem. M-am gândit cum să-mi împac eu conștiința cu acest elan și cu această cădere din elanul respectiv. Dumnezeu a rânduit să cunosc bucuria, pacea și nădejdea efectiv, în momentul în care am renunțat să mai fiu așa cum mi-ar fi plăcut mie să fiu. Toată viața suntem chinuiți de o dorință de a fi cum ne place nouă; fiecare are o dorință, fiecare are un ideal, fiecare vrea să fie cu totul și cu totul altfel decât cum este. Această dorință, acest dor l-a pus Dumnezeu în noi, este dorul de Dumnezeu, este dorul de a fi dumnezeu, este dorul de a fi ca Dumnezeu. L-a plantat în noi odată cu persoana noastră, odată cu viața pe care am căpătat-o în momentul în care am apărut în această lume, adică în momentul zămislirii noastre. Numai că noi suntem în Adamul cel care a căzut, cel care a vrut să fie „ca Dumnezeu, fără

Dumnezeu”, de fiecare dată când dăm să răspundem acestui dor. Și zicem: „*Ce-ar trebui să fac să fiu ca Dumnezeu? Să fiu bun. Și ce-ar trebui să mai fac? Să-i fac și pe ceilalți buni*”.

Când intrați dumneavoastră într-o mănăstire, într-o biserică, ce evlavioase sunt maicile, ce frumos cântă maicile, dar când stați mai multe zile și mai auziți ce spun și prin spate... nu mă așteptam... Cineva mi-a spus: „De ce te-ai făcut măicuță, că eu știu că măicuțele sunt mincinoase, pentru că la o mănăstire am auzit certându-se două maici și una i-a zis celeilalte: «Apoi, sfinția ta ești o dobitoacă!»”. Și zice: „Asta este vorbirea în psalmi?”. Am zis: „Da. Nu zice în psalmi că sunt ca un dobitoc înaintea Ta?”. Deci, iată, era un cuvânt din psalmi. Suntem oameni și reacționăm omenește. Reacționăm măreț atunci când împrejurările ne duc în zona măreață a sufletului nostru. Fiecare are zona unde noi suntem buni, frumoși, responsabili, dar viața de zi cu zi, cu neputințele și cu mizeriile ei, ne antrenează întreaga existență. Or, noi avem zone oribile, avem zone rușinoase, avem zone din care izbucnesc acele evenimente sau acele atitudini despre care spunem: „N-aș fi crezut că sunt în stare de așa ceva!”.

Primul pas în viața duhovnicească este să credem că suntem în stare de orice! Aceasta este definiția omului: sunt o făptură care sunt în stare de orice, de la atitudinea cea mai aproape de Dumnezeu, de la sfințenie, până la îndrăcire. Sunt în stare de orice atâta timp cât sunt condus de sinele meu, de ceea ce numim noi eul nostru, de ceea ce numim noi sufletul nostru. Stăpânul meu este sufletul meu, este partea mea pe care Sfântul Apostol o numește „omul sufletească”. Ce cuprinde sufletul nostru? Sentimente, dorințe, gânduri care sunt reacții firești ale omului firesc la evenimentele exterioare. Se întâmplă ca acum există sute de terapii prin care suntem învățați să ne vindecăm sufletul prin gândire pozitivă, prin cunoașterea de sine și prin soluții din acestea care ne dau o stare sufletească bună. Există tehnici, prin înțelepciunea orientală, indiană, din budism, din hinduism, care ne ajută să ajungem la o stare sufletească pozitivă în care este antrenat și trupul și să fim, de exemplu, în levitație. E minunat, dar o sfântă care a fost întrebată

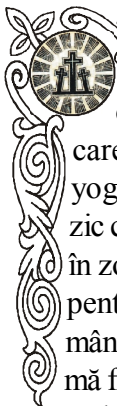

dacă e bună starea de levitație, dacă e de la Dumnezeu, ea a zis: „Nu știu, dar pe mine m-ar încurca când sunt de rând la bucatărie”. Deci, e o stare pe care noi nu trebuie să o căutăm, pentru că noi avem o grămadă de treabă de făcut pe pământ și starea aceasta s-ar putea să nu ne fie de folos.

Cei care caută fericirea sufletească, emoțională, psihică, sunt mai nefericiți decât cei care primesc viața așa cum este, precum spuneau părinții noștri: asta-i viața, când sus, când jos, acum plouă, acum vine soarele, adică înțelepciunea românului care trăia în Biserică și nu făcea teologie că nu avea de ce să facă: el era condus și păstorit de cei ce făceau teologia. Atunci el trăia în Biserică, în spiritualitatea Bisericii noastre și nu-și mai punea problema, dar trăia și vorbea în acest duh. Părinții noștri, bunicii noștri nu se duceau la biserică, nu se duceau la părintele, ci se duceau la Dumnezeu. Mă duceam o dată la biserică cu mama mea; fiind bătrână, mergea mai greu, n-am ajuns la timp și trăgea clopotul de începutul sfinte slujbe și mai aveam vreo 20-30 de metri. Și a pornit așa cu viteză și a zis: „Venim, Doamne, venim!” Deci, această bătrână, care făcuse 7 clase și care trăise într-un sat din Bărăgan știa că merge la întâlnirea cu Dumnezeu. În același timp, când se întorcea acasă, știa că Dumnezeu a îngăduit să i se întâmple un lucru rău, că Dumnezeu a binecuvântat-o să i se întâmple un lucru bun, îmi dădea peste mână dacă beam apă fără să mă închin, și zicea: „Mamă, dacă nu te închini, dracul din apă intră la tine. Trebuie să te închini și pleacă diavolul”. Nu făceam nimic fără să ne facem semnul Crucii. Deci, fără să cunoască teologia Crucii. De ce? Pentru că trăia în spiritualitatea, în duhovnicia din Biserica noastră.

Încet-încet, noi le-am lepădat, am fost și forțați de vremurile acestea seculare, de comunism și ne-am îndepărtat, am ieșit din baia aceasta, din atmosfera duhovnicească a Bisericii și cercetăm cu gândurile noastre, cu mintea noastră această realitate, să văd pe unde ajung la bucurie, pe unde ajung la fericire, ce-mi lipsește? Pentru că toți știm că ne lipsește fericirea, toți știm că asta vrem. Orice om știe că s-a născut ca să fie fericit. Ce vreau este să

fiu fericit. Dar pentru că nu mai

Știm ce este fericirea „mă dau peste cap” și am nevoie de filozofia fericirii, de filozofie, de o teorie, de învățătură, de o dogmă. Și nu știu care e mai bună și mă întreb: „Dar de ce creștin, dar de ce nu yoghin, dar de ce nu budist?”. Dar după aceea, când aflu de ce zic ceilalți, budiștii, mă prăpădesc de grija celor care s-au născut în zonele în care se practică credința aceasta și nu ne mântuim pentru că avem o grămadă de treabă și ne preocupă cum se mântuiesc budiștii. Sau începem să ne întrebăm: „Vai de mine, ce mă fac cu 666?”. Vin oameni, pentru că m-au văzut într-o revistă undeva, și zic: „Ce, asta trebuie să știe?”. A venit odată un pelerin cu barbă, cu rucsac în spate, după cuvânt de folos la mine. Și i-am zis: „Matale umbli după cai verzi pe pereți? Du-te acasă!”. Și a plecat... „cai verzi pe pereți, cai verzi pe pereți...” și-a luat cuvântul și a plecat. Ce căutăm, unde alergăm, de ce ne ducem de colo-colo, de ce ne temem de 666? Ce poate să-mi facă o cifră dacă eu Îl am pe Dumnezeu în mine, dacă Îl am pe Hristos în mine? Și vine câte un om îngrijorat: „Ce ne facem, maică, cu cipul ăsta?” El nu prea știe bine ce e cu cipul acesta, dar crede că e ceva rău. Și zic: „Matale când te-ai spovedit ultima oară?”. Nu știa! Adică, îl doare cipul care nu știe ce e, dar nu îl dor păcatele care sunt. Când te-ai împărtășit? Ce-i aia să mă împărtășesc? Când L-ai mâncat pe Dumnezeu? De unde luăm noi viața? Care este izvorul din care noi luăm viața? Nepunându-ne aceste întrebări, suntem nevoiți să ne punem alte întrebări și să rezolvăm lucrurile din afara noastră.

Să nu facem nimic fără Dumnezeu

De aceea, m-am gândit - și ceea ce fac eu acum este o provocare - că ar fi bine să facem o teologie a faptului mărunț, a faptului în care ne trăim viața, a lucrului de „clipă de clipă”. Și avem aici model pe Mântuitorul. În spiritualitatea catolică există diferite ordine. Există și un ordin în care credincioșii trăiesc ca Mântuitorul în viața Lui ascunsă, până să iasă la propovăduire. Ca El, care a făcut toate cele pe

care le făceau oamenii din jurul Lui ca să se mențină în viață, să trăiască, și în așa fel s-a purtat încât spuneau despre El că-L cunosc, că este *fiul lui Iosif și al Mariei*, deci nu spuneau despre El că este un om deosebit, cu niște daruri deosebite. De la 12 ani (de când ne spune Sfânta Scriptură că a arătat cine este pentru cei care trebuiau să știe) a dus o viață necunoscută la suprafață. De ce? Tocmai pentru a ne arăta cât de valoroasă este viața noastră aceasta de „clipă de clipă”, că noi nu am fost aduși la existență ca să ne mântuim printr-un fapt excepțional, printr-o faptă cu totul și cu totul ieșită din comun. Sunt oameni care mor pentru patrie sau fac ceva deosebit și ajung celebri, dar, toți suntem chemați în a transforma într-un act liturgic faptul banal de a respira, de a mânca, de a bea apă, de a spune „bună ziua”, de a spăla vasele, de a spăla rufe, de a cultiva pământul, *tot ce facem noi să transformăm într-un act liturgic, într-un act împreună-lucrător cu Dumnezeu.*

Mântuitorul spune: „Fără Mine nu puteți face nimic!”. Și zic: „Ba da, pot să ridic mâna”. Un criminal, dintre prietenii mei de la penitenciar - am mulți prieteni acolo, în penitenciarul din Craiova - mi-a zis: „Am vrut să-I arăt lui Dumnezeu, dacă există, că eu pot să fac ce vreau, că eu pot să iau viața cuiva”. Dar el nu poate, fără Dumnezeu el nu poate să ridice mâna și să înfigă cuțitul în aproapele lui. Că dacă Dumnezeu i-ar lua puterea de a ridica mâna, atunci el n-ar putea să facă nimic. Și atunci el se supără și zice: „De ce nu m-a oprit? De ce nu mi-a dat peste mână? De ce nu mi s-a întâmplat ceva? De ce?”. Pentru că Dumnezeu ne-a făcut liberi, pentru că Dumnezeu ne-a dat o putere în momentul în care ne-a adus la existență și ne lasă să facem ce vrem noi cu ea. Aceasta este zestrea noastră și s-o folosim cum vrem noi. Dacă nu o folosim și nu o împrăștiăm cu puterea pe care ne-o dă El, murim. Și vedem cum murim de la o zi la alta și cât de morți suntem: morți de foame, morți de sete, morți de frică, morți de invidie, și numai morți găsim. De ce? Aceasta este pentru că, această putere, pe care ne-o dă Dumnezeu la naștere și, pe urmă, prin Sfântul Botez, este un vas în care, clipă de clipă, mereu, vrea să pună puterea Lui - care

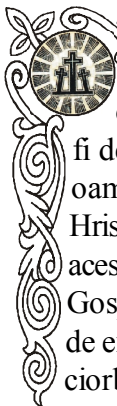

este harul, vrea să pună prezența Lui. Și atunci, ridic această mână și pot să fac în 3 feluri: 1. în numele lui Dumnezeu: „Doamne miluiește-mă” sau „Doamne, ajută-mă să-l chem pe Ion cu mâna aceasta”, acesta este un gest în care eu am folosit puterea fizică și biologică pe care o am, împreună cu harul pe care mi-l dă Dumnezeu; 2. pot s-o ridic pur și simplu, pentru mine, ca să-mi fac aer că nu am aer; 3. sau pot s-o ridic ca să arunc cu ceva și să ucid, să fac un gest demonic, un gest rău, un lucru rău. Eu pot să fac asta și sunt liber să aleg de fiecare dată. Când ni se pare că nu am avut timp să alegem, atunci noi suntem robi păcatului și ne înrobim acestor porniri ale noastre, asupra cărora, de fapt, avem putere.

Și să vedeți un fapt mărunț: cineva vine și mă supără, a trântit ușa. Acesta este un gest care tulbură liniștea omului, tulbură pacea sufletului celui care este în casă. La acest gest, eu pot să răspund în 3 feluri: 1. să reacționez, să-i răspund cu aceeași monedă și să-i spun: „Vai, ce nesimțitor ești, ce rău ești”; sau, mai rău decât atât, într-un limbaj mai mult sau mai puțin agresiv, dar actul agresiv prin care am fost lovit să se întoarcă la celălalt în mod agresiv. Și tot așa, dacă intră și-mi aduce un dar, îmi aduce flori, atunci voi răspunde și eu cu un „mulțumesc” și caut și eu o iconiță sau ceva și răspund cu un dar. Acesta este felul nostru de a fi, reactiv, reciproc; ceea ce ne conduce în viață este reciprocitatea: îmi dai – îți dau, îmi zâmbești – îți zâmbesc, mă înjuri – te înjur, mă bați – te bat. Acesta este felul de a fi în care ne conducem *neduhovnicește*, ne conducem psihic, după psihicul nostru. Ce putere avem? Plăcerea. Deci, îmi face plăcere ce-mi faci, capăt o disponibilitate și voi încerca să-ți fac și eu plăcere la rândul meu, pentru că *asa-mi vine*. Pot să reacționez, însă, și *diavolește*. Îmi vine să te strâng de gât pentru că te-ai uitat urât la mine. Acest: „îmi vine mie” este un lucru *omenesc*. Eu când sunt un om oarecare și mă superi, îmi vine să te lovesc, îmi vine să mă răzbun, îmi vine să-mi fac dreptate și îmi vine să te strâng de gât, aceasta este ceea ce îmi vine. Eu nu trebuie să mă rușinez înaintea lui Dumnezeu că-mi vine să te strâng de gât, pentru că n-am nici un control asupra acestui impuls, ci trebuie

să mă rușinez înaintea lui Dumnezeu dacă te strâng de gât. Pentru că am puterea să zic că-mi vine, dar n-o fac. Atunci sunt om, când am un impuls, nu zic că nu-mi vine. Nu zic: „Vai, mie nu-mi vine să fac așa ceva pentru că sunt creștin, sunt o ființă duhovnicească și eu n-am asemenea impulsuri!”. Îmi neg impulsul, zâmbesc și zic: „Nu face nimic, oameni suntem, Dumnezeu să te ierte”. Și „Dumnezeu să te ierte” astăzi, „Dumnezeu să te ierte” mâine, „Dumnezeu să te ierte”, „Dumnezeu să te ierte”, până ajungem la înjurătură. De ce? Pentru că se adună, se adună acolo toate. Și zice omul de lângă mine: „Ce-a apucat-o? Că ieri era drăguță, alaltăieri era drăguță și deodată ce-a apucat-o?”. M-au apucat cele pe care am apucat să le îndes acolo și nu le-am tratat omeneste. Cum se poartă un om *duhovnicește* căruia îi vine să strângă de gât pe cineva de furie? Ce face? Îi zâmbeste și-l iartă? Nu, acela este un sfânt și atunci nici nu-i mai vine să-l strângă de gât. Și zice: „Doamne, nu mă lăsa să fac ce îmi vine să fac, ci dă-mi Tu putere să rezist până când apa sufletului meu, până când sufletul meu se potolește”. Și acest: „Doamne, ajută-mă; Doamne, uite ce-i în capul meu, uite ce-i în sufletul meu”, acesta este actul duhovnicesc pe care noi trebuie să-l facem când suntem în viața mică, în faptul mărunț, în lucrul mărunț.

Dacă teologie înseamnă vorbire despre Dumnezeu, atunci în faptele mărunte nu putem face teologie pentru că nu putem, în timp ce dă mămăliga în foc, să facem teologie și nu putem acolo să spunem nimic din cele care se spun la teologia dogmatică sau la altă teologie. Dar, în loc să zicem: „Fir-ar să fie, iar a sărit și mi-a murdărit aragazul”, poate chiar mai rău decât atât, putem să spunem: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa” sau „Doamne, fă tu ca mămăliga aceasta să fie ca un balsam pentru bărbatul meu, care sigur o să se întoarcă furios pentru că nu se înțelege bine cu patronul, și o să vină acasă” și atunci ***acest contact al meu cu Dumnezeu când fac un gest mărunț, Îl aduce pur și simplu pe Dumnezeu în lucrul pe care-l fac.*** De aceea, e un lucru pe care-l spun mereu și probabil l-ați mai auzit: mâncarea la mănăstire e

mai bună, e mai gustoasă decât mâncarea de la restaurant sau chiar de la gospodină. De ce? Un călugăr sau o măicuță, oricât am fi de răi - și suntem răi -, la fel de răi, sau chiar mai răi decât oamenii din lume, tot mai scapă câte un: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa” și acest: „Doamne, intră în ciorbă, intră în mămăliguță, intră în pâine”. Gospodina sau bucătarul obișnuit, cât ar fi de calificați și cât ar fi de experți, tot mai scapă câte-un: „Fir-ar el să fie” și se duce în ciorbă acest „fir-ar” și-i dă gustul pe care-l dă acela care intră.

Să nu credeți că spun povești. Astăzi știința confirmă ce vă spun eu. Să luăm ca exemplu apa, sau chiar agheasma - apa care se sfințește prin slujba pe care o facem noi. Un japonez a fotografiat cristalele de apă. A înghețat apa și a fotografiat cum cristalizează. Felul în care cristalizează apa se schimbă în funcție de starea apei. Dacă apa e poluată, nu cristalizează, dacă apa e curată, cristalizează frumos. Dacă pe vasul în care a fost apă s-a scris cuvântul „drac” iese o drăcovenie, dacă s-a scris „iubire” iese ceva minunat. Au făcut o experiență într-o școală, au pus la ușă două vase cu orez și cu apă, orez din același eșantion și apă din același izvor și au rugat copiii când intră să-i spună „urâtule” sau nu știu ce cuvânt rău vasului din dreapta și „iubire” sau un cuvânt frumos celui din stânga. Apa a mirosit urât în vasul către care s-a vorbit urât și a mirosit frumos în vasul către care s-a vorbit frumos. Pentru că iubirea stimulează și întreține viața, microorganismele care întrețin viața, și dincolo pe cele care distrug viața. Ne dăm sau nu ne dăm seama, **noi suntem stăpâni ai acestei lumi** și putem să avem o putere asupra microbilor sau asupra bacteriilor și asupra celor din jur. Mai nou, mi-a trimis cineva pe site un articol dintr-un ziar, în care mărturisea că o rusoaică a dovedit științific schimbarea structurii și a calității apei prin facerea semnului Crucii asupra apei și a rugăciunilor. A dovedit schimbarea tensiunii sanguine a omului prin semnul Crucii făcut corect și prin rugăciunea Tatăl nostru, chiar și de către cei care nu credeau, dar care au spus asta cu bună cuviință, nu ca să ispitească. Iar eu am

trăit o minune privind sfințirea

apei: acolo, la mănăstire, avem un părinte bătrân și care toată viața a fost la gospodărie cu vacile, cu găinile și care e un mare iubitor de Dumnezeu și de oameni. Dacă te vede flămând scoate orice de oriunde și îți dă. Dar cu slujbele nu mai are răbdare. La Bobotează era tare frig, ploua, ningeaa acolo peste noi și lumea era agitată - cum e lumea - să apuce apă sfințită, și atunci părintele a mai sărit, a mai citit pe diagonală. Eu - era prima dată când am pățit asta - am zis: „Doamne, de unde iau eu agheasmă acum, că părintele n-a citit toate rugăciunile?”. Dar acolo, cu răbdare, ziceam și eu: „Doamne miluiește”. Când a băgat mâna cu crucea (avea negru, mizerie pe sub unghii) și când a zis: „Sfintește, Doamne, apa aceasta!” nu pot să vă spun ce am văzut, dar am văzut că apa s-a sfințit și agheasma nu s-a stricat, cu mizerie cu tot. De ce? Pentru că Cel Care trece prin mâna aceasta, prin gestul acesta - pe care omul îl pune la dispoziție pentru că a fost ales și pus deoparte [ca preot] -, Acela este Dumnezeu. Și aceasta este nădejdea noastră, a celor care suntem creștini, a celor care suntem ortodocși și avem Sfintele Taine.

Cu noi este Dumnezeu

Citești cuvântul lui Dumnezeu și *cuvântul lui Dumnezeu lucrează*, indiferent cine îl citește și cine-l rostește; el lucrează. Dar sentimentele sunt trecătoare. Și vine vremea aceea în care te rogi și zici: „Doamne, dar mai e? Că mă plictisesc; mai durează mult?. Mă duc, că eu sunt de rând la grajd. Sau mă duc mai bine până afară?”. De ce? Ne plictisim. De ce? Pentru că sufletul nostru este nestatornic și nu poți să faci nimic. Mă mai întreabă câte cineva: „Ce să fac, că eu nu simt nimic când mă împărtășesc?”. „Doamne, iartă-mă, ce să simți? Ce, crezi că Dumnezeu te gâdilă, ce să simți?”. Dacă nu știi că Dumnezeu e acolo, dacă nu crezi... Credința, câteodată, antrenează întreaga simțire și sentimentele noastre, dar câteodată nu. De ce? Pentru că *una este puterea cu care credem și alta e puterea cu care simțim emoții*. Eu cred în Dumnezeu și sunt profund trăitoare, dar dacă Înaltul îmi

spune: „Iar ai făcut o prostie”, eu nu mai pot să fiu în extaz atunci. Dar asta nu mă împiedică să știu că acolo este Dumnezeu, că eu mă pregătesc pentru Sfânta Împărtășanie și nu mă mai simt mincinoasă când spun: „Pe noi înșine și unii pe alții...”.

Cel care are evlavie e dependent de starea evlavioasă. Ce va face când îi trece? Va trebui să mimeze o stare bună. De aceea - Doamne, să nu-mi fie spre judecată - eu când mă uit la credincioșii americani, au un zâmbet tipic: „smile, smile” tot timpul. Au învățat să zâmbească. De ce? Dacă nu zâmbește, pierde, nu-l mai crede nimeni. Or, noi putem să ne ducem la biserică și să vedem un popă cătrănit și, totuși, cununia să fie cununie, botezul să fie botez, cu o condiție: să citească tot ce e în carte! Pentru mine contează să citească tot ce e în carte. De ce? Pentru că acolo e *cuvântul Duhului Sfânt*. Și măreția preotului meu este că-și calcă sentimentele în picioare, trăindu-le. Că cine poate să se lepede de sentimentele lui așa, cu una, cu două? V-am mai spus eu, cu măicuțele, că ele mă supără, eu mă supăr, dar le iert. Și zice: „Păi, cum mă iertați dacă te uiți urât la mine?”. Te iert în sensul că n-am să mă răzbun, n-am să te pedepsesc, dar nu pot să fiu altfel acum; stai să-mi treacă sentimentele. Trebuie să avem răbdare! *Fiecare undă din sufletul nostru are altă viteză și altă amplitudine*. Să înțelegem această taină a omului.

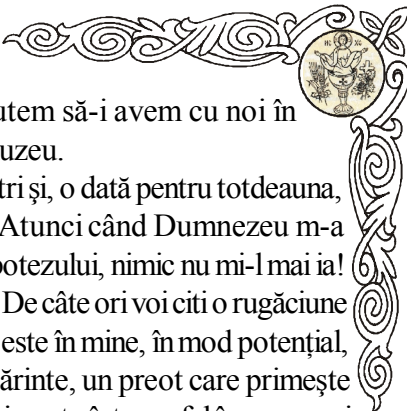
Răspund, o dată pentru totdeauna, celor care-și critică preoții. Un prieten m-a întrebat odată, demult, când eram încă în lume: „Crezi că a fost valabilă Cununia pe care a făcut-o preotul cutare?”. El cununase niște fini. Și era așa de beat că i-a pus lui (nașului) cununa pe frunte în loc să i-o pună finului. „Măi, dacă ai lăsat-o acolo nu-i valabil”. „Nu, i-am pus-o finului”. „Atunci e valabil”. Sigur că e minunat ca omul să se ridice la înălțimea cerută de Duhul Sfânt, la înălțimea cuvântului rostit în duh, dar preoții sunt slujitorii lui Dumnezeu, nu sunt înlocuitorii Lui și nu le putem cere să fie dumnezeu înainte de a se sfinți. Iată, aveți aici un minunat sfânt la catedrală și mulțumesc lui Dumnezeu că am ajuns să-i sărutăm Sfintele Moaște. Am fost săptămâna trecută la Lisabona și am văzut moaște în muzeu: mâna Sfântului Grigorie

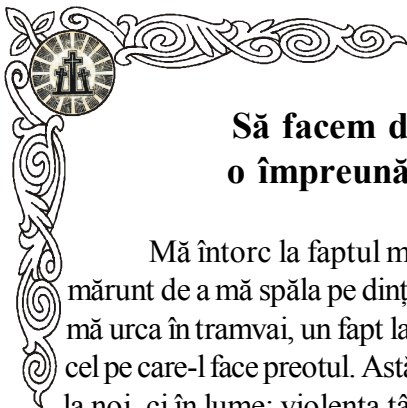

de Nazianz. Am sărutat și eu sticla aceea acolo; nu m-a oprit nimeni.

Slavă Domnului că noi încă mai putem să-i avem cu noi în biserică și să nu fie puși undeva în muzeu.

Să ne întoarcem la părinții noștri și, o dată pentru totdeauna, să răspundem la această întrebare. Atunci când Dumnezeu m-a botezat, m-a primit și mi-a dat harul botezului, nimic nu mi-l mai ia! Eu pot să-l activez sau să nu-l activez. De câte ori voi citi o rugăciune dintr-o carte de rugăciuni, harul care este în mine, în mod potențial, se va activa. Depinde de mine! Un părinte, un preot care primește harul prin hirotonie îl are în el și-l primește într-un fel în care nu-i mai aparține. Când are loc o hirotonie, preotului i se pune în brațe Crucea, îi pune în brațe Evanghelia, când îl face duhovnic îi pune în brațe Molitfelnicul și trebuie să facă ce e acolo. De ce? Pentru că e slujitorul lui Dumnezeu și se pune la dispoziția lui Hristos. A pus Bunul Dumnezeu la începutul fiecărei sfinte slujbe o rugăciune prin care slujitorul recunoaște că-i nevrednic. Și acest act de smerenie, aproape formal, pe care însă îl face, lucrează, și omul se împuținează, iar *Dumnezeu lucrează prin intermediul acestui om*. Unui deținut, care spunea că nu se poate să fie adevărat, i-am dat exemplul acesta, cam vulgar: era o priză ieșită din perete și cam ruginită. Și i-am zis: „Du-te și pune mâna pe firul acela, acolo”. „Nu pot, că mă curentează”. Uite, așa e și cu părinții noștri și cu preoții noștri. Curentul e în ei, și el trece, circulă la cel care are credință, chiar dacă el e „ruginit”. Și-apoi, noi suntem una. La noi nu există doar predicatorul sau doar preotul să poată să facă Liturghie sau să poată să facă o slujbă. E nevoie și de noi (și de credința noastră), chiar dacă acest „noi” e reprezentat de unul singur. Acest „noi” care spune „Amin”, acest „noi” care zice „Aliluia”, acest „noi” care răspunde și împlinește actul.

Să facem din orice un act liturgic, o împreună-lucrare cu Dumnezeu

Mă întorc la faptul mărunț. Cum pot eu să fac din faptul mărunț de a mă spăla pe dinți, de a mă îmbrăca, de a mă duce și a mă urca în tramvai, un fapt la fel de responsabil și de important ca cel pe care-l face preotul. Astăzi lumea s-a degradat mult, nu numai la noi, ci în lume: violența țâșnește prin toți porii, desfrânarea a dobândit forme – care au fost dintotdeauna, acum este, însă, un moment rău pentru că totul este la vedere, este în priveliște, aproape cum va fi la Judecată, când toți vom fi judecați în priveliște. Adică cum? Tot ce țin eu ascuns ca să nu știți și să nu râdeți de mine, va fi la vedere. Ei, atunci să te văd Maică Siluana dacă mai ții conferințe! Doamne miluiește-ne, și pe mine și pe dumneavoastră! Această lucrare a noastră în faptul mărunț, ca să poată să fie duhovnicească, este tocmai arătarea, gândul că Dumnezeu mă vede. Și dacă Dumnezeu mă vede, eu sunt deja filmată, ca să zic așa. Și la Judecată ce se va întâmpla? Pur și simplu „se va scoate filmul și se va proiecta”, se va arăta în priveliște. Dar există o metodă de a șterge acest „film”, ca și la filmele foto: deschid aparatul, și atunci filmul acela, dacă e expus la lumină, se șterge, se voalează. Deci, arătarea gândului meu rău, a faptelor mele rușinoase, a pornirile mele rele, arătarea lor lui Dumnezeu ar face ca să se voaleze, iar Spovedania șterge pur și simplu. Eu îți fur portmoneul și, după aceea, mă pocăiesc sincer (nu zic: „Doamne, iartă-mă, că mă duc mâine și mai fur o dată”). Și matală zici: „Asta e hoată!” Dar la Judecată vezi că nu e portmoneul la mine. De ce? Pentru că eu am fost iertată, am fost dezlegată de acest păcat, el a dispărut. Mai mult decât atât, a dispărut nevoia mea de a fura, a dispărut frica mea că fără să-ți iau portmoneul voi muri de foame, a dispărut frica mea că voi fi văzută și voi fi dată de rușine.

Aceasta ar fi teologia gestului, a faptului mărunț, a lucrului mărunț.

De ce zic lucru? Pentru că tot ce există este lucru și lucrare.

Tot ce există este lucrul mâinilor lui Dumnezeu, tot ce vedem noi, toată lumea creată este lucrul lui Dumnezeu. Și noi suntem împreună-creatori cu Dumnezeu, că luăm acest dar pe care ni l-a făcut nouă și-l mai schimbăm puțin, noi aducem contribuția noastră și abia atunci darul se împlinește ca dar, dacă și noi facem ceva. Pentru ce? Așa, ca să fim împreună-creatori cu Dumnezeu, nu din necesitate. Noi facem acum pâine din necesitate, pentru că suntem căzuți, nu mai suntem întregi, dar omul normal nu făcea pâine din necesitate, ci făcea pâine din plăcere. Așa îi și spunem: „artă culinară”, nu?

Vedem această dimensiune a lucrului omenesc la Sfânta Liturghie. Noi semănăm grâul, îl culegem, îl măcinăm, îl frământăm, facem pâine, o transformăm în prescură, o ducem la biserică la Sfântul Altar, și de acolo părintele ne-o prezintă ca dar și zice: „*Cinstitele Daruri*”. Această împreună-lucrare a lui Dumnezeu și a omului face ca darul acela să fie *cinstit dar*. Toată viața noastră poate să fie o împreună-lucrare cu Dumnezeu, ca *lucrul făcut de noi să fie un dar cinstit de Dumnezeu*. Dumnezeu ia, primește acest dar, îl sfințește, îl transformă în Trupul și Sângele Lui și se întoarce la mine ca „*Sfintele Daruri*”. Deci. acest dar se sfințește și-mi este redat mie, ca eu să am viața cea sfințită a lui Dumnezeu.

Orice fapt mărunț poate să devină un act liturgic dacă noi facem cu el un asemenea traseu. Și ne învață asta și pilda talanților. Când a primit sluga cea bună 5 talanți și a adus 10, ce zice stăpânul? „*Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune...*”. Și noi zicem: „Da, dar eu m-am chinuit, am muncit ca să am **acum**”. Noi vrem acum să fim stăpâni, acum vrem să muncim și acum să fim stăpâni pe rezultatele noastre. Și dacă vrem asta, rămânem cu rezultatele. Vreau mașină! Și mă chinui, mai mult sau mai puțin și-mi iau mașină, și **acum** am mașină. Dar nu sunt bucuros. Cred că-mi trebuia altfel de mașină, una neagră. Bine, o

vând pe asta, mă mai străduiesc, îmi cumpăr una neagră. Mi-am luat mașină neagră. Dar, uite, acela are roșie! O vând pe asta neagră și-mi cumpăr una roșie. Dar mașina nu-i de firma nu știu care. Și tot așa... În sfârșit, ajungem la o mașină pentru care am „alergat” atât și... intrăm într-un stâlp — Doamne, apără pe toată lumea! — și zicem, în drum spre spital: „Ia uite, și atât am alergat! Ce e viața?”. De-abia acum își pune întrebarea: ce e viața?

Și atunci, ce pot eu să fac? Ne arată „pilda talanților”. Ce face sluga bună? Îi dă înapoi Stăpânului: „*Tu mi-ai dat un serviciu bun, am un salariu bun, eu mi-am cumpărat o mașină, Doamne binecuvântează, a Ta este, binecuvântează-mă să merg spre slava Ta și spre bucuria mea* — că Dumnezeu, când eu mă bucur, se slăvește în mine — și să fii lăudat!”. Și atunci zice Dumnezeu: „Bine, sluga mea, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune, acum intră în bucuria Stăpânului tău!”. Dacă vom mulțumi lui Dumnezeu pentru mașina pe care am cumpărat-o, de câte ori ne vom urca la volan vom fi bucuroși. Noi n-am avut apă la mănăstire o vreme, căram cu bidonul din oraș; nu era departe: 7 km. Dar ce credeți? Când am avut apă și am mulțumit lui Dumnezeu pentru apă, de câte ori dăm drumul la robinet și curge apa, mulțumim lui Dumnezeu. Când uităm, îngheață conducta și ne aducem aminte; Bunul Dumnezeu ne aduce la realitate și iarăși ne aducem aminte și iar avem bucurie.

Ce urmărim noi? **Bucuria**. Ce e bucuria? ***Bucuria este semnul prezenței lui Dumnezeu în viața noastră.*** Acestea sunt darurile Duhului: *pacea, bucuria, dragostea*. Mai sunt, dar eu m-am oprit la astea pentru că sunt mai de sus. Noi nu putem să obținem bucurie dacă nu mulțumim lui Dumnezeu. De obicei, însă, noi suntem nefericiți, pentru că nu facem din gesturile noastre mărunte un *fapt liturgic*. Ne trezim dimineața și zicem: „Iar trebuie să mă dau jos din pat?”. Și pe drept, că mă dor toate; pe mine mă dor oasele că-s bătrână. Și zic: „Azi chiar că nu mă mai dau jos din pat, nu mă mai duc unde trebuie”. Dar mă dau jos să fac o închinăciune: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!”. E minunat să te scoli dimineața, dacă te scoli înainte de răsăritul

soarelui, că după aceea nu mai e dimineată. Dar înainte de răsărit se crapă de ziuă și în tine. Și când ne *crăpăm*, ne facem mai mari, mai largi, mai cuprinzători. Dacă-I mulțumim lui Dumnezeu că ne-am trezit, dacă-I mulțumim lui Dumnezeu că ne curge apa, dacă-I mulțumim lui Dumnezeu că am putut să ne facem rugăciunile – nu toate, dar primele, cele începătoare, tot putem să le facem; în tramvai le mai facem și pe celelalte –, dacă-I mulțumim lui Dumnezeu că l-am răbdat pe șefu' astăzi și el pe mine, dacă-I mulțumim lui Dumnezeu pentru ce avem noi de mulțumit, la fiecare mulțumire intrăm în bucurie, pentru că Dumnezeu e prezent atunci când Îi mulțumim și ne face să-I simțim prezența și asta ne aduce bucurie.

În situațiile absolut imposibile - când ne moare cineva, când ne rănim, când pierdem lucruri - nu mai putem să-I dăm slavă lui Dumnezeu decât cu vârful buzelor. Încercați să faceți așa în durerile mici, care sunt mari, dar sunt mici! De exemplu, când te lovești în cot, e un exercițiu foarte bun ca în durerea aceea să zici: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!”. E fascinant să vezi cum îți vine să te superi pe masă că s-a dat la cotul tău, te freci, te chinui acolo și, în același timp, să-I dai slavă lui Dumnezeu. Acesta este un exercițiu prin care noi ne dăm seama că în noi există un loc în care putem fi fericiți, putem fi bucuroși, putem da slavă lui Dumnezeu orice ni s-ar întâmpla. Și cei care ați fost îndrăgostiți, știți că-i așa! Un om îndrăgostit, un tânăr îndrăgostit, o tânără îndrăgostită nu zice: „Uf! Iar plouă!”, ci: „A venit sau n-a venit? El e? El e! Ce bine!” De ce? Pentru că bucuria e permanentă. Mi-a murit bunica, o plâng, o înmormântează, mi-e dor de ea, îi fac parastase, dar eu nu-l rănesc, ci îl iubesc. Bucuria că-l iubesc este acolo. De ce? Pentru că ea este nota permanentă din sufletul meu.

Să facem din orice o întâlnire cu Dumnezeu

Dacă noi, prin credință, conștientizăm că Dumnezeu ne iubește, că tot ce ni se întâmplă este un exercițiu de *întâlnire* cu El, totul se schimbă! Te ceartă cineva. Zici:

„Acum să văd dacă-mi aduc

aminte de Dumnezeu pe tot traseul”,
că mai uiți câteodată, nu? Ca un copil
care te joci, dar te trezești și zici: „Unde-i mama?”. Eu, ca să
nu uit, mai țin crucea asta în mână, și mă ajută foarte mult.
Măicuțele mai țin și mățăniile; nu zicem noi chiar tot timpul „Doamne
Iisuse”. Să nu credeți că toți cei care învăț așa (mățăniile) zic
„Doamne Iisuse”, dar ne aducem aminte, ne lipim de ceva care ne
leagă de Dumnezeu. Și lucrul acesta ne schimbă toată viața, viața
se transformă într-o *viață liturgică*. Seara, după ce-am ajuns acasă,
înainte de a adormi: „Doamne, ce am făcut eu astăzi? Am făcut
asta, asta, asta. Mulțumesc pentru ce e bun, iartă-mă pentru ce a
fost rău și ajută-mă pentru ca mâine să fac lucrul pe care-l am de
făcut”.

Acest contact al omului cu Dumnezeu ne schimbă viața. Ca să
ieșim din închisoarea aceasta a psihismului nostru, a emoțiilor noastre,
noi trebuie să credem că mai avem o parte numită **duh**. Noi trebuie să
credem că Sfântul Apostol Pavel și Sfinții Părinți, când vorbesc despre
omul duhovnicesc și despre duhul omului, nu vorbesc despre ceva
care a fost mai demult și astăzi nu mai e. Este în noi. Este o putere a
sufletului nostru în care vine Dumnezeu, în care-L auzim pe Dumnezeu,
prin care vorbim cu Dumnezeu și nu-L simțim. Noi simțim că bate
vântul, simțim că este frig, simțim că suntem supărați. Cu simțurile
trupului simțim frigul, cu simțurile psihice simțim supărarea, întristarea
sau veselia. Dar cele ale duhului le simțim cu simțirile duhovnicești la
care nu avem acces până când nu ne ducem acolo. Cum ne ducem?
Aici este un punct important. Cum ajungem la duhul nostru, cum ajungem
în partea noastră duhovnicească? Nu prin urcuș. Dacă o lună întreagă
ziceți: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe
mine, păcătosul/păcătoasa”, așteptați-vă la o cădere mare. De ce?
Pentru că noi trebuie să coborâm, nu să urcăm! Când zici: „Unde-i
Dumnezeu?”, Dumnezeu este aici, înăuntrul nostru. Și unde anume? În
iadul din noi; noi suntem un întreg iad. Și vămile acelea despre care
vorbesc cei care vorbesc despre vămile văzduhului, sunt în văzduhul
sufletului nostru, unde avem lucruri neiertate, neuitate. „Am

uitat, dar nu l-am iertat” sau „l-am iertat, dar nu l-am uitat”. Multe, multe

lucruri... sunt situații atât de îngrozitoare în viața noastră peste care am trecut, le-am îngropat și sunt acolo. Dacă nu le iertăm acum, va trebui să le iertăm când murim, când sufletul nostru iese și se adună toată zestrea pe care o are. De aceea, este înspăimântătoare moartea pentru unii și de aceea este o trecere, o naștere, un Paște pentru alte suflete. Cei care s-au spovedit des, cei care s-au iertat unii pe alții, aceia s-au pregătit pentru că au ajuns în partea duhovnicească a sufletului.

Așa că, drumul către duhul nostru este o coborâre, în primul rând o coborâre din gânduri, din mintea noastră plină de gânduri, ne lăsăm la fund, pur și simplu. Și atunci o să vedeți că gândurile noastre se aud ca un televizor deschis la vecinul, nu la noi, că dacă e la noi, atunci suntem numai ochi și urechi. Unii întreabă ce să facem cu gândurile rele. Așa să facem, ca și când ar fi într-o vitrină, ca și când ar fi la televizor. Eu am un exemplu concret pentru noi: ne ducem în piață și în piață se cântă manele. Și ascuți o dată, de două ori, să vezi care-i durerea celui care cântă acolo și știi, e durerea lui pe care și-o cântă cum știe el. Dar eu, care ascult Mozart... Dar și trăirile mele, care ascult Mozart, dacă nu mă rog, și trăirile lui când cântă manele, sunt aceleași. Și dacă nu mă interesează muzica respectivă, ce fac? Nu pot să mă urc pe un scaun în piață și să zic: „Tăceți că nu-mi place muzica dumneavoastră”. Dacă ne hărțuim cu cei care cântă, viața noastră va fi un circ și ajungem să fim plini de furie. Și atunci, ne putem lăsa la fund, așa cum facem cu ploaia. Când plouă, îmi pare rău că plouă, că nu-i frumos afară să mă plimb și eu prin Timișoara, dar trece repede, te acomodezi, te adaptezi. De ce? Pentru că nu ai nici o putere. Dacă vom privi zgomotul lumii din afară, ca pe un fenomen asupra căruia nu am nici un control, am posibilitatea să intru în el. Dacă privesc gândurile mele ca pe un fenomen exterior asupra căruia n-am control, ca și când ar fi un difuzor, un magnetofon, un casetofon în piață, atunci pot liniștită să-mi văd de rugăciune sau de gândurile mele duhovnicești sub acest zgomot. Că altfel nu există liniște.

Putem să ne ducem în pustie,

unde nu se aude nimic, dar începe huruiala din cap. Am gânduri urâte, gânduri de hulă, și zic: „Doamne, Tu știi! Nu sunt ale mele”.

Dacă am negoț cu ele, atunci mă duc să mă spovedesc. Dacă nu, știe Dumnezeu de ce le îngăduie. Dracul intră acolo pe o ușă ce i-am deschis-o eu. Și atunci cobor, mă duc dedesubt. Or, acest dedesubt este spre duhul nostru, spre locul în care este Dumnezeu.

Apoi, de câte ori citim o rugăciune din cartea de rugăciuni - rugăciunile sunt scrise de sfinții noștri, de cei care erau plini de duh - noi intrăm cu ei în zona unde este duhul nostru, zona sufletului în care este duh. Apoi, de câte ori strigăm „Doamne!”, eu știu, prin credință, că nu pot să zic „Doamne!” dacă nu este Duhul Sfânt în mine. Și eu contez pe El, dar eu nu pretind că-i simt prezența. Am fost odată la o întrunire în Franța, unde ne-am dus să învățăm să păstorum femeile care se prostituează, cum să aduci la credință femei care se prostituează. Și interesant, noi eram la început și nu știam. Erau și catolici și protestanți și erau *harismatici* care cântau în limbi și vorbeau în duhuri. Dansau atât de indecent încât și leșinau și se dezveleau; duhul acela era dezvelitor. Vă dați seama ce fel de duhuri erau acele duhuri. Or, Duhul Sfânt nu tulbură cuviința, nu se manifestă într-un mod nerușinat, ci într-un mod în care și cei din jur se potolesc, și duhurile din fața noastră. Noi nu contăm pe ce simțim, ci credem! Orice aș simți, știu că simt pentru că sunt vulnerabilă. Eu am patima mâniei și nu-mi trece. Însă, important este ca de câte ori când izbucnește mândria să zic: „Doamne, ajută-mă să nu greșesc”, „Doamne, ajută-mă să nu apună soarele peste mânia mea”, „Doamne, ajută-mă să iert”, „Doamne, ajută-mă să mă ierte celălalt”. Și această strigare este ce pot eu să fac pentru că știu că Dumnezeu, când va voi El, mă va vindeca. Dar nu zic: „Dacă nu m-ai vindecat acum, în trei săptămâni mă duc la altă confesiune, că acolo scot duhurile repede”. Poate că Dumnezeu nu ne vindecă de anumite neputințe decât în clipa morții. Deci, ***nu ne bazăm pe simțirea noastră, ci pe credința noastră!*** Și atunci vine și simțirea, că Dumnezeu nu ne lasă. Vine cu mângâierea, că Sfântul Duh este Mângâietor, vine cu dovezile Lui. Dar, în clipa în care

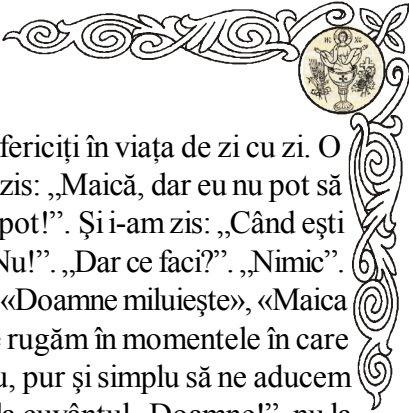
vrem să le apucăm și să le

spunem, să ne mândrim cu ele, ni le ia, pentru că aceasta este pedagogia lui Dumnezeu.

Aceasta să ne fie arta de a fi fericiți în viața de zi cu zi. O băbuță a venit la mine odată și mi-a zis: „Maică, dar eu nu pot să mă las de drăcuit. Orice aș face, nu pot!”. Și i-am zis: „Când ești liniștită și bucuroasă, drăcuiești?”. „Nu!”. „Dar ce faci?”. „Nimic”. „Atunci fă ceva: când ești liniștită, zi «Doamne miluiește», «Maica Domnului, miluiește»”. Deci, să ne rugăm în momentele în care putem, să-L chemăm pe Dumnezeu, pur și simplu să ne aducem aminte de El, să ne ridicăm mintea la cuvântul „Doamne!”, nu la Dumnezeu, că nu știm unde e, dar cuvântul „Doamne!” știm unde e. Să ne agățăm atenția de cuvântul „Doamne!”. Eu, când mă agăț în momentele mele de pace de Dumnezeu, Dumnezeu se agăț de mine în momentele mele de tulburare, în momentele mele de neputință. Să nu ne speriem de nimic! Sunt deznădăjduit că n-am putut să postesc; nu-i nimic, încep de acum încolo.

Fie de vom cădea, fie de ne vom ridica, dacă e cu Dumnezeu, e bine. Avem o luptă, ne luptăm cu un gând pătimas, ne luptăm cu sentimentele noastre negative. Dacă am biruit: „*Doamne, Ți mulțumesc că am biruit!*” Dacă am fost biruiți: „*Slavă Ție, Doamne, că m-ai smerit!*”. Bună lucrare e când te smerește cineva! Și atunci nu se poate să nu ieșim cu folos dintr-o întâmplare. Ți-a furat valiza? Mi-a furat mie odată valiza și tot ce aveam era în ea. Și am zis: „Slavă Ție..., aoleu, dar nu mai am Biblie” (că era pe vremea comunistă). „Slavă Ție..., dar nici periută de dinți nu mai am” și nu se găseau periute de dinți. Și am rămas fără foarte multe chestii elementare și de câte ori voiam să zic: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție” îmi aduceam aminte câte ceva din cele furate. Și după ce am renunțat la toate, după ce le-am lepădat pe toate și am fost liberă de toate și lipsită de toate, am primit mai mult decât îmi trebuia. Dar până n-am renunțat la ultima părere de rău, n-am primit. ***Orice întâmplare din viața noastră este o întâlnire cu Dumnezeu!*** Să facem din viața noastră o întâlnire cu

Dumnezeu. Aceasta este ce cere Dumnezeu, acest puțin pe care-l dau eu, și restul pune El.

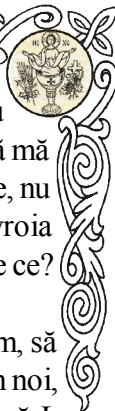
O doamnă, foarte fericită în căsnicia ei, era căsătorită cu cel mai nesuferit bărbat pe care-l întâlnise ea vreodată. „E atât de rău, măicuță, că dacă nu-l luam eu, nu-l ținea nimeni. Dumnezeu m-a făcut să-l iubesc, să pot să-l țin. O oră după ce vine de la muncă, mă certă, mă chinuiește, și eu zic: nu mai avem decât 10 minute... că știu că într-o oră-i trece. Și la urmă zic: ce bine că-mi zice mie că dacă-i zicea șefului, îl dădea afară și iarăși nu mai aveam ce mânca”. Și după o oră, omul se obosește și începe o viață nouă. Într-un sat, de pe aici, de prin Ardeal, un părinte a fost reclamat la episcop că face niște vrăji sau ceva, că le dă femeilor o sticlă cu apă și le învață să țină apă în gură când vine bărbatul beat și nu se mai bat. Și l-a întrebat episcopul: „Părinte, ce faci?”. „Ce să fac, Prea Sfințite! Toți sunt bețivi în sat și femeile nu tac și îi zgândără, și ei le bat de seara până dimineța, numai bătăi. Și citesc și eu o rugăciune și le spun ca atunci când intră bărbatul pe ușă să pună apă în gură. Și să n-o înghită până ce bărbatul nu se culcă. Dacă ai scăpat-o pe gât, du-te repede și mai ia o gură. Și vă dați seama ce căsnicie fericită. Că el începe: „N-ai făcut aia, n-ai făcut aia”, dar ea nu-i răspunde, nu se ceartă, că nu poate cu apa în gură!”. Așa că să ne luăm și noi o dușcă de-asta de apă. Dar ne lipsim de plăcere. Eram odată pe stradă și un bărbat mergea înainte furios și o femeie, nevastă-sa, striga după el și bodegănea și-l jigne și-l ocăra, zicea că luase salariul și mersese la cârciumă. Și la un moment dat, el s-a întors, i-a tras doi pumni, femeia a căzut jos, el s-a dus mai departe, eu m-am întors și am ajutat-o să se ridice, și i-am spus că dacă tăcea nu lua bătaie. Și ea a zis: „Da, dar m-am ușurat”.

Să ne facem inventarul de câte ori nu ne-am ușurat așa. Și să îndrăznim să nu ne ușurăm în fața aproapelui, ci să ne ușurăm în fața lui Dumnezeu. Zice: „Strigă la Dumnezeu în necazul tău”. Sunt situații în care oamenii duhovnicești trăiesc niște situații imposibile. Eu eram supărată odată pe părintele care trebuia să mă împărtășească. Ce

să fac atunci? Mă spovedisem, eram dezlegată, dar nu puteam să-l iubesc, simțeam chiar că m-aș duce invers. Dacă eram în lume nu treceam pe acolo. Dar eram la biserică, trebuia să mă duc să mă împărtășesc, părintele trebuia să mă împărtășească. „Doamne, nu socoti ce am eu, că eu am numai sentimente”. Voința mea vroia iubirea... și uite așa, până la Sfântul Potir nu m-am lăsat. De ce? Să ardă Dumnezeu această rădăcină, I-o arăt lui Dumnezeu.

Totul e să arătăm lui Dumnezeu starea în care suntem, să aruncăm la Dumnezeu gândul care este, pornirea care este în noi, aceasta să ne fie deprinderea. Ca să putem face asta trebuie să-L avem mereu pe Dumnezeu în noi. Și-L avem pe Dumnezeu în noi așa cum ni-L dă Sfânta Biserică: ni-L dă prin Sfânta Împărtășanie, Îl avem prin cuvântul Evangheliei, prin învățătura Părinților, prin predică, prin predicile Părinților din cărțile noastre. Înainte de a-L gusta prin Sfânta Împărtășanie sau prin rugăciune, să facem ce ne învață Sfânta Biserică, în Sfânta Liturghie: „*Cu pace Domnului să ne rugăm*”. De fiecare dată când ne îndeamnă la rugăciune zice: „Cu pace Domnului să ne rugăm”. Dacă vrem să ne rugăm 5 minute, să facem întâi puțină pace. Ne așezăm în locul în care vrem să ne rugăm și zicem: „Doamne, ajută-mă să fac pace în sufletul meu”. Sfânta Cruce ne așează cât de cât în pace și stăm liniștiți. Altfel, rugăciunea noastră nu va fi decât o agitație, și cum spunea părintele Rafail Noica: Dumnezeu se uită la om care tot cere, și zice „Eu aș vrea să-i dau, dar dacă nu tace deloc, să-i spun și Eu ce am de spus”. Să facem pace și să acceptăm voia lui Dumnezeu!

Tinerii sunt pe drumul necredinței

- interviu cu părintele **Teofil Părăian** –
Sfânta Mănăstire Brancoveanu, Sâmbăta de Sus

- Părinte arhimandrit, mă preocupă soarta tinerilor de azi și v-aș întreba ce șanse are un tânăr în zilele noastre să rămână creștin în mijlocul atâtor tentații, ispite și sminteli?

- Tinerii din ziua de azi nu pot să rămână buni creștini, fiindcă nu sunt buni creștini dintru început. Tineretul se află într-o accentuată stare de cădere. Că mai sunt unii care nu sunt căzuți, aceia știu ce au de făcut. Se țin de biserică, de rugăciune, de post... țin rânduielile bisericii, își respectă și iubesc părinții... Se țin de muncă, își îndeplinesc îndatoririle și atunci ei rămân în sfera credinței... Iar cei care fac altfel, ajung să creadă altfel... Ei ajung la necredință, pentru că dacă faci altfel de cum crezi, ajungi să crezi în ceea ce faci...

- Sfinția voastră nu credeți că e și de datoria preoților să aducă tinerii mai aproape de biserică?

- Nu știu dacă preoții pot asta... Pentru că preoții nu pot oferi lucruri care îi interesează pe tineri. Sunt unii care încearcă... și cu ajutorul lui Dumnezeu reușesc, dar numai o anumită categorie de oameni poate fi ajutată în privința asta...

- Totuși din rândul tinerilor de azi se vor ridica preoții de mâine și chiar viitorul președinte al țării. Cineva a numărat 5-6000 de studenți la teologie...

- Da! Studenții la teologie sunt niște prăpădiți, mulți dintre ei... Dacă este să ne referim strict la tineri, pot afirma așa... Sunt pe drumul necredinței. Da!

- Mass-media, Internetul, muzica rock și celelalte hrănesc cu ceva starea asta de necredință?

- Da! O hrănesc prin ceea ce se dă, de exemplu, la televizor... Se inoculează în sufletele tinerilor niște porniri... sau se ajută la explozia unor porniri deja existente... Ce faci te și face!... Devii ce faci și dacă bagi în suflet gunoaie, devii depozit de gunoaie...

- Televizorul, Interntul... pot fi considerate instrumente ale diavolului?

- Pot să fie! Nu televizorul în sine este instrument al satanei... El devine un astfel de instrument prin cei care lucrează la televiziune în favoarea răului...

A consemnat CRISTIAN ȘERBAN

Dragostea îi unește pe oameni, îi înnobilează

- interviu cu *Mihai Trăistariu*, cunoscut cântăreț de muzică pop –

- Într-un interviu mai vechi ai declarat că misiunea ta de la Dumnezeu pe pământ este să cânți, să le dai bucurie altora prin cântecul tău. Acesta este destinul tău?

- Nu pot spune cu siguranță că este așa. Cred ca am descoperit ulterior, că sunt lucruri mai importante în viață și am să mă dedic lor după un timp. Muzica vine de la Dumnezeu și tot de ea am să mă ocup ca profesie. Poate din asta voi trăi, dar preocuparea mea principală va fi cu totul alta.

- Cum ai reușit să rămâi credincios în mijlocul tentațiilor specifice vieții de artist. Ai întâlnit în cariera ta și artiști

***fără scrupule care ar face orice
să reușească, chiar cu prețul de a
uita de Dumnezeu.***

- Părinții mei nu m-au dus des la biserica, însă l-am descoperit singur pe Dumnezeu. Am, în schimb, un frate, pictor de profesie, care a vrut să se călugărească, apoi a vrut să urmeze Teologia, iar acum este pictor și profesor de desen. Este un pic fanatic în ce privește relația lui cu Dumnezeu. Ceea ce eu consider că este un lucru frumos și de apreciat !

- Ai avut și momente grele în viața ta, în care te-ai îndoit de existența lui Dumnezeu?

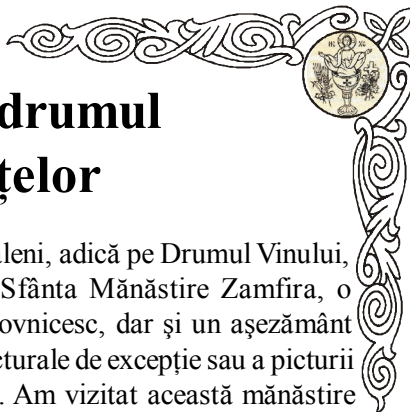
- Când mi-a murit mama, anul trecut, mi-a fost foarte greu. După câteva luni de disperare și eforturi de a o salva a murit. M-am rugat mult la Dumnezeu să nu mi-o ia și totuși ... a plecat! Am avut senzația atunci că mă rog în gol, la nimeni și nimic! O mai am uneori !

- În general, tu cânți piese de dragoste. Crezi că este și asta o modalitate de a apropia oamenii mai mult de Dumnezeu?

- E posibil. Oamenii cu dragoste multă pentru Dumnezeu sunt în general oameni buni la suflet și iubesc pe aproape oricine. Dragostea unește oamenii și-i înnobilează, astfel că relația cu Dumnezeu se aprofundează !

A consemnat **CRISTIAN ȘERBAN**

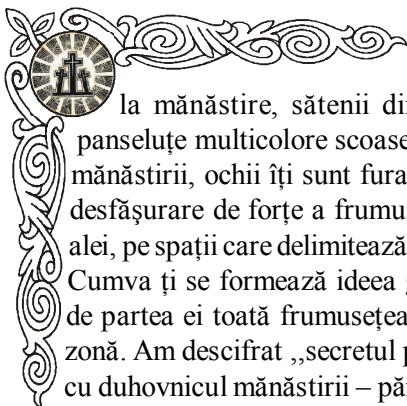

Reportaj pe drumul panseluțelor

Pe DN1 A între Ploiești și Văleni, adică pe Drumul Vinului, la 15 kilometri de Ploiești se află Sfânta Mănăstire Zamfira, o bijuterie între locurile de popas duhovnicesc, dar și un așezământ care poartă amprenta unei arte arhitecturale de excepție sau a picturii realizate aici de Nicolae Grigorescu. Am vizitat această mănăstire în mai multe rânduri în luna martie, în luna panseluțelor. Aleile sunt pavate și flancate cu mii de panseluțe crescute aici cu trudă și dragoste de viețuitorii acestei obști, sub îndrumarea Părintelui Gavriil Stoica. Părintele arhimandrit a ajuns la venerabila vârstă de 73 de ani și ultimele 3 decenii și le-a petrecut în așezământul monahal de la Zamfira. Biserica nouă, o adevărată bijuterie arhitectonică este comparată cu un frumos chivot alb de către cei ce au descris-o de-a lungul timpului. Pictura interioară este făcută de către doi adolescenți, Nicolae Grigorescu și, Gheorghe Grigorescu, fratele său)

Raiul panseluțelor

Pe drumul de un kilometru și jumătate de la șosea (DN1A) și până la mănăstire, sătenii din parohia Zamfira te întâmpină cu panseluțe multicolore scoase la vânzare. Când pătrunzi în incinta mănăstirii, ochii îți sunt furați de acest peisaj de basm; la această desfășurare de forțe a frumuseții însăși - în stânga, în dreapta, pe alei, pe spații care delimitează aleile - contribuind miile de panseluțe. Cumva ți se formează ideea greșită că, mănăstirea dorind să aibă de partea ei toată frumusețea, a atras la sine toate panseluțele din zonă. Am descifrat „secretul panseluțelor” după ce am luat contact cu duhovnicul mănăstirii – părintele arhimandrit Gavriil Stoica - un părinte iubitor de tineri, un om destoinic și un gospodar cum rar găsești. „Părinte Gavriil, văd că ne-am mutat de pe „Drumul Vinului” pe „Drumul Panseluțelor”!? Cum de aveți plantate în curtea mănăstirii atât de multe flori?” întreb eu cu sfială. *„Este lucrare de la Dumnezeu - zice părintele, după ce în prealabil zâmbește - poți crede că am început cu o mână de panseluțe și iată acum câte avem!!? Avem grădini, avem sere și panseluțele le creștem aici, cu rugăciune și sudoarea frunții”*. „Eu am crezut că le-ați luat din sat, că am văzut la vânzare în lădițe pe la porți”. *„E taman invers, oamenii din sat vin să ceară de la noi, fiindcă după cum se vede suntem aprovizionați (părintele zâmbește din nou). Și acesta este doar începutul, mai încolo vom planta flori în trei culori, după culorile steagului nostru național, ceva ce este specific acestei mănăstiri* (mi-arată o poză mai veche cu superbe flori în roșu, galben și albastru, care flanchează aleile)

Muzeul de artă bisericească

Aleile din stânga mănăstirii te poartă către muzeul de artă bisericească. Cel mai mare nume de artist cu care se mândrește Sfânta Mănăstire a Zamfirei este Nicolae Grigorescu. Alături de Maica Fevronia descoperim și o poveste interesantă legată de marele nostru pictor. Pictura de interior a bisericii mari trebuia executată de Gheorghe Tătărescu. Tătărescu era un artist la fel de cunoscut în epocă. El a fost solicitat între timp să picteze la Mănăstirea Ghighiu și i-a încredințat pictura de la Zamfira, tânărului Nicolae Grigorescu, care avea doar 18 ani. Cei doi mari pictori aveau o înțelegere între ei, ca tânărul să picteze tot, dar să lase la urmă

fețele sfinților pentru a fi completate de maestru (adică de Tătărescu).

Venind de la Ghighiu pictorul mai în vârstă a fost atât de puternic impresionat de pictura tânărului încât i-a încredințat întreaga lucrare.

Muzeul de la Zamfira nu este deloc sărac. De remarcat că nu aurul sau argintul reprezintă podoaba cea mai de preț a acestei colecții. Multe obiecte sunt cu atât mai valoroase cu cât au o vechimea seculară.

„Maica Domnului cu Pruncul” și „Sfântul Ierarh Nicolae” au reprezentări în icoane de la 1743. Aici găsești cărți de cult de la începutul secolului al XVIII - lea, cum sunt cele două *Minee* tipărite la Râmnic. O cruce de campanie pictată, una care a ajutat românii să biruiască în războaiele de la jumătatea secolului al XIX-lea, reprezintă un alt element inedit în acest mic, dar generos muzeu. Către

orice colț al muzeului ai apuca-o, te lovești invariabil de Grigorescu. Aici se află două porți împărătești pictate de el, pe când era la vârsta adolescenței, crucea de campanie tot de el este pictată, muzeul respiră aer grigorescian. Aceste realizări de marcă ale unui pictor încă adolescent arată că geniul se instalează de timpuriu în oamenii cu har.

În chilia părintelui

După ce am admirat încă o dată, (cu același sentiment de nesăț) interiorul bisericii mari, atât de frumos articulat ca arhitectură și atât de bogat în colorit, peisaje și figuri sfinte, am mers pe aleile din dreapta care mi-au purtat pașii spre chilia părintelui arhimandrit Gavriil Stoica. Prima întrebare care îmi vine în cap este următoarea: „Părinte arhimandrit, ce este mai mult Mănăstirea Zamfira? Un loc de atracție turistică sau un loc de popas duhovnicesc?”. *„Depinde de cei care vin aici! Nu există turist care să nu aibă probleme sufletești.*

Venind în excursie ei realizează că își pot rezolva și problemele de suflet. Câteodată mă apucă dimineața stând cu ei de vorbă, despre problemele lor...”

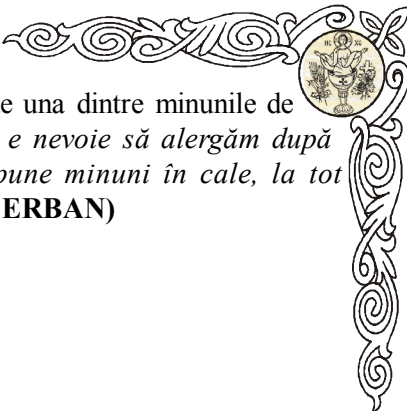
Apoi știind că părintele este aici de trei decenii „l-am iscodit” un pic pe seama vechii înfățișări a mănăstirii. „De când am venit eu aici, de acum 29 de ani s-au schimbat multe. Am luat de la tatăl meu Stelian, om harnic și muncitor, darul de a gospodări cu nădejde ceea ce mi-a fost încredințat. Aici s-au făcut în ultimii ani față de ce am găsit eu, anexe, grajduri, dependințe. Cel mai important lucru este că am restaurat cele două biserici (biserica mare și cea de la cimitir). Munca de restaurare a fost una titanică, dacă stăm și ne gândim că numai restaurarea picturii lui Grigorescu ne-a luat opt ani. Între 1982 și 1990 nu am slujit în biserica mare, fiindcă erau ridicate schelele restauratorilor. După 1990 am adăugat multe mănăstirii: instalație proprie de apă curentă, fântâni, încălzire centrală, aer condiționat, instalație de sonorizare în biserică. Am vrut să facem acest loc cât mai primitiv. Prea Fericitul Patriarh Teoctist vine, de exemplu, când are sfințiri de biserici prin Prahova și trage la noi. E un lucru care ne bucură și o taină totodată cum iată, deși suntem la doi kilometri de zgomot și civilizație parcă suntem tot la pustie. La Zamfira e liniște, e frumos, e bine...”

„Despre obștea monahală ce-mi puteți spune părinte?” „Obștea s-a mai împuținat. Asta și din cauză că multe monahii sunt înaintate ca vârstă. Când am venit eu, aici trăiau 50 de călugărițe. Acum sunt vreo 34. Maica stareță este Maica Josefina ea se ocupă de cele ale obștii, după toată rânduiala”

„Ce bucurie mare, recentă aveți legată de Mănăstirea Zamfira?” „Eu sunt un mare iubitor de flori. Astea sunt bucuriile mele. Panseluțele pe care le vezi pe afară! În grădină deja plantăm, sădim, a venit primăvara și cea mai mare bucurie a mea este să văd cum dă rod munca pe care o depunem. Eu nu cred că e o joacă ce facem noi aici, fiindcă anul trecut am scos din grădini o tonă de roșii. Și-ți mai spun că am în

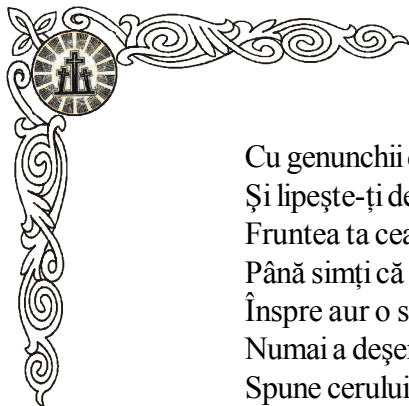
a crescut, așa cam la cinci metri, de se miră până și inginerii în domeniu.” „Puteți să-mi povestiți de una dintre minunile de aici, de la Zamfira?” „Ei fiule, nu e nevoie să alergăm după minuni. Căci iată Dumnezeu ne pune minuni în cale, la tot pasul”. (Reportaj de CRISTIAN ȘERBAN)

Omule, privește cerul

*Copilului meu nefericit,
Ion*

Omule, privește cerul
 Și te roagă ca să-ți vie
 Doar un semn din geana lui!
 Spune-i tu acolo, -n taină
 Câte pete ai pe suflet,
 Câtă ceață te-nconjoară
 Și câte otrăvi de limbă
 Ai zvârlit în cele vânturi
 Care au dus nefericiții
 Înspre iad, fără să-ți pese!
 Fă să-ți cadă vreo broboană
 De sub pleoape spre iertare,
 Plânge-ți inima-mpietrită
 Cum a plâns de ea și Crucea
 Când credeai că ești mai tare
 Tu decât tăria lumii.
 Îngenunche-n fața Crucii

Cu genunchii de smerenii
 Și lipește-ți de țărână
 Fruntea ta cea din țărână.
 Până simți că acea chemare
 Înspre aur o să-ți sune
 Numai a deșertăciune.
 Spune cerului de patimi
 Și în ochi privește cerul
 Și te roagă din străfunduri
 Mult pentru despățimire,
 Fă să tremure în tine
 Fiecare nerv de humă
 Care ți-a prostit cărarea
 Amăgindu-te cu patimi
 Pentru frumusețea lumii
 Și-ai să vezi cum raze calde
 Îți vor prinde-n băieri firea,
 Pacea binecuvântată
 Te-o scălda în unde sfinte
 Până când privirea-ți tâmpă
 S-o prefăce-n ochi albaștri!
 Ai s-auzi cântări sfințite
 Izvorânde de la îngeri
 Care-ți vor năpădi casa
 Suflet, inima și mintea.

I. Duță Novaci
 iunie, 10 - 2007

Din fereastra luminată

Poetei Maria Gabor pentru
„Fereastra Sâmbetei”

Curg apele albastre mai vii ca niciodată
Și cerul lin coboară cu stelele spre mine
Luceafăru-și revarsă lumina mai bogată
Eu cuviincios spre raza-i mă plec cum se cuvine.

Fereastra luminată din zări îndepărtate
Cu zâmbet și căldură mă vrea să poposesc
Pe măguri ce odată păreau învolburate
Acum fiind blânde, în strai sărbătoresc.

Luminile din geamuri tresar și tremurânde
Îmi mângâie durerea și ușurează clipa,
Un duh de alinare în inimă-mi pătrunde
Să-mi încălzească ființa de geruri, cu aripa.

Dator sunt, Doamne, Ție pentru atâtea câte
Îmi dărui să mă mântui și-mi luminezi cărarea!
Mă iartă de-ndărătnic cu atâtea neștiute
Și de plimbări prin viață la braț cu nepăsarea!

Mă iartă, Doamne, Sfinte, că vin greoi la cruce!
Sunt gârbov de păcate și-alocuri putrezit,
M-apasă umbre grele de nu le mai pot duce
Dar în târâș spre Cruce mă simt întinerit.

I. Duță Novaci

martie 2007

Casa lui

Prof. Vasile Solcanu

Pământ însuflețit cu dor de cer,
Acesta sunt.
Tu cine ești?
Ce doruri te animă?

Știi unde mână dorul?
Care-i casa lui?
Și ce străvede el
În tine și în frate?

Dincolo de perdeaua
Unui răsărit
E ziua cea mai lungă
Fără umbre,
De ore, de durere și copaci.

Acolo-i casa lui
Dar ușa se deschide
Într-un apus
Când ura se destramă...

Acum e adumbrit
De noaptea acestei zile...

IN MEMORIAM

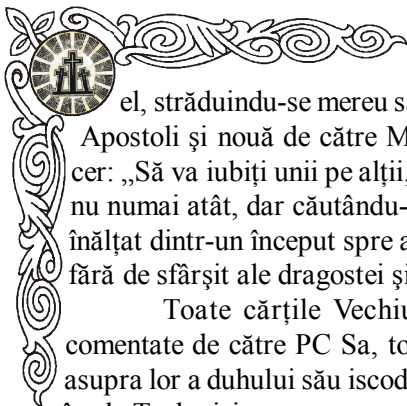
Părintele Prof. Dr. Nicolae Neaga

– 105 ani dela naștere, 5 ani de la trecerea la Domnul –

Comemorăm în acest an 5 ani de la trecerea la cele veșnice a „părintelui studiului Vechiului Testament” din România. Este un an cu dublă semnificație de fapt, pentru că se împlinesc și 105 ani de la nașterea Prea Cucerniciei Sale.

Părintele, îndrumătorul, profesorul și modelul multor teologi români, mai cu seamă a celor care își desfășoară activitatea pe tărâmul studiilor de Teologie biblică, s-a născut la data de 26 iulie 1902 în Răhău (jud. Alba). Urmează cursurile gimnaziului din Sebeș între anii 1914-1918, după care frecventează timp de un an cursurile liceului „Andrei Șaguna” din Brașov (1918-1919), ca mai apoi să termine cursurile liceale în Orăștie, la liceul „Aurel Vlaicu”. Din acest oraș (1919-1922) și-a început ucenicia de teolog la Facultatea de Teologie din Cernăuți (1922-1926) de unde a obținut titlul de doctor în Teologie în anul 1933. Dedicat slujirii și căutării cuvântului pururea viu al Scripturii, dar și cu îndrumarea ÎPS Mitropolit Nicolae Bălan, a urmat cursuri de specializare în Vechiul Testament la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Atena (1926-1927), precum și la Facultatea de Teologie Catolică din Strasbourg (1927-1928). În anul 1928 se întoarce la Sibiu, unde este numit titular al catedrei de Vechiul Testament, Arheologie Biblică și Limba Ebraică, onorând această instituție cu prestața și prezența sa impunătoare, formată în spiritul și rigoarea academică occidentală, până în anul 1973, când se pensionează.

Adânca sa dragoste pentru slujirea lui Hristos prin cuvânt, cercetare și pedagogie, reiese din opera teologică ce a rămas în urma sa, dar și prin faptul că după anul 1990 a fost mereu prezent în sălile de curs și amfiteatrele Facultății de Teologie din Timișoara, dăruind din preaplina înțelepciunii și învățăturii sale, atâtor studenți dornici cu adevărat de a crește în duhul iubirii Domnului nostru Iisus Hristos.

Părintele Nicolae a fost o pildă de trăire a învățăturii dăruite de el, străduindu-se mereu să îndeplinească porunca dată Sfinților Apostoli și nouă de către Mântuitorul, înainte de Înălțarea Sa la cer: „Să va iubiți unii pe alții, așa cum v-am iubit și Eu pe voi”. Și nu numai atât, dar căutându-L mereu pe Hristos, el (părintele) s-a înălțat dintr-un început spre alt început, mergând spre începuturile fără de sfârșit ale dragostei și luminii dumnezeiești.

Toate cărțile Vechiului Testament au fost cercetate și comentate de către PC Sa, toate cărțile s-au bucurat de aplecarea asupra lor a duhului său iscoditor, luminos și iubitor, de mare erudit în ale Teologiei.

Și-a început minunata-i lucrare cu rugăciunea „Tatăl nostru” (Sibiu, 1929), iar lucrările care urmează sunt o frumoasă cunună a neobositei sale căutări a Cuvântului. A fost cel mai râvnitor căutător al Cuvântului în cuvântul revelat, al lui Hristos în Vechiul Testament. Iată câteva titluri importante: *Profeții mesianice în Vechiul Testament. Texte* (Sibiu, 1929); *Contribuții la lămurirea textelor mesianice din Cartea Facerii* (1930); *Profetul Daniel despre Hristos* (1933); *Hristos în Vechiul Testament. Însemnări pe marginea textelor mesianice* (1944). A comentat de asemenea Cântarea Cântărilor, Eclesiastul și Obadia.

În concordanță cu mesianismul ce rezidă în cărțile vechi-testamentare și al cărui profet, aș îndrăzni să afirm că a fost părintele Nicolae, aș vrea să evoc un cuvânt al PC Sale, din introducerea la *Hristos în Vechiul Testament* :

„... de la întâia carte a Vechiului Testament, persoana Mântuitorului promis se vede anunțată ca un fir roșu de-a lungul istoriei, până ce se arată lumii ca Fiu al lui Dumnezeu. Mai ales ideea mesianică este ceea ce leagă întreolaltă cele două Testamente. Biografia Mântuitorului nu se face numai după modelul evangheliștilor ci și după acea minunată schiță trasată de Duhul, care a grăit prin profeți. Toată descoperirea cea din urmă este cuprinsă în Legea cea dintâi, de la atomul abia creat și până la misionarismul lui Hristos, pentru că Vechiul Testament este întâia expresie a revelației scrise și, prin urmare, izvorul prim al tuturor dogmelor dumnezeiești, pe care nu numai le anticipează, ci contribuie mult la pătrunderea lor. Astfel încât, vorba „Novum

Testamentum in vetere latet, Vetus in Novo patet” se potrivește de minune tocmai în această legătură de idei”.

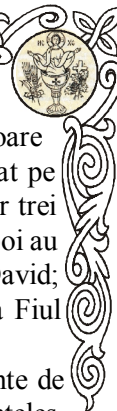
Întocmai ca acel fir roșu a fost și dragostea călăuzitoare a Mântuitorului în viața părintelui Nicolae, care ni L-a arătat pe Hristos ca Fiul al lui Dumnezeu și Mesia din perspectiva celor trei forme sub care iudaismul Îl definește pe Mesia, și care, mai apoi au fost preluate de către gândirea creștină: Mesia – rege, fiul lui David; Mesia – arhieru, fiu al lui Aaron; Mesia – transcendent, ca Fiul Omului.

Cercetările sale teologice au abordat și unele elemente de religie islamică (a scris și despre Coran) sau iudaică, bineînțeles, această abordare interreligioasă izvorând din marea sa dragoste pentru Țara Sfântă, pentru arheologia biblică și pentru limba vorbită de către vechii aghiografi.

Prin vrednicul de pomenire Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, Biserica noastră dreptmăritoare, de asemenea și învățământul teologic românesc au adus un prinos de jertfă dăruitoare prin iubire, bineplăcută lui Dumnezeu și atât de folositoare și ziditoare pentru noi și pentru toți cei care vreau cu adevărat să-L găsească pe Hristos în cărțile Vechiului Testament, ca mai apoi să-L regăsească în inimile lor și în lucrările pururea fiitoare ale Sale.

Întru fericită adormire, veșnică odihnă, dă, Doamne sufletului adormitului robului Țău, Nicolae, preotul, și îi fă lui veșnică pomenire.

Călin Țopan, absolvent de Teologie

80 ani de la înfiintarea Legiunii Arhanghelul Mihail

1927 - 2007

Intru cinstirea zilei de înfiintare a Legiunii Arhanghelului Mihail, Asociatia PREZENT! a invitat membrii si prietenii ei la Monumentul de la Aiud, locul cel mai incarcat de sfintenie din Romania, unde comunismul a fost infrant de martiriul legionarilor si al celorlalti romani care si-au asumat suferinta, temnita si regimul tortionar.

In zori am participat la slujbele randuite la **Schitul Inaltarea Sfintei Cruci** de la **Aiud** - Utrenie si Sfanta Liturghie - apoi, dupa o odihna binevenita, la slujba Ceasurilor, urmata de **Parastasul pentru cei cazuti in lupte sau morti in credinta legionara**. Pomelnicul a cuprins [1] numele intemeietorilor si conducatorilor Miscarii Legionare si alte altor sute de legionari morti in prigoane, temnite si lupte, in tara, pe front sau exil, in morminte stiute sau fara cruce. Dupa sfintirea colivei si *Vesnica pomenire*, s-a intonat *Imnul legionarilor cazuti*, apoi alte cantece: *Sfanta tinerete legionara*, *Ardealul tanar legionar*.

In locul Te Deum-ului, parintele Augustin ne-a invitat in **Osuar** unde sunt randuite moastele a zeci (poate sute) de sfinti, descoperite pe **Rapa Robilor** (locul in care erau aruncati in gropi comune toti detinutii morti in temnita Aiudului). Parintele ne-a exemplificat pe unele din sfintele oase torturile la care au fost supusi martirii si chinurile

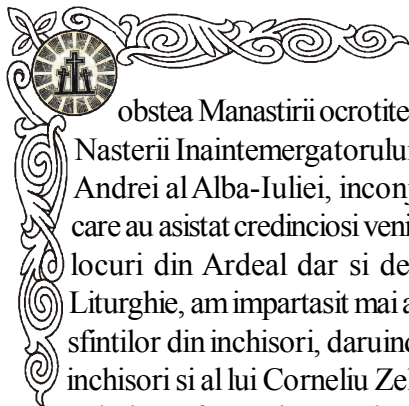
Moăștele Sfinților din Închisoarea Aiudului

suferite de
aceștia în
timpul

detenției în închisoarea Aiudului: craniile care păstrează urme de cuie (în urma bătăii în cap cu un lemn în care erau cuie), coaste fisurate de sulita (cu care erau împunși cei morți înainte de a fi duși la groapă), oase sudate în chip nefiresc (fracturate în urma bătăilor), ceea ce provoca dureri insuportabile. O parte dintre moaște păstrează bucăți de carne, sange, piele și fire de păr, care nu s-au distrus din pricina timpului, stând marturie a biruinței și după moarte. Chiar dacă nu sunt cinstite ca adevărate odoare de către Biserica, moaștele Aiudului aduc marturie a sfinteniei, prin ele savarsindu-se și minuni (vindecarea unui copil ce avea o boală de piele incurabilă, alungarea vrajtoarelor dintr-un cartier bucurestean, alungarea demonilor din casa unui creștin).

Dupa masa oferită la trapeza Schitului, ne-am deplasat într-un pelerinaj spre **Piatra Craivii**, trecând prin **Galda de Jos [2]**; **Mesentea** și **Cricau**, locuri de rezistență armată și jertfa anticomunistă marcate cu troite ridicate întru pomenirea martirilor.

Ziua am încheiat-o în Alba Iulia, unde ne-am oprit la celula în care au fost ținuți Horea și Closca (înaintea execuției lor), ei dând (alături de Crisan, ucis în închisoare) marturie peste veacuri a țării românilor și credinței în Dumnezeu, prin care au biruit în viața pamantească spre a se odihni în cetele sfinților.

Duminica, 24 iunie, dimineata, am luat parte, alaturi de staretul si obstea Manastirii ocrotite de Sfantul Ioan Botezatorul la hramul Nasterii Inaintemergatorului, la slujba savarsita de Arhiepiscopul Andrei al Alba-Iuliei, inconjurat de un sobor de 30 de preoti, la care au asistat credinciosi veniti din oras, din imprejurimi, din diferite locuri din Ardeal dar si de peste munti. Incheindu-se Sfanta Liturghie, am impartasit mai ales clericilor iubirea pe care o purtam sfintilor din inchisori, daruindu-le Acatistele Sfantilor Romani din inchisori si al lui Corneliu Zelea Codreanu, pliante despre Sfantul Valeriu Gafencu si aratandu-le ca acesti sfinti ai temnitelor isi trag seva din invatatura Capitanului care, aducand neamul in chip stralucit aproape de linia Bisericii Ortodoxe, a fost piatra unghiulara de la care au pornit legionarii spre telul final al Neamului: Invierea din morti in numele Mantuitorului Iisus Hristos.

Pe parcusul drumului efectuat am omagiat jertfa crestineasca, legionara, romaneasca si anticomunista a celor ce au suferit si au fost martirizati la Pitesti (in spatiul ansamblului monumental consacrat spre

cinstea lor) sau la Fagaras (la Cetatea transformata de regimul comunist in inchisoare politica, acum muzeu al municipiului). Am inaltat rugaciune pentru camarazii ce-au suportat temnita cu tarie binecuvantata si pentru cei ce au pasit biruitori in randurile Legiunii ceresti. Traiasca Legiunea si Capitanul!

Asociatia PREZENT!

Cezarina Barzoi – 0726.384.375;

asociatiaprezent@yahoo.com

Costel Condurache – 0726.314.475; Ionut Baias –
0722.636.847

NOTE:

[1] O lista care sa cuprinda numele tuturor legionarilor cazuti pentru Legiune sau morti in credinta legionara nu s-a alcatuit inca.

[2] La fosta colonie de munca de la castelul Kemeny, unde au executat o parte din detentie Valeriu Gafencu, Virgil Maxim, Ioan Ianolide, Anghel Papacioc etc., actualmente Spital pentru boli neuro-psihiice, si la Biserica din apropiere, azi partial restaurata.

Galda de jos. Biserica unde se ruga Valeriu Gafencu

Apel

Mă numesc Solovăstru Sabina, am 24 de ani și de la vârsta de doi ani m-am îmbolnăvit de o boală foarte gravă numită “Sindrom Amiotrofic Neurogen Spinal - Kugelber Welander” sau mai pe scurt “SMA 3”.

Această boală afectează toți mușchii din corp, astfel, deși ei există, sunt atrofiați și nu pot fi folosiți pentru aproape nimic, această atrofiere avansează tot mai mult de-a lungul timpului până când se ajunge la diferite complicații. Acestea sunt: încovoierea coloanei vertebrale, imposibilitatea de a înghiți sau respira independent și multe altele.

Din cauza acestei atrofieri, nici mușchii spatelui meu nu au rezistat, astfel coloana mea s-a încovoiat foarte tare, aducând după ea multe greutateți, toate organele din interiorul corpului meu s-au dat în partea stângă, iar plămânul drept este din ce în ce mai apăsător de coastele care ar trebui să-l protejeze; astfel, respirația a devenit o adevărată luptă în momentele de oboseală sau efort, gripele și tusea devenind un adevărat pericol, pentru că plămânii mei de abia reușesc să le facă față. Toate acestea îmi fac viața tot mai grea și sunt conștientă că există foarte multe pericole. Am nevoie de o operație la coloana vertebrală, pentru a o îndrepta și susține, pentru a putea merge mai departe ... pentru a mai putea trăi.

Această operație se poate face doar de către un specialist în SMA pentru ca rezultatele ei să fie optime, însă specialiști în acest diagnostic se găsesc foarte greu. Doar în Germania și Statele Unite am reușit să găsim, iar operația costă în jur de **40.000 de euro**, bani pe care eu și familia mea nu avem cum să-i adunăm, datorită stării materiale precare pe care o avem.

Apelez la ajutorul și bunăvoința dumneavoastră ca să îmi dăruiți șansa de a face operația care îmi va ușura o parte din chinuri, prin care voi putea respira cât de cât normal, șansa de a mai fi alături de cei dragi, șansa de a mai trăi ...

Deși calea înspre operație, datorită unei sume atât de mari, mi se pare destul de departe, am speranța că nu veți rămâne indiferenți, ci punând puțin câte puțin, vom reuși să strângem suma necesară.

Vă mulțumesc și sper ca prin ajutorul lui Dumnezeu să reușim !

**Dumnezeu să vă
răsplătească bunăvoința și
dragostea !**

Cu respect și drag
Solovăstru Sabina

Conturi IBAN:

RO61RNCB0188035073710002

(lei)

RO34RNCB0188035073710003

(EURO)

RO34RNCB0188035073710004

(USD)

Banca Comercială Română -

Sucursala Târgu Mures,

Str. Gheorghe Doja, nr. 1-3, AG Tudor, Județul Mures,

Titular: Solovăstru Sabina

Adresa: Tg. Mures, Str. Viitorului, bl.21, ap.10, jud. Mures

C.I.: seria MS nr. 383040, elib.de Pol. Tg. Mures la 15.09.2006

CNP 2820824260031

Tel. 0741.041924; 0728.072545

- Pentru alte informatii puteti consulta www.sabi.lx.ro -

